

Protokoll fra møte i Studieutvalget ved Det juridiske fakultet

08.03.2023 kl. 12:00-14:20

Møtet ble avholdt i møterom 546

Til stede:

Halvard Haukeland Fredriksen (leder) (a)

Synne Sæther Mæhle (nestleder) (a)

Erling Johannes Husabø (a)

Guri Lindblad (b)

Karitha Reisæter (c)

Alexandra Nepstad Bengson (d)

Lars Henrik Rytter Øberg (d)

Sekretær: Ingvild J. Strand

Kontakt: studieutvalget.jurfa@uib.no

ePhorte 2023/1

Neste møte: mandag 24.04.2023, kl. 12:00 i 546.

Saksliste

Sak 9/23	Godkjenning av innkalling og dagsorden
	Innkalling: Ingen merknader. Dagsorden: Ingen merknader.
Sak 10/23	Orienteringssaker
1	Protokoll fra SU 26.01.2023. Godkjent på sirkulasjon 30.01.2023.
2	Fullmaktsvedtak: <ul style="list-style-type: none"> a) Sak 10/23-2-a Fullmaktsvedtak endring av pensum JUS243 Allmenn formuerett b) Sak 10/23-2-b Fullmaktsvedtak endring av pensum JUS134 Rettshistorie og komparativ rett c) Sak 10/23-2-c Fullmaktsvedtak Tillatte hjelpemidler JUS222 Forvaltningsrett d) Sak 10/23-2-d Fullmaktsvedtak Tidspunkt for gjennomføring av obligatorisk kursoppgave JUS243 <i>Fullmaktsvedtakene fås ved henvendelse til studieutvalget.jurfa@uib.no</i>
3	Oppsummering av opptakene ved Det juridiske fakultet V-23
4	Studiebarometeret 2022 Fakultetsrapport i Filesender
5	Årsmelding Den sentrale klagenemnd 2022
6	Orientering om forskerlinjen 2023/24
Sak 11/23	Saker til drøftelse/høring/uttalelse
1	Emneevalueringer V-22 <ul style="list-style-type: none"> - JUS277-2-A Introduction to Copyright Law - JUS277-2-B International Copyright Law

SU uttaler	<p>Studieutvalget takker Bernt Hugenholtz for hans langvarige og fremragende innsats for fakultetet. Studieutvalget takker også for rapportene, og vil oversende disse til den nye emneansvarlige for de to emnene.</p> <p>Studieutvalget merker seg med bekymring tilbakemeldingene om manglende deltakelse og oppmøte fra studentene i undervisningsopplegget. Studieutvalget tar med seg dette videre, særlig i arbeidet med nytt 5. studieår.</p>
2	<p>Rapport og forslag fra arbeidsgruppen for arbeidslivsrelevans Rapport og forslag fra arbeidsgruppen i Filesender</p> <p>Studieutvalget takker arbeidsgruppen for arbeidet med rapporten. Rapporten danner et godt grunnlag for videre diskusjon om arbeidslivsrelevans på jusstudiet, og mulighetene for praksis som en del av studiet.</p> <p>For Studieutvalget er det viktig å få frem at arbeidslivsrelevans handler om mer enn bare praksis, noe som også fremgår av rapporten. Det er svært nyttig at rapporten trekker fram hvordan en styrking av ulike praksiselementer i de obligatoriske emnene vil kunne øke studiets arbeidslivsrelevans. Studieutvalget vil ta disse innspillene med seg i det videre arbeidet med implementeringen av ny studieordning på 1.-3. studieår og i diskusjonene om hvilke endringer som kan og bør gjøres på 4. og 5. studieår i årene som kommer.</p> <p>I fakultetets nåværende ressursituasjon mener SU at det riktig å prioritere arbeidslivsrelevans som en integrert del av undervisningen, fremfor å opprette eget praksisemne på 10 studiepoeng. Studentene som ønsker praksis som en del av studieløpet har allerede mulighet til å ta JUS 325 <i>Retts hjelp</i> (30 sp) i samarbeid med Jussformidlingen. Spørsmålet om fakultetet i tillegg skal opprette et mindre praksisemne på 10 studiepoeng bør etter Studieutvalgets syn inngå i den større diskusjonen som pågår om utviklingen av 5. studieår.</p>
3 SU uttaler	<p>Oppretting av arbeidslivspanel ved det juridiske fakultet</p> <p>Studieutvalget anbefaler styret å opprette arbeidslivspanel ved det juridiske fakultet, med følgende endring av mandatet (endring i kursiv):</p> <p>Panelet skal gi tilbakemelding på i hvilken grad arbeidslivet opplever at kandidaten har de kunnskaper og ferdigheter som kan forventes etter endt utdanning, <i>som beskrevet i læringsutbyttebeskrivelsen for masterstudiet i rettsvitenskap.</i></p>
SU uttaler	<p>4</p> <p>Rapport fra læringsdesigngruppen: ChatGPT og andre AI-verktøy – muligheter og utfordringer for læring og vurdering ved Det juridiske fakultet, UiB Rapporten er tilgjengelig i Filesender</p> <p>Studieutvalget takker læringsdesigngruppen for godt og effektivt arbeid. Studieutvalget mener det er viktig at rapporten blir lagt fram for alle de emneansvarlige, og at den blir gjort kjent for studentene på egnet måte. Studieutvalget vil komme tilbake til hvordan rapporten skal følges opp etter styrets behandling av saken.</p>
SU uttaler	<p>5</p> <p>Oppretting av norsk valgemenne på tredje studieår: JUS2397 Barnerett</p> <p>Studieutvalget oppfordrer fakultetsstyret til å opprette emnet JUS2397 Barnerett som beskrevet i vedlagte emnemal. Studieutvalget stiller seg bak at</p>

	<p>omfanget av det muntlig obligatoriske arbeidskravet settes til 13-15 minutter, som foreslått i emnemalen.</p>
6 SU uttaler	<p>Oppretting av norsk valgemne på tredje studieår: JUS2399 <i>Skatterett</i> <i>Guri Lindblad fratrådte i behandlingen av saken.</i> Studieutvalget oppfordrer fakultetsstyret til å opprette emnet JUS2399 som beskrevet i vedlagte emnemal, men med den endring at emnenavnet blir «JUS2399 <i>Skatterett</i>», at setningen «Videre er det et arbeidskrav at studentene må bidra muntlig på halvparten av seminarene» fjernes fra «Undervisningsformer og metoder».</p>
7 SU uttaler	<p>Oppretting av norsk valgemne på tredje studieår: JUS2398 <i>Miljørett</i> Studieutvalget oppfordrer fakultetsstyret til å opprette emnet JUS2398 <i>Miljørett</i> som beskrevet i vedlagte emnemal.</p>
8 SU uttaler	<p>Nedlegging av JUS278-2-A <i>Comparative Private Law</i> og oppretting av JUS2304/JUS3504 <i>Comparative Private Law</i> Studieutvalet oppfordrer fakultetsstyret til å leggja ned emnet JUS278-2-A <i>Comparative Private Law</i> etter studieåret 22/23 og istaden oppretta JUS2304 <i>Comparative Private Law</i> og JUS3504 <i>Comparative Private Law</i> som skal undervisast første gong haustsemesteret 2023, og til å vedta overgangsordningar og tal på vurderingsforsøk som skildra.</p>
9 SU uttaler	<p>Nedlegging av JUS289-2-A <i>International Civil Procedure</i> og oppretting av JUS2319/JUS3519 <i>International Civil Procedure</i> Studieutvalet oppfordrer fakultetsstyret til å leggja ned emnet JUS289-2-A <i>International Civil Procedure</i> etter studieåret 22/23 og istaden oppretta JUS2319 <i>International Civil Procedure</i> og JUS3519 <i>International Civil Procedure</i> som skal undervisast første gong haustsemesteret 2023, og til å vedta overgangsordningar og tal på vurderingsforsøk som skildra.</p>
10 SU uttaler	<p>Nedlegging av JUS296-2-A <i>Law of Armed Conflict, with Emphasis on Maritime Operations</i> og oppretting av JUS2318/JUS3518 <i>Law of Armed Conflict, with Emphasis on Maritime Operations</i>, samt justering av emneskildring for JUR661 <i>Law of Armed Conflict, with Emphasis on Maritime Operations</i> Studieutvalet oppfordrer fakultetsstyret til å leggja ned emnet JUS296-2-A <i>Law of Armed Conflict, with Emphasis on Maritime Operations</i> etter studieåret 22/23 og istaden oppretta JUS2318 <i>Law of Armed Conflict, with Emphasis on Maritime Operations</i> og JUS3518 <i>Law of Armed Conflict, with Emphasis on Maritime Operations</i> som skal undervisast første gong haustsemesteret 2023, og til å vedta overgangsordningar og tal på vurderingsforsøk som skildra.</p> <p>Studieutvalet vedtek: Emneskildringa for JUR661 <i>Law of Armed Conflict</i> blir endra som føreslått.</p>
11 SU uttaler	<p>Nedlegging av JUS273-2-A og oppretting av JUS2312 og JUS3512 <i>Legal Philosophy</i> Studieutvalet oppfordrer fakultetsstyret til å leggja ned emnet JUS273-2-A <i>Legal Philosophy</i> etter studieåret 22/23 og istaden oppretta JUS2312 <i>Legal Philosophy</i> og JUS3512 <i>Legal Philosophy</i> som skal undervisast første gong vårsemesteret 2024, og til å vedta overgangsordningar og tal på vurderingsforsøk som skildra.</p>
12 SU uttaler	<p>Nedlegging av JUS294-2-A <i>Privacy and Data protection – GDPR</i> og oppretting av JUS2303/JUS3503 <i>Privacy and Data protection – GDPR</i> Studieutvalet oppfordrer fakultetsstyret til å leggja ned emnet JUS294-2-A <i>Privacy and Data protection – GDPR</i> etter studieåret 22/23 og i staden</p>

	oppretta JUS2303/JUS3503 Privacy and Data protection – GDPR som skal undervisast første gong vårsemesteret 2024, og til å vedta overgangsordningar og tal på vurderingsforsøk som skildra.
13	Nedlegging av JUS277-2-C og oppretting av JUS2314 og 3514 <i>EU Copyright Law</i>
SU uttaler	Studieutvalet oppfordrar fakultetsstyret til å leggja ned emnet JUS277-2-C EU Copyright Law etter studieåret 22/23 og istaden oppretta JUS2314 EU Copyright Law og JUS3514 EU Copyright Law som skal undervisast første gong vårsemesteret 2024, og til å vedta overgangsordningar og tal på vurderingsforsøk som skildra.
Vedtaksaker	
Sak 12/23	Bestilling til eksterne fagfeller 2023
Vedtak	Fakultetets eksterne fagfeller får følgende bestilling for 2023: I hvor stor grad bidrar læringsutbyttebeskrivelsen på det enkelte emne til kontinuitet og progresjon målt opp mot læringsutbyttebeskrivelsen for programmet med særlig fokus på <ul style="list-style-type: none"> - juridisk metode, herunder hvordan juridisk argumentasjon varierer på ulike rettsområder - utarbeide ulike former for selvstendige skriftlige arbeider Undersøkelsen avgrenses til obligatoriske emner på 1.-4. studieår.
Sak 13/23	Eksamens- og aktivitetsplan for studieåret 2023/24
Vedtak	Eksamens- og aktivitetsplanen for 2023/24 vedtas med følgende endringer: <ul style="list-style-type: none"> • JUS396 har innleveringsdato 13. mai 2024 • JUS242 Rettergang og JUS243 Allmenn formuerett har oppstart mandag i hhv. uke 46 og uke 10. • Skoleeksamen i JUS221 Rettsstaten flyttes til en annen dato i samråd med de emneansvarlige • Eksamen i JUS135 Rettsstat og menneskerettigheter flyttes til samme dag som skoleeksamen i JUS221 Rettsstaten • Oppstart av JUS133 tirsdag i uke 10 fjernes (emnet skal ikke undervises)

Eventuelt

Halvard Haukeland Fredriksen
Leder

Ingvild J. Strand
Sekretær

Notat til studieutvalget og fakultetsstyret**Fra: studieseksjonen****Oppsummering av opptakene ved Det juridiske fakultet våren 2023**

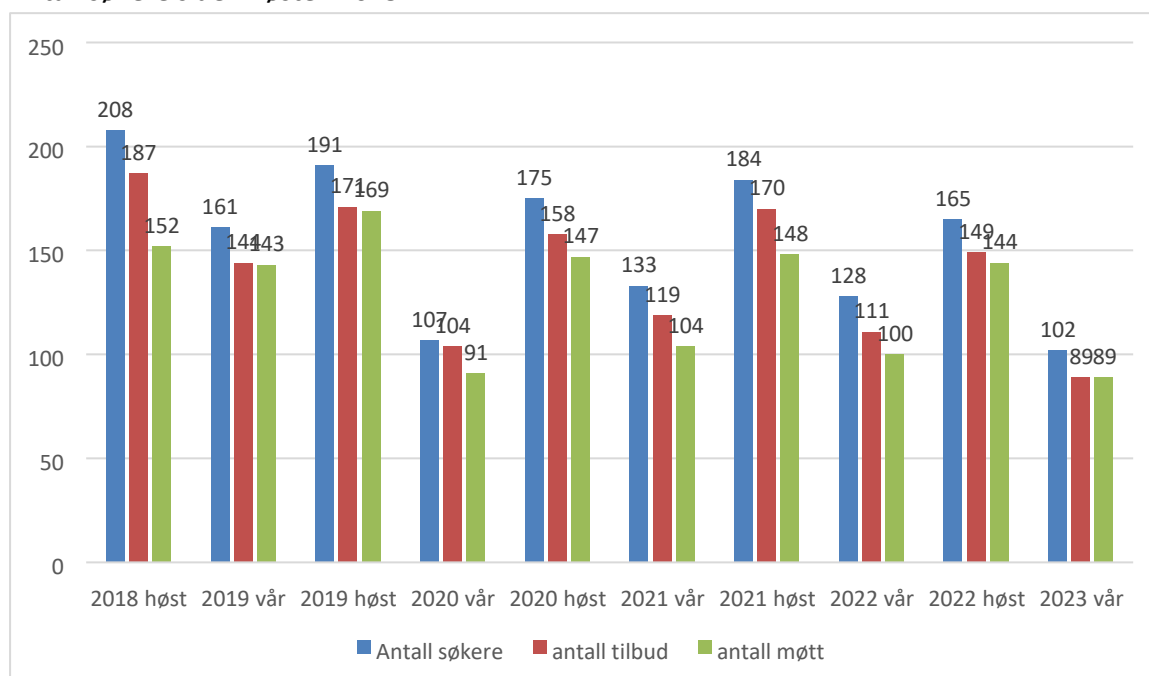
Her følger en kort oppsummering av opptak ved det juridiske fakultet vårsemesteret 2023.

JUSVALG - opptak til spesialeemner

Fakultetet tilbyr hvert semester opptak til spesialeemner for tidligere studenter, eller andre som oppfyller kravene om enten treårig høgskole eller treårig jusutdanning. Studieretten gjelder for ett semester av gangen og for de emnene det er blitt søkt til.

Fakultetet tilbød opptak til totalt 28 spesialeemner våren 2023. Erfaringsmessig er det flere søkere til spesialeemner i høstsemesteret enn i vårsemesteret, dette ser vi også i år.

Vi mottok til sammen 102 søkere til JUSVALG våren 2023. Det ble gitt 89 tilbud og av disse har alle vurderingsmeldt seg. Det var 4 søkere som allerede hadde MAJUR-studierett, og som var ferdig med 3. studieår og kan dermed ta spesialeemner på sin eksisterende studierett. Disse søknadene ble trukket av saksbehandler. Ni søkere hadde manglende/ingen dokumentasjon, disse fikk avslag.

Antall søkere siden høsten 2018:

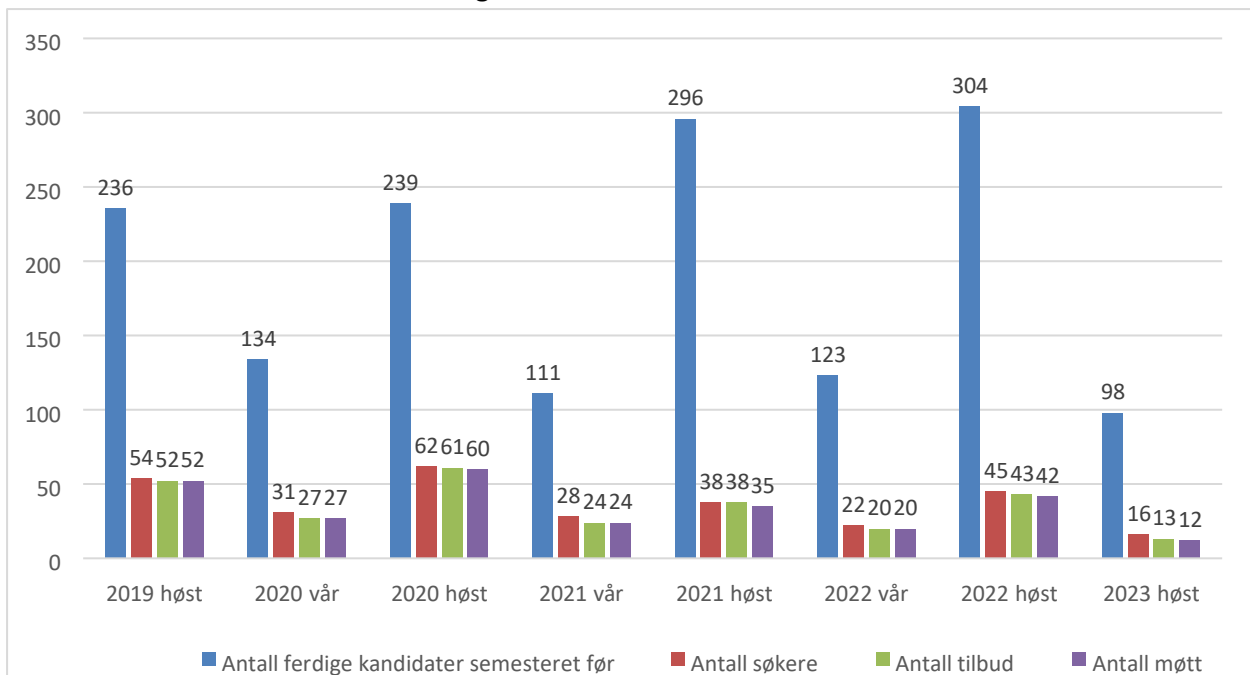
POSTMAJUR – poststudierett ved Det juridiske fakultet

våren 2022 Vi behandler søknader om opptak til poststudierett i høst- og vårsemesteret.

Poststudieretten varer i to semestre, og studenten må søke om poststudierett fra det direkte påfølgende semesteret etter at graden er oppnådd. Graden må være fullført i det foregående semesteret for at søkeren skal være kvalifisert.

I vår mottok vi 16 søknader om opptak til poststudierett. Vi ga 13 tilbud om opptak og av disse har 12 semesterregistrert seg for våren. Vi ga tre søkere avslag fordi de ikke var kvalifisert. En fikk innvilget JUSVALG.

Tabellen under viser søkertallene fra og med høsten 2019:

Heller ikke i år har alle studentene som tas opp til poststudierett valgt å beholde studieretten i begge semestrene. Dersom emnet går det første semesteret poststudieretten gjelder for, avslutter de poststudieretten etter det første semesteret.

Av de 41 studentene som startet høsten 2021, er det 29 som har semesterregistrert seg våren 2023.

Vi har sett en liten jevn nedgang i antall studenter som søker om poststudierett. Det er ikke helt klart hva denne nedgangen skyldes, men det kan være studentene som tok 4. og 5. studieår under koronapandemien, har et mindre behov for å ta opp emner. Vi trenger statistikk over flere år for å kunne si noe sikkert om trendene.

INTL-JUS – opptak av innreisende avtalestudenter

Våren 2023 har fakultetet fått et rekordhøyt antall søknader fra internasjonale studenter.

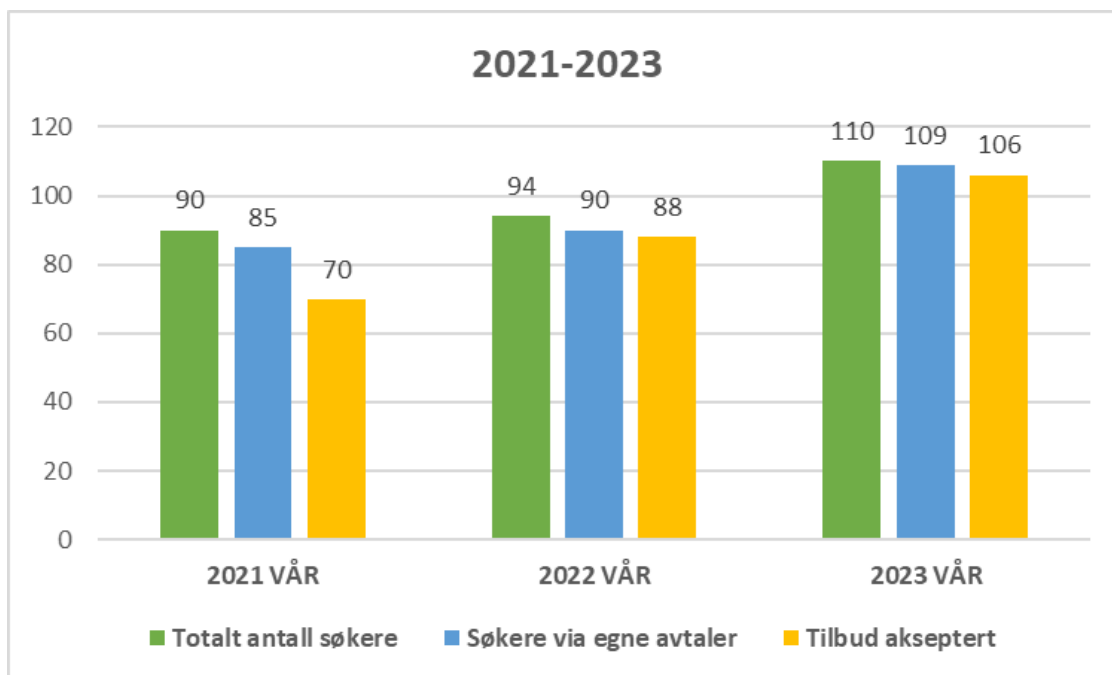
Se tabell under for tall for de tre siste vårsemestrene.

Som hovedregel er antall søkere og antall tilbud tilnærmet det samme, i og med at de aller fleste studentene nomineres av våre egne partnere og dermed er kvalifiserte.

Tallene under viser derfor antall studenter som har søkt og antall som har akseptert tilbudet fra fakultetet. Differansen består hovedsakelig av studenter som har trukket søknaden etter utsendt tilbud. Det er veldig gledelig å se at vi er tilbake til normale tall etter koronapandemien, og til og med ser en økning, slik trenden også viste i årene før pandemien.

I vårsemesteret 2023 har vi tatt imot 106 nye internasjonale studenter, i tillegg er det 50 studenter som kom høsten 2022 som fortsatt er ved fakultetet (opptak for hele studieåret). Det er derfor til sammen 156 studenter med INTL-JUS-studierett ved fakultetet denne våren. Til sammenligning var det **totalt** 136 studenter her i vårsemesteret 2022.

Tabellen under viser antall søkere totalt, søkere via fakultetets avtaler og aksepterte tilbud i vårsemestrene 2021–2023.

[Tilbake til saklisten](#)

Studiebarometeret 2022

Resultatene fra det årlige studiebarometeret ble lagt fram 16. februar 2023. Alle dataene er tilgjengelig på [NOKUTs nettsider](#) samt i [fakultetsrapporten som ligger i Filesender](#).

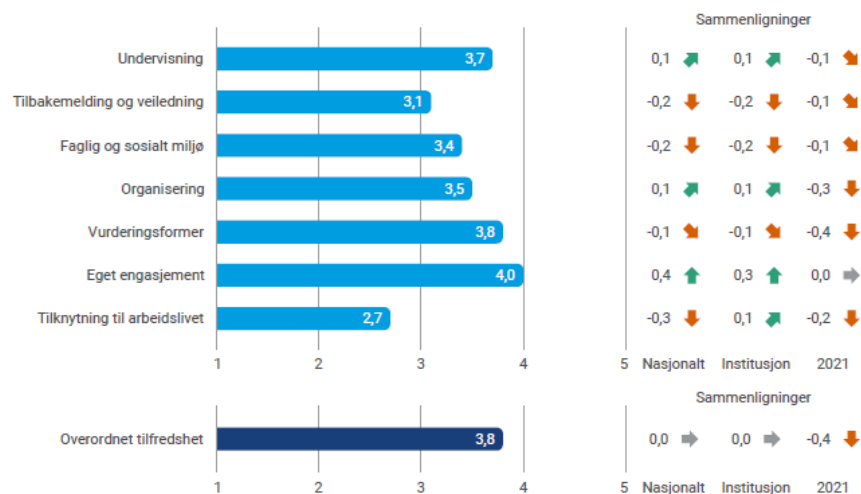
Det er studenter på 2. og 5. studieår som blir invitert til å svare på undersøkelsen. Undersøkelsen ble gjennomført høsten 2022. Fra vårt fakultet er svarprosenten på 30,2 %, som er litt høyere enn i 2021 hvor svarprosenten var 25,9 %. Rettsvitenskap i Tromsø hadde svarprosent på 55 %, Stavanger (bachelor) på 82 %. Oslo hadde så lav svarprosent at resultatene for 2021 og 2022 måtte slås sammen. Den lave svarprosenten gjør at resultatet ikke nødvendigvis gir et godt bilde av situasjonen.

I Studiebarometeret ble det stilt spørsmål om: Undervisning, tilbakemelding og veiledning, faglig og sosialt miljø, organisering (av studieprogrammet), vurderingsformer, eget engasjement, tilknytning til arbeidslivet, overordnet tilfredshet. I tillegg ble det tatt inn en større temadel vedrørende bruk og opplevd læringsutbytte fra digitale verktøy.

Resultatet for Det juridiske fakultet

På overordnet tilfredshet gikk vårt fakultet tilbake fra 4,2 til 3,8. Vi scorer i år litt dårligere på overordnet tilfredshet enn både Oslo (4,0) og Tromsø (4,2). Det kan ha en sammenheng med at vi i fjor innførte ny studieordning på 2. studieår. Nesten alle fritekstkommentarene fra studenter på 2. studieår handlet om emnet JUS221 Rettsstaten som gikk for første gang høsten 2022.

Spørsmålene i undersøkelsen er gruppert i hovedområder, som hver består av flere enkeltspørsmål innenfor et overordnet tema. Unntatt er Overordnet tilfredshet, som angir ett spørsmål: "Jeg er, alt i alt, tilfreds med studieprogrammet jeg går på".

Vi har hatt størst nedgang på punktene som gjelder organisering og vurderingsformer. På disse punktene ligger vi like under det nasjonale snittet for juridiske fag. Tilfredsheten med «Den administrative tilretteleggingen av studieprogrammet (timeplan, studieplan, etc.)» har gått ned fra 3,8 i 2021 til 3,2. Dette kan også tenkes å ha sammenheng med overgangen til ny studieordning for de som går andre studieår.

Fritekstkommentarene fra 5. studieår gjaldt stort sett ønske om mer praksis og mer trening i muntlige ferdigheter.

Videre rapporterer studentene at de bruker mer tid på studiene enn mange andre:

Omtrent hvor mange timer per uke (i gjennomsnitt hittil på dette studiet) brukes på:

Femårig masterprogram i rettsvitenskap
Master, Universitetet i Bergen, Bergen

Læringsaktiviteter organisert av institusjonen (inkludert all undervisning og veiledning, samt praksis hvis relevant)	9,0
Egenstudier (lese pensum, gjøre oppgaver, delta i kollokvier og annet gruppearbeid, etc.)	32,6
Betalt arbeid	6,3

I 2022 scorer vi på nytt lavest på punktet om tilknytning til arbeidslivet (2,7 i 2022, ned fra 2,9 i 2021), med en liten nedgang fra i fjor. Sette punktet fra Studiebarometeret 2021 er fulgt opp ved at fakultetsstyret opprettet en arbeidsgruppe for arbeidslivsrelevans som har levert sin utredning og anbefaling, som følges opp denne våren.

[Tilbake til saklisten](#)

Sak 10/23-5

UNIVERSITETET I BERGEN

Den sentrale klagenemnd

Årsmelding 2022

Innhold

Generelt om Den sentrale klagenemnd.....	12
Sammensetning av klagenemnda i 2022	12
Saker i klagenemnda 2022	13
Fuskesaker.....	13
Klagesaker	14
Advokatrepresentasjon	14
Antall saker i tidligere år – utvikling	15
Merknader	17

Generelt om Den sentrale klagenemnd

Etter universitets- og høyskolelovens § 5-1 plikter universiteter og høyskoler å opprette en klagenemnd, og bestemmelsen er grunnlaget for virksomheten til Den sentrale klagenemnd ved UiB. Nemndas mandat er å behandle klager på enkeltvedtak, fuskesaker mot studenter og andre typer disiplinærsaker. Arbeidsområdet og arbeidsformen for klagenemnda er regulert i «Regler for Den sentrale klagenemnd ved Universitetet i Bergen».

[Klagenemndas mandat i universitetets regelsamling](#)

Sammensetning av klagenemnda i 2022

Lederen og hans vara, samt de vitenskapelig ansatte, ble oppnevnt av universitetsstyret i møte den 9. september 2021 (sak 110/21) og har funksjonstid ut juli 2025. I møte 5. mai 2022 oppnevnte universitetsstyret ny varaleder fra og med 1. august 2022 til og med ut juli 2025.

Universitetsdirektørens kontor ved Sekretariat for universitetsledelsen fungerer som sekretariat for klagenemnda. Nemnda behandler saker én gang i måneden, utenom juli som er møtefri.

Nemnda hadde følgende sammensetning vårsemesteret 2022:

<u>Representant</u>	<u>Vararepresentant</u>
Tingrettsdommer Morten D. Haldorsen, leder	Lagdommer Beate Blom
Forsker Ivar Stefansson	Førsteamanuensis Tryggve Lavik
Førsteamanuensis Rannveig Øvrevik Skoglund	Professor Marguerite Lorraine Daniel
Student Aleksander Gjørseter	
Student Martine Jordana Baarholm	

Nemnda hadde følgende sammensetning høstsemesteret 2022:

<u>Representant</u>	<u>Vararepresentant</u>
Tingrettsdommer Morten D. Haldorsen, leder	Tingrettsdommer Katrine Lillejord
Forsker Ivar Stefansson	Førsteamanuensis Tryggve Lavik
Førsteamanuensis Rannveig Øvrevik Skoglund	Professor Marguerite Lorraine Daniel
Student Håvard Rørtveit	Student Ludvig Graff
	Student Calvin T. Berget
Student Martine Jordana Baarholm	Student Sara Karoline Mørland

Saker i klagenemnda 2022

Nemnda behandlet 141 saker i 2022 hvor 46 var fuskesaker og 92 var klagesaker, i tillegg til 3 saker som gjaldt bortvising. I 2021 behandlet nemnda 143 saker og 100 i 2020. I 2019 behandlet nemnda 87 saker, noe som innebærer at saksmengden de tre siste årene har vært stabilt over 100 saker siden koronapandemien inntraff. I universitetsstyremøte 16. juni 2022 (sak 63/22) ble nemndas mandat utvidet ved at flere sakstyper ble delegert fra styret til Den sentrale klagenemnd. Følgende sakstyper ble delegert:

- Bortvising og utestenging for grovt forstyrrende atferd, jf. uhl. § 4-8 (1)
- Saker om salærnedsettelse, jf. uhl. § 4-8 (5)
- Bortvising og utestenging på grunn av bruk av klesplagg som dekker ansikt, jf. uhl. § 7-9.

Tabellen under gir en oversikt over konklusjonene i fuske- og klagesaker, slik disse er fordelt på fakultetene og Studieadministrativ avdeling. I 2022 kom det flest saker fra Det psykologiske fakultet.

Sakstype og utfall per fakultet/avdeling	Fusk, annullering	Fusk, utestenging ett semester	Fusk, utestenging to semester	Fusk, henlagt (frifinnelse)	Klager, medhold	Klager ikke medhold	Antall saker per fakultet/avdeling
JUR				1	1	15	17
PSYK	2	5	2	1	3	16	29
MN	5	1				1	7
MED						15	15
HF	1	5				3	9
SV	3	2	6	9		3	23
KMD						2	2
SA			1			23	24
Totalt	11	13	8	11	4	78	126

I tillegg ble det behandlet 6 saker hvor nemnda opphevet fakultetets vedtak og sendte det tilbake for ny behandling. Nemnda behandlet også 5 klager på vedtak om utestengelse som ble sendt til Felles klagenemnd for endelig avgjørelse. Felles klagenemnd stadfestet alle 5 vedtakene, som vil si at ingen studenter fikk medhold. 3 saker ble trukket før behandling i nemnda, og 1 sak resulterte i karantene fra godkjenning av eksterne emner som følge av dokumentforfalskning. Sakene fra Studieadministrativ avdeling består av 1 sak om mistanke om forfalsket vitnemål, en klage på tilrettelegging, 21 klager på avslag på søknad om opptak til masterprogram og 2 klager på advarsel om bortvising. Til sammen utgjorde det 141 saker som ble behandlet av nemnda.

Nemnda er førsteinstans til å behandle saker som gjelder spørsmål om ekskludering fra enkelte typer praksisstudier eller klinisk undervisning som følge av merknad på politiattest, samt saker som utestengelse som følge av manglende skikkethet for yrket og om nedsettelse av advokatsalær. I 2022 ble ingen slike saker behandlet i klagenemnda.

Fuskesaker

Fuskesaker er saker om mistanke om fusk etter universitets- og høyskoleloven §§ 4-7 (annullering) og 4-8 (utestenging). I 2022 behandlet nemnda 46 slike saker, som er en nedgang fra 65 saker i 2021. 11 av sakene ble henlagt uten reaksjon. Reaksjonsformene i de øvrige sakene var jevnt fordelt. 2 saker som gjaldt mistanke om fusk ble trukket av fakultet.

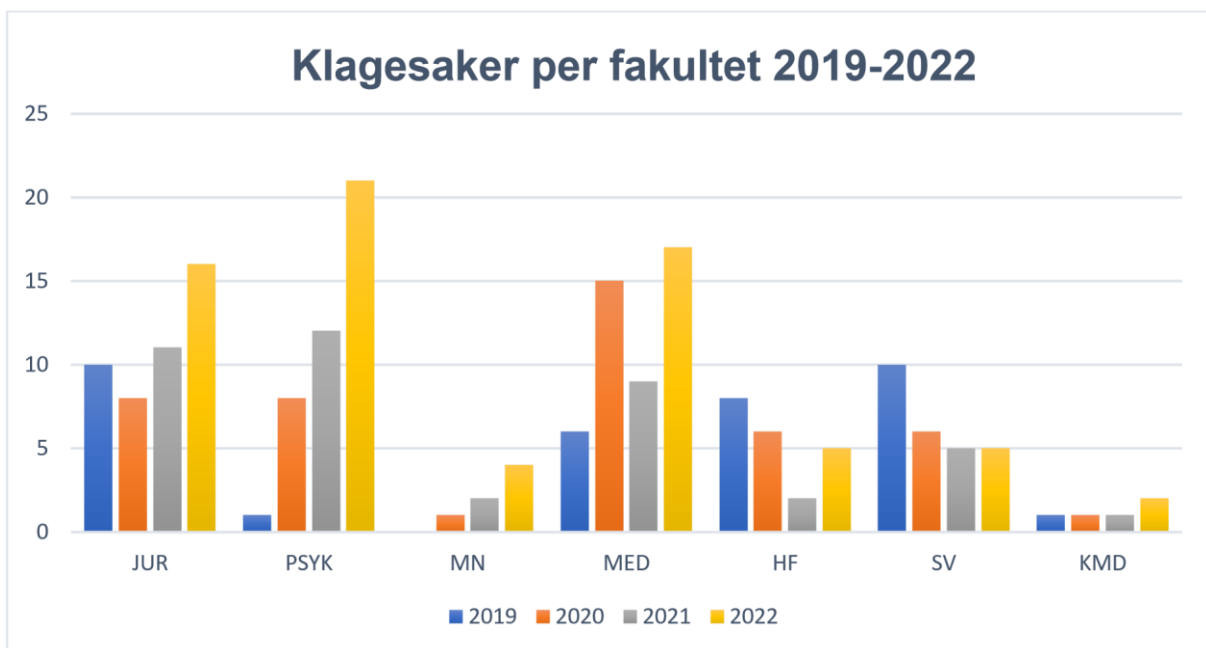
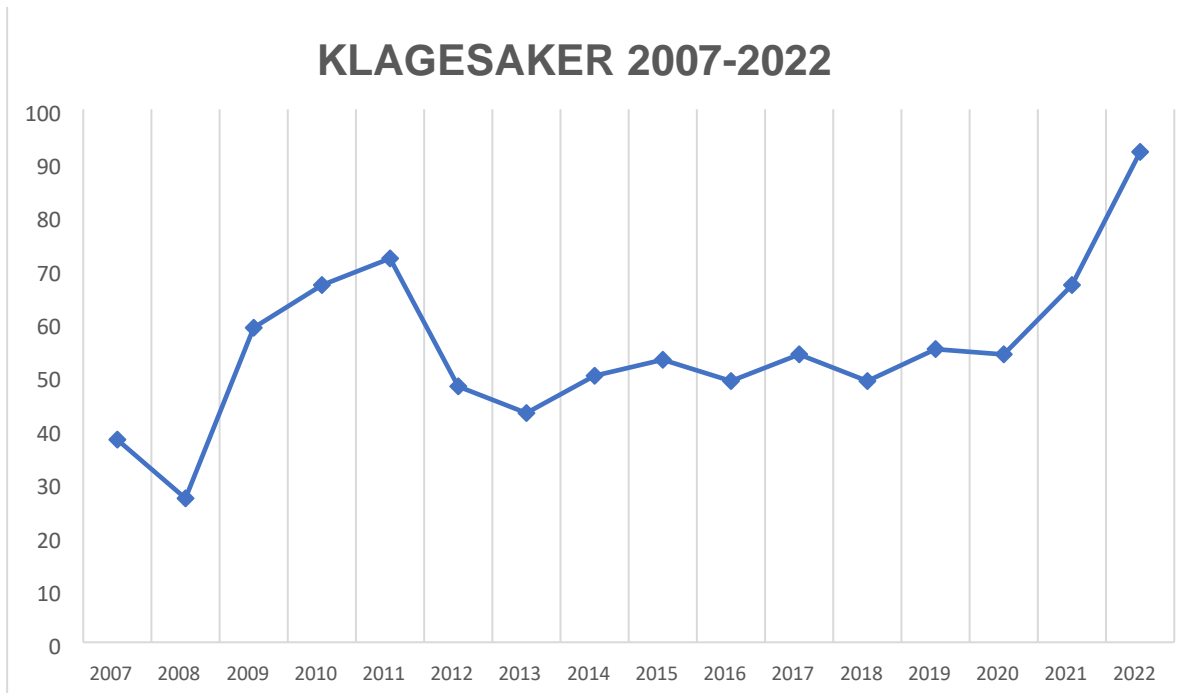
Klagesaker

Klagesaker er saker hvor en student har klaget på et enkeltvedtak truffet ved UiB. Det kan for eksempel være klage på avslag på søknad om lokalt opptak, avslag på søknad om permisjon, avslag på ulike dispensasjonssøknader, vedtak om tap av studierett, klage på formelle feil ved eksamen og så videre. Nemnda behandlet 92 klagesaker i 2022. 26 av sakene var klager på formelle feil ved eksamen, som var den vanligste sakstypen av klagesakene nemnda behandlet. I 6 av klagesakene ble fakultetenes vedtak opphevet av nemnda og sendt tilbake for ny behandling. 1 klage som gjaldt avslag på opptak til masterprogram ble trukket av klager. Sammenlignet med tidligere år har det vært en markant økning i antall klagesaker, med 92 saker behandlet i 2022 mot 67 i 2021. I perioden 2007-2021 var det i snitt 52 klagesaker per år.

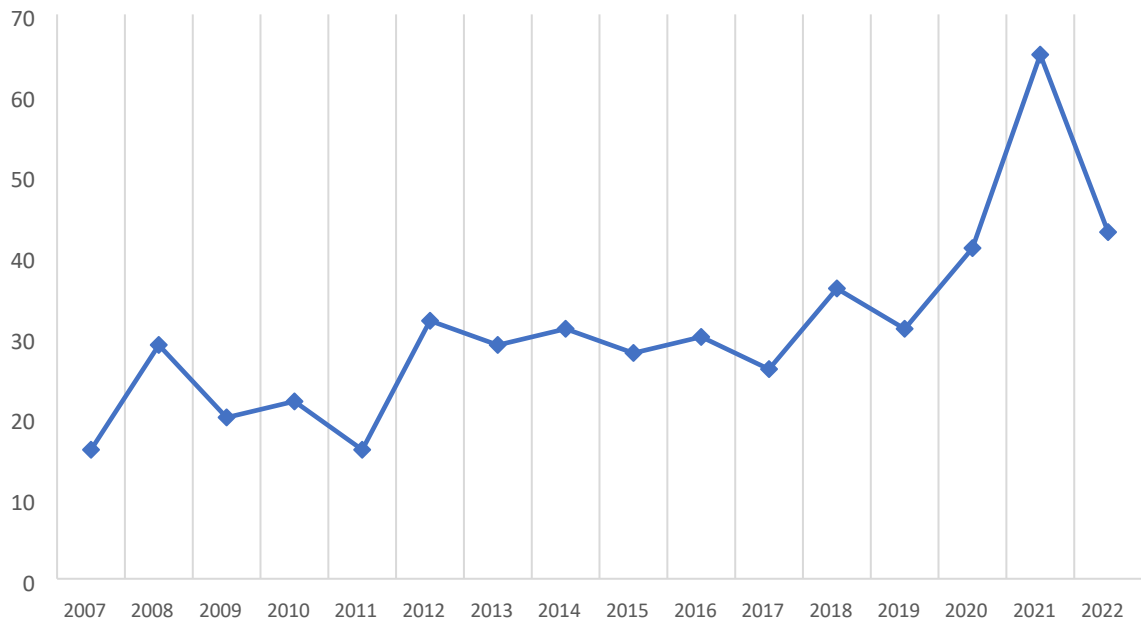
Advokatrepresentasjon

Etter uhl. § 4-8 (5) har studenter som får reist sak som kan ende med bortvising eller utestengelse mot seg, rett til advokatbistand betalt av universitetet. Det samme gjelder i politiattestsaker. I klagesaker har studenter som hovedregel ikke rett til å få dekket sakskostnadene sine dersom de ikke får medhold i klagen. De som får medhold, kan få eventuelle sakskostnader dekket etter nærmere regler i forvaltningsloven § 36. I 2022 var de fleste studenter ikke representert ved advokat.

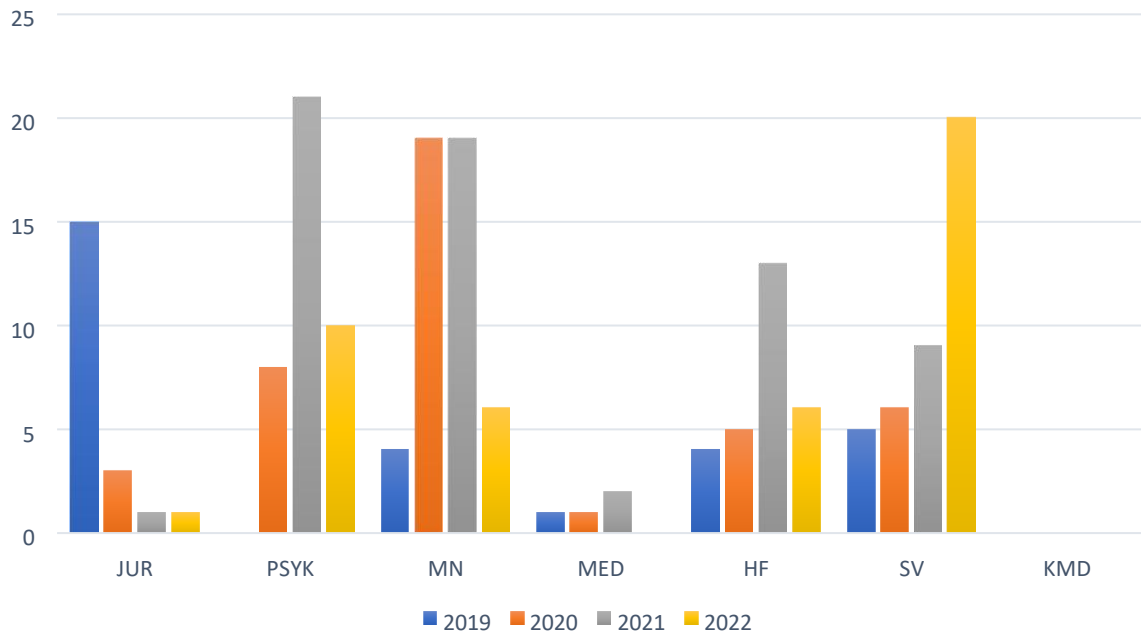
Antall saker i tidligere år – utvikling

FUSKESAKER 2007-2022

Fuskesakker per fakultet 2019-2022

Merknader

I forbindelse med gjenåpning av samfunnet etter koronapandemien har en del eksamener gått tilbake til å bli avviklet som tradisjonelle skoleeksamener, og i mindre grad avviklet som hjemmeeksamen. Dette kan muligens gjenspeiles i at nemnda i vårsemesteret 2022 behandlet 34 fuskesaker, mens den i høstsemesteret behandlet 11. Sammenlignet med 2021 ser man en nedgang i antall fuskesaker, men antallet er fortsatt ikke tilbake nivåer man så før koronapandemien. Blant fuskesakene har de fleste oppstått ved mistanke om plagiat/tekstsammenfall, men færre av sakene er preget av omlegginger og tilpassinger i forbindelse med Covid-19 enn i 2021. Nemnda vil, som tidligere, advare mot å tolke antallet fuskesaker som en sikker indikasjon på hvor mye studenter ved UiB fusker.

Den sentrale klagenemnds klageinstans, Felles klagenemnd, har kjente utfordringer med saksbehandlingstid som har ført til lengre saksbehandlingstid totalt for studenter ved UiB. I desember 2022 hadde Felles klagenemnd en saksbehandlingstid på ca. 6 måneder, som kommer i tillegg til saksbehandlingstid før saken oversendes fra UiB. Dette berører stort sett saker som gjelder klager på nemndas vedtak om utestengelse.

Selv om det har vært en nedgang i antall fuskesaker har 2022 derimot vært preget av flere klagesaker enn foregående år. Siden 2007 har ikke nemnda behandlet flere klagesaker på ett år. I 2011 behandlet nemnda 72 klagesaker, som frem til 2022 var det høyeste antall klagesaker på ett år. Klagesakene er mindre ensartede enn fuskesakene, selv om klage på avslag om opptak og klage på formelle feil utgjør en stor del. De øvrige sakene fordeler seg jevnt på kategoriene av saker som nemnda behandler. Det høye antallet saker innebærer økt tidsbruk for nemndas medlemmer på nemndsarbeidet, i form av forberedelse og medgått møtetid.

[Tilbake til saklisten](#)

Orientering om forskerlinjen 2023/24

Innledning

Forskerlinjen (JUS397) ble etablert i 2017 som et ledd i Forskningsrådets nasjonale pilotprosjekt for forskerlinjer, som skal identifisere og utvikle forskertalenter. Ved fakultetet er forskerlinjen organisert som et emne på 70 studiepoeng, som inkluderer obligatoriske undervisningsaktiviteter og innlevering av en stor masteroppgave på maksimalt 37 500 ord.

I pilotperioden 2017-2023 har forskerlinjen blitt delfinansiert med et tilskudd fra Forskningsrådet. Fakultetet har nylig fått en forlengelse av kontrakten med Forskningsrådet ut 2024. Fakultetet vil derfor videreføre forskerlinjen i sin nåværende form for studieåret 2023/24, og kan utbetale sommerstipend også til neste års studenter på forskerlinjen.

Fakultetsledelsen har imidlertid vedtatt å gå bort fra å lyse ut deltidsstillinger som vitenskapelig assistent for studenter ved forskerlinjen, og vil i stedet kun lyse ut masterstipend.

Om forskerlinjen - JUS397

Studenter på 4. studieår kan søke opptak til forskerlinjen. Det er et krav for å bli tatt opp at man har bestått alle emner de fire første årene av masterstudiet. Videre er det et krav om høyt faglig nivå, tilsvarende kravet som stilles for opptak til PhD-programmet. Ved søknad vurderes også kvaliteten på prosjektskisse og søkerens CV. Fakultetet kan ta opp inntil 15 studenter per studieår. De siste årene har antallet vært: 14 studenter (2020-21), 9 studenter (2021-22) og 7 studenter (2022-23).

Forskerlinjen inkluderer obligatoriske undervisningsaktiviteter i løpet av studieåret. Flere av aktivitetene omfatter innlevering av tekstutkast på forhånd og muntlig presentasjon av oppgaven.

- Lunsj-seminarer
- David Doublet-seminar
- Tekstkvalitetskurs
- Undervisning i rettsvitenskapelig metode og akademisk skriving
- Forskergruppresentasjon
- Internasjonal workshop
- Sluttseminar
- 30 timers veiledning

Parallelt med de obligatoriske undervisningsaktivitetene arbeider studentene individuelt med å skrive en masteroppgave på maksimalt 37 500 ord.

Finansiering av forskerlinjen

I pilotperioden har forskerlinjen blitt delfinansiert med et tilskudd fra Forskningsrådet. Dette tilskuddet har blitt gitt i form av et sommerstipend på kr. 25 000 per forskerlinjestudent for inntil 15 studenter per år. Stipendet blir utbetalt direkte til studentene fra fakultetet.

Forskningsrådets tildeling har hatt en ramme på inntil 15 studenter per år. Ettersom fakultetet har tatt opp færre studenter enn dette per år i pilotperioden er det dekning for å fortsette med tildelingen også i 2024, som følge av at kontrakten med Forskningsrådet har blitt forlenget.

For å rekruttere tilstrekkelig antall kvalifiserte studenter til forskerlinjen har fakultetet også bidratt med ytterligere midler, i form av mulighet til å søke på stillinger som vitenskapelig assistent og om tildeling av masterstipend. For studentene har denne støtten kommet på toppen av sommerstipendet fra Forskningsrådet.

For studieåret 22/23 ble det brukt tre ulike økonomiske tiltak for rekruttering til forskerlinjen:

- Vitenskapelig assistent i 50 % stilling i 10 måneder med en arbeidsplikt på inntil 200 timer (kr 224 000 i bruttolønn)
- Tematiske stipend tilknyttet prosjekter/satsinger (kr 85.000)
- Åpne forskergruppetipend (kr 75.000)

Fakultetet har fra kommende studieåret valgt å gå bort fra modellen med utlysning av stillinger som vitenskapelig assistent. Det vil i stedet bli lyst ut følgende stipender:

- 7-8 øremerkede prosjektstipend (85 000 eller mer)
- 5 åpne stipender (75 000)

Begrunnelsene for å gå bort fra stillinger som vitenskapelig assistent er en mer krevende økonomisk situasjon for fakultetet, der ansettelse er et kostbart tiltak. I tillegg har erfaringen vist at det er vanskelig å utnytte pliktarbeidet som har lagt til stillingene på en god måte. Det er i tillegg ønskelig med en mer likeverdig finansiering av studentene på forskerlinjen, noe som sikres i form av stipender.

Fakultetets vurdering

Fakultetet er fornøyd med forskerlinjen, og vurderer at dette er et meget godt tilbud til dyktige studenter som vurderer en videre karriere i akademien. Tilbakemeldingene fra studentene på forskerlinjen er også gjennomgående positive.

For fakultetet er forskerlinjen særlig viktig som et tiltak for å rekruttere til ph.d.-stilling, og erfaringen viser at tiltaket gir resultater. Av de 38 kandidatene som gjennomførte forskerlinjen 2017-2022 har 13 senere blitt ansatt som stipendiat ved fakultet. Ettersom en del søkere til stipendiatstillinger erfaringsmessig har en periode utenfor akademien etter fullført mastergrad er det mulig at antallet vil øke ytterligere på sikt. I tillegg deltok 4 av forskerlinjestudentene som fullfører i 2023 på informasjonsmøte om phd-programmet og signaliserte interesse for å søke stipendiatstilling.

I JUREVAL-rapporten er det anbefalt at forskerlinjen blir gjort permanent. Fakultetet vil i første omgang gjennomføre en intern evaluering av forskerlinjen i løpet av 2023/24. Forskningsrådet har også signalisert at de ønsker å gjennomføre en evaluering av pilotprosjektet i 2024. Den interne evalueringen vil danne grunnlag for en sak om etablering av en permanent forskerlinje som vil bli lagt frem for FU, SU og fakultetsstyret i løpet av neste år.

Forslag til vedtak:

FU tar orienteringen om forskerlinjen 2023/24 til etterretning.

Ragna Aarli
leder FU

Daniel Nygård
seniorrådgiver

Merknad fra Studieseksjonen til Studieutvalget:

I saken til Forskningsutvalget over er det en oversikt over aktivitetene på Forskerlinjen. Nedenfor følger en detaljert oversikt over antall undervisningstimer per studieår, med utgangspunkt i 10 studenter. Disse undervisningstimene dekkes av fakultetets eget budsjett. Som nevnt i saken til

Forskningsutvalget over, så er det kun et stipend på kr. 25 000 per student som er dekket av Forskningsrådet.

JUS397 Forskerlinjen

[Tall beregnet ut fra en forutsetning om 10 studenter på linjen]

Emneansvar: 50 t + 2 t ekstra for hver student over et kull på 5, dvs. total 60 timer med 10 studenter

Undervisning:

- 10 x 2 timer = 100 u-timer
- Kurs i rettsvitenskapens karakter og akademisk skriving 6 t x 5 = 30 u-timer
- Diskusjonsgrupper av stipendiat/postdok i kurset om rettsvitenskapens karakter og akademisk skriving: 6 t. x faktor 4,5 = 27 u-timer

Veiledning: 30 timer + 5 t for deltagelse på workshop, prosjektfremleggelse og sluttseminar, dvs. 35 t. per student = 350 u-timer med 10 studenter

Prosjektfremleggelse: 6 timer til kommentator

Sluttseminar: 10 timer til kommentator

David Doublet-seminar: Ca. 10 timer til kommentator

Internasjonal workshop: 2 timer x 5 = 10 timer

Totalt: 603 u-timer (dvs. 60 u-timer per student)

Administrasjon av forskerlinjen har vært koblet til administrasjon av de vanlige masteroppgavene høst eller vår.

[Tilbake til saklisten](#)

Emneevalueringer JUS277-2-A Introduction to Copyright Law og JUS277-2-B International Copyright Law V-2022

Alle emner ved Det juridiske fakultet skal hvert 3. år evalueres av emneansvarlig. Plan for gjennomføring av evalueringene samt rutinene er beskrevet i SU-sak 22/21.

De fleste emner som skulle evalueres vårsemesteret 2022 ble lagt fram for SU 18.10.2022 (Sak 61/22-1). Emneevaluering for JUS121 Norske og internasjonale rettslige institusjoner V-22 ble lagt fram for SU 01.12.2022 (sak nr. Sak 74/22-4). De emneansvarlige i JUS133 Rettskilde- og metodelære, JUS277-2-A Introduction to Copyright Law og JUS277-2-B International Copyright Law fikk utsatt frist.

I denne saken legges evalueringene for JUS277-2-A Introduction to Copyright Law og JUS277-2-B International Copyright Law fram. Emneevalueringene og studieutvalgets bemerkninger til disse skal inngå i fakultets årlige egenvurdering. Studieutvalget bør derfor komme med en uttalelse til hver enkelt evaluering.

[Tilbake til saklisten](#)

JUS277-2-B International Copyright Law

Course supervisor I Name	Bernt Hugenholtz
Email	bernt.hugenholtz@uib.no
This course has more than one course supervisor	- No
The course was taught during the following semester	Spring 2022
The evaluation applies to the following course:	JUS277-2-B International Copyright Law
Have changes been made to the course since the last time it was taught? If so, please elaborate? No substantive changes were made.	
Course structure	The course was taught in the form of eight 2-hours classroom lectures, and one additional guest lecture. The main learning outcomes were for the students to be able to detect problems of copyright law in the international context; and have a good working knowledge of the body of international treaties in the area of copyright law. These outcomes have been achieved.
Digital elements of course completion	A few lectures were given online (via Zoom).
Literature	The main literature for the course consisted of the Goldstein/Hugenholtz treatise on International Copyright (4th ed). A low-budget paperback edition of the treatise was available for the students. Additionally, current court decisions and materials were made available on Canvas.
How do you assess the students' workload in your course?	The workload was proportionate to the ECTS credits (10).
Lectures	The lectures were aimed at highlighting and clarifying the main issues in international copyright law, whereas the treatise provided detail and depth. Recordings were not published, but the slides of the lectures were made instantly available on Canvas. Students were invited to ask questions and discuss during lectures. A fairly small number of students actively participated in the lectures.
Group meetings	N.A.
Written assignments	There were weekly homework assignments, but these were not mandatory. Only few students actually prepared the homework.
Mandatory assignment	Students had to successfully submit a written mandatory assignment a few weeks before the examination date. Assignments were graded P/F. Failing students could not participate in the exam. Only one student failed.
Number of registered students	27
Number of students sitting the exam	22
Number of foreign students	22
Number of Norwegian students	0
Examination question paper and guidance for external examiner	Examination was a mix of multiple choice questions and a number of short essay questions and hypotheticals. Model answers were available for external examiners.
External examiner group	There is a small group of external examiners with relevant expertise, but it is hard to activate them.
Grade distribution and fail percentage	I don't have these data.
Reassessment of examination grade and any control commissions	There were no complaints.
Internationalisation	The subject is international by definition. All materials were in EN.
Overall evaluation of the course, and any proposed measures for next year's course	The course has been revised by the new course supervisor, Liliia Oprysk.

JUS277-2-A Introduction to Copyright Law

Course supervisor I Name	Bernt Hugenholtz
Email	bernt.hugenholtz@uib.no
This course has more than one course supervisor	- No
The course was taught during the following semester	Spring 2022
The evaluation applies to the following course:	JUS277-2-A Introduction to Copyright Law
Have changes been made to the course since the last time it was taught? If so, please elaborate? No substantive changes were made.	
Course structure	The course programme reflects the learning outcomes. It was given in 5 lectures of 2 hours each. The main learning outcome is to provide basic knowledge on the structure and norms of national and EU copyright law. This has been achieved. However, it would be preferable to extend the course by a couple of lectures, since (due to the growth of the field of copyright) it is increasingly challenging to cover the entire field in 10 hours of teaching.
Digital elements of course completion	Part of the course was taught online via Zoom.
Literature	While there is abundant material on EU copyright law, what is still lacking is a basic treatise or textbook.
How do you assess the students' workload in your course?	The workload was proportionate.
Lectures	The lectures are essential to introducing the student to copyright. Since no introductory text book or treatise is available, the lectures provide general structure and guidance. The slides of the lectures were instantly made available on the Canvas site. Recordings were not made.
Group meetings	N.A.
Written assignments	Students were asked to prepare readings (homework) for each class, but my general impression was that most students ignore this.
Number of registered students	48
Number of students sitting the exam	38
Number of foreign students	30
Number of Norwegian students	8
Examination question paper and guidance for external examiner	Examination was a mix of multiple choice questions and a number of short essay questions and hypotheticals. Model answers were available for external examiners.
External examiner group	There is a small group of external examiners with relevant expertise, but it is hard to activate them. I don't know whether deadlines were met during the klagesensur.
Grade distribution and fail percentage	I don't have these data.
Reassessment of examination grade and any control commissions	There were two complaints against the exam results, one of which was successful. A D was upgraded to C.
Internationalisation	Yes. This is a subject with a strong international (particularly European) component. All sources were in EN.
Overall evaluation of the course, and any proposed measures for next year's course	The course has been revised by the new supervisor (Liliia Oprysk).

Rapport og forslag fra arbeidsgruppen for arbeidslivsrelevans

Fakultetsstyret vedtok i november 2021 (fakultetsstyresak 82/21) å sette ned en arbeidsgruppe som skulle utrede praksis i rettsstudiet, i lys av blant annet Meld. St. 16 (2020-2021), som anlegger en bredere tilnærming til begrepet om arbeidslivsrelevans.

Gruppen som ble ledet av Førsteamanuensis Maria Veia Lund avga rapport og forslag 15. juni 2022.

Det ble gjennomført en høring internt på fakultetet høsten 2022, med mulighet for å gi innspill. Lund ga også et kort innlegg om rapporten på Fakultetsseminar på Solstrand 10. januar, i forbindelse med diskusjon om utformingen av 5. studieår på ny studieordning.

Som oppfølging av rapporten har fakultetsledelsen, sammen med Jussformidlingen, satt i gang en prosess der vi ser på muligheten for at arbeid hos Jussformidlingen kan gjøres om til et praksisemne. Forskjellen fra i dag blir at fakultetet vil bidra i opplæringen av studentene, og at arbeidet hos Jussformidlingen kan organiseres slik at studentene ikke blir forsinket i studiet. Jussformidlingen startet en intern prosess senhøsten 2022 der de ser på potensiell omorganisering, og de er nå midt i et lederskifte. Fakultetet vil følge opp dette sammen med ny leder av Jussformidlingen. Saken vil bli fremlagt for Studieutvalget og fakultetsstyret når den er ferdig utredet.

Arbeidsgruppen for arbeidslivsrelevans sin rapport og forslag legges frem for studieutvalget til drøftelse.

[Rapport og forslag fra arbeidsgruppen ligger i Filesender](#)

Vedlegg 1: Administrasjonens merknader til rapporten

Vedlegg 2: Utdrag fra UiB sitt kvalitetssystem for utdanning om krav til praksisemner og til evaluering av disse

[Tilbake til saklisten](#)

Merknader til rapporten fra administrasjonen:

Rapporten vier stor plass til praksisemner og eventuell opprettelse av det ved fakultetet.

Arbeidsgruppen skriver selv at de har begrenset grunnlag for å estimere administrative ressurser i tall for et praksisemne og har innhentet informasjon om hvordan de juridiske fakultetene i Oslo og Tromsø organiserer sine praksisemner. Tromsø har dette som obligatorisk del av studiet, på et studium med kull på inntil 150 studenter, mens Oslo har det som et valgemne.

En ting er å ha et veletablert praksisemne med godt etablerte og gjennomregulerte avtaler, noe annet er å opprette helt nye avtaler og lage et godt kvalitetssikret innhold for praksisopphold.

Erfaringene med opprettelsen av Sommerskolen Maritime Bergen Law Summer Programme tilsier at både fakultetsledelsen og en engasjert emneansvarlig må bruke ganske mye ressurser på både å bygge opp et videre nettverk i regionen enn de allerede har, og på å vedlikeholde relasjonene. Her var det tale om å få eksterne bidragsytere som forelesere og få maritime virksomheter og institusjoner i Bergensregionen til å åpne opp sine dører for studentene for presentasjoner og omvisninger. Svært mye av dette kom til gjennom et inngående samarbeid med Maritime Bergen, noe som var mulig blant annet på grunnlag av eksterne prosjektmidler fra tidligere DIKU, nå HK-Dir. Sommerskolen hadde ca. 30 studenter, både norske og internasjonale. Uten engasjerte ildsjeler i både vitenskapelige og administrative rekker hadde dette aldri blitt en realitet. Sommerskolen hadde dedikerte administrative ressurser som i perioder av året måtte bruke 100 % av sin stilling på arbeidet.

Det juridiske fakultet i Tromsø er det eneste juridiske fakultetet i Nord-Norge, så selv om det er krevende å skaffe praksisplasser, er nok dette også en vinn-vinn-situasjon for regionen. Det juridiske fakultet i Oslo har størstedelen av retts-Norge rett uten for døren, og den korte fysiske veien gjør nok arbeidet med å skaffe praksissteder atskillig enklere. Det skal også bemerkes at det å drive videre etablerte ordninger, nok krever langt mindre ressurser enn det vil gjøre å bygge opp nye.

Å opprette et praksisemne a la Oslo (JUS5010) sitt vil kreve betydelige både vitenskapelige og administrative ressurser i starten, og ikke minst må faglig ledelse bruke tid på dette. Etter hvert som ordningen blir etablert og praksisstedene får erfaringer, vil det nok kreve mindre. Det skal likevel trekkes frem at Sampol-emnet det henvises til i rapporten, bruker mer enn en halv stilling – nærmere en hel stilling, kun for å administrere dette emnet. Det er et strategisk valg om fakultetet skal bruke såpass mye ressurser på ett emne. Innenfor dagens rammer har administrasjonen ikke kapasitet til å ta på seg en slik jobb. Vi må også ha den rette kompetansen.

Det alternativet som kanskje vil være enklest å iverksette er å lage et praksisemne koblet opp mot Erasmus+, slik som UiO har gjort med JUS5020. Vi har også erfaringer fra JUS334 Chinese Law Clinical Programme og kan trekke veksler på erfaringene derfra. Forutsetningen må da være at studentene selv finner praksisplasser og får det faglige opplegget godkjent av fakultetet. Dette må i så fall utredes videre.

Utdrag fra UiB sitt kvalitetssystem for utdanning om krav til praksisemner og til evaluering av disse:

3-årig syklus - Emneevaluering

I emneevalueringen skal emneansvarlig beskrive og begrunne pedagogiske valg, og reflektere over studentens læring som følge av disse valgene. Emneevalueringer skal også minst omfatte:

- *I de tilfellene det er tilknyttet praksis eller arbeidsrelevans i emnet, skal det evalueres om ordningen fungerer tilfredsstillende.*

Evaluering og kvalitetssikring av praksis:

Praksis kan forekomme både som et eget emne eller være integrert i et program. Praksis kan gjennomføres ved en institusjon, skole eller bedrift i Norge eller i utlandet. Det faglige ansvaret for praksis er det samme som for emner og program.

Det skal inngås kontrakt mellom partene. Kontrakten mellom institutt/ fakultet og praksissted om praksissamarbeid skal minst inneholde følgende momenter:

- *Omfang av praksis i forhold til emnet (delvis/fullstendig praksis i emnet)*
- *Type praksissamarbeid (case/undervisning/fysisk ved arbeidssted/jobbskygging)*
- *Omfang av studenter og nivå (studieår/semester på grad)*
- *Innhold i, og formål med case/praksisopphold.*
- *Tidsomfang- og fordeling på praksisperiode*
- *Økonomiske forhold (lønn/reiseutgifter)*
- *Praksisstedets forpliktelser*
- *Fakultetets/instituttets forpliktelser*
- *Yrkesskedeforsikring*
- *Regulering av opphavsrett og annen IPR*
- *Informasjon om utarbeiding av individuelle kontrakter mellom institutt/fakultet, studenten og arbeidssted.*

Ansvaret for kvalitetssikring av praksis, og derved den bedrift, institusjon eller skole hvor praksis blir gjennomført, ligger til fagmiljøet som eier det aktuelle emnet eller programmet. Studentene skal evaluere praksis etter endt praksisopphold.

5-årig syklus - Progamevaluering:

Progamevalueringen skal minst omfatte:

En vurdering av om forutsetningene i studiekvalitetsforskriftens §§ 3-1 til 3-3 og studietilsynsforskriftens kap. 2, jf. også § 4-1 (3), er dekket i studieprogrammet, herunder krav til akkreditering av studietilbudet og krav til fagmiljøets kompetanse og størrelse.

Evalueringen skal i tillegg inneholde:

Omtale av hvordan følgende sikres:

- *Arbeidsrelevans*
- *Praksis*

Rapporten skal inneholde forslag til forbedringer der det er behov for det.

[Tilbake til saklisten](#)

Oppretting av arbeidslivspanel ved det juridiske fakultet

Bakgrunn

Det har i flere år vært stadig større fokus på arbeidslivsrelevans i studiene, og nåværende regjering arbeider med tre ulike meldinger som igjen adresserer tema; Utsynsmeldingen (kommer før påske), Distriktsmeldingen og Profesjonsmeldingen (2024).

I universitets- og høgskoleloven,¹ studiekvalitetsforskriften² og studietilsynsforskriften³ blir også krav om kontakten med arbeidslivet formulert på ulike måter, og i stortingsmeldingen om kvalitet i høyere utdanning (Meld. St. 16)⁴ er også studieprogrammernes arbeidslivsrelevans og kontakt med arbeidslivet understreket:

Det er derfor behov for å styrke og systematisere samarbeidet mellom høyere utdanning og arbeidslivet og videreutvikle strukturer som bygger opp under en kultur preget av gjensidig respekt og forståelse for hverandres roller og forpliktelser.

Ved NOKUTs tilsyn med kvalitetssikringssystemet for utdanning ved UiB høsten 2022, ble involvering av arbeidslivet vektlagt som en viktig del av å sikre kvalitet i studiene.

I Danmark ble *aftagerpanel* gjort obligatoriske i 2007, og er også skrevet inn i universitetsloven (§13a). Fra 2011 ble norske universiteter og høgskoler pålagt å etablere Råd for samarbeid med arbeidslivet selv om kravet ikke tatt inn i loven som i Danmark. Flere fakultet og program har nå egne arbeidslivspanel, for eksempel Juridisk fakultet i Oslo og SV-fakultetet ved UiB.

Vårt fakultet

Juristutdanningen har hele tiden vært praktisk rettet hvor ferdige kandidater skal kunne gå rett ut i jobb. Praktikere er også tungt inne på utdannings siden, både gjennom undervisning og sensur. Kvalitetsreformen med obligatorisk undervisning på dagtid førte til at innslaget av praktikere ble færre på undervisningssiden. I dag bidrar ferdige jurister først og fremst gjennom veiledning (mastergradsoppgaver) og sensur (både mastergradsoppgaver og annen sensur). Til tross for den nære koblingen mellom juristutdannelsen og det praktiske rettsliv, er dette i liten grad formalisert.

Fakultetet har erfaring med at dialog med arbeidslivet gir nyttige innspill og perspektiver på vår virksomhet. I masterstudiet har vi lang tradisjon for at den ene av våre to eksterne fagfeller er en praktiker, og i JUREVAL-rapporten har vi dokumentert at våre ansatte i stor grad er involvert i det praktiske rettsliv. Vi har også de siste årene med hell opprettet ulike EVU-emner (JUR601 Jus for næringslivet, JUR605 Innføring i forvaltningsrett for sakshandsamarar i kommunal sektor), og ulike Executive masters i samarbeid med andre programmer ved UiB (Executive master i kommunal ledelse, Executive master i operativ ledelse og myndighetsutøvelse og den kommende Executive master i offentlig forvaltning) som er rettet mot kompetansebehov i arbeidslivet. Som sagt er jusstudiet er praktisk rettet,

---

¹ Uhl § 1-3, g «Universiteter og høgskoler skal (...) samarbeide med relevante aktører på internasjonalt, nasjonalt, regionalt og lokalt nivå for å styrke virksomhetens kvalitet og relevans.»

² §2-1, 2 «Institusjonene skal gjennomføre periodiske evalueringer av studietilbudene sine. Representanter fra arbeids- eller samfunnsliv, studenter og eksterne sakkyndige, som er relevante for studietilbudet, skal bidra i evalueringene.»

³ §4-1, 4 «Institusjonen skal systematisk innhente informasjon fra relevante kilder for å kunne vurdere kvaliteten i alle studietilbud.»

⁴ Kapittel 2, «Utdanning for omstilling— Økt arbeidslivsrelevans i høyere utdanning»:
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-16-20202021/id2838171/?ch=2>

og kandidatundersøkelsen viser at bare 2,5 % med utdanning fra vårt fakultet er arbeidsledig et halvt år etter oppnådd mastergrad.

Likevel konstaterer arbeidsgruppen, som fakultetsstyret satt ned i februar 2022 for å se på arbeidslivsrelevans i studiet, at:

(...) i dag er en avstand mellom studiet og det praktiske rettsliv, særlig knyttet til (i) betydningen og håndteringen av faktum og (ii) kommunikasjon og det å måtte forholde seg til andre mennesker (motparter, klienter, brukere av offentlige tjenester mv). Dagens rettsstudium gir i liten grad erfaring med, og innsikt i, disse to aspektene.

Fakultetet gir selv uttrykk for et ønske om samarbeid med arbeidslivet som skal komme studentene til gode i gjeldende strategi:

Fakultetet skal ha eit aktivt samarbeid med juridisk sterke fagmiljø og næringslivet i regionen. Samarbeidet skal kome studentane til gode i form av kunnskap om aktuelle problemstillingar, og fakultetet skal legge til rette for moglege praksis- og skriveplassar. Til dette føremålet skal fakultetet for strategiperioden styrke kontakten med slike institusjonar i regionen med mål om meir og tettare samarbeid.»

Utkast til strategi for 2022-2030 (se fakultetsstyresak 5/23) legger opp til å videreføre denne delen av strategien.

Fakultetet er derfor tjent med å opprette et arbeidslivspanel for å sikre og for å systematisere samarbeidet med ulike aktører i arbeidslivet om utviklingen av utdanningen.

Forslag til organisering og sammensetting

Panelet oppnevnes av dekanen, og skal reflektere mangfoldet av arbeidsgivere for kandidater i rettsvitenskap.

Panelet har følgende medlemmer fra Det juridiske fakultet:

- Dekan
- Fakultetsdirektør
- Studiedekan
- To studentrepresentanter utpekt av JSU
- Studieseksjonssjef eller representant utpekt av denne

Sekretær for studieutvalget er sekretær for panelet

Fakultetet kaller inn til minimum 2 møter i året. I tillegg er det aktuelt med løpende kommunikasjon i saker hvor det kan være hensiktsmessig å få innspill fra panelet. Panelet sitter i to år av gangen, og ordningen skal evalueres etter første to-årsperiode.

I denne første perioden er det foreslått et kortfattet mandat, hvor målsettingen er en toveis dialog, hvor fakultetet både kan få synspunkt og hvor panelet kan være et kontaktpunkt for fakultetet mot arbeidslivet.

Panelet har i denne omgang fått et mandat knyttet til utdanning. På sikt vil fakultetet vurdere om det er ønskelig om panelet skal få et utvidet mandat til også å dekke forskning. De juridiske fakultetene er nært forbundet med juristutdanningen, og det er også behov for diskusjoner om forskningsbehov.

Forslag til mandat

Arbeidslivspanelet skal være et organ for dialog mellom fakultetet og det praktiske rettsliv. Panelet skal gi råd til fakultetet om spørsmål som er særlig aktuelle sett fra arbeidslivets side, både når det gjelder rettsvitenskapelig grunnutdanning, og etter- og videreutdanning. Panelet skal gi tilbakemelding på i hvilken grad arbeidslivet opplever at kandidaten har de kunnskaper og ferdigheter som kan forventes etter endt utdanning, *som beskrevet i læringsutbyttebeskrivelsen for masterstudiet i rettsvitenskap.*

Forslag til vedtak:

- Det juridiske fakultet oppretter arbeidslivspanel med mandat foreslått i saken her
- Dekanen utnevner medlemmer av panelet
- Panelet sitter i to år av gangen, og ordningen skal evalueres etter første to-årsperiode.
- Arbeidslivspanelet skal ha følgende sammensetning:

Fra fakultetet:

- Dekan
- Fakultetsdirektør
- Studiedekan
- To studentrepresentanter utpekt av JSU
- Studieseksjonssjef eller representant utpekt av denne

Fra arbeidslivet oppnevnes seks representanter fra ulike sektorer som skal reflektere mangfoldet av arbeidsgivere for kandidater i rettsvitenskap.

Studieutvalgets sekretær er sekretær for panelet.

[Tilbake til saklisten](#)

Rapport fra læringsdesigngruppen: ChatGPT og andre AI-verktøy – muligheter og utfordringer for læring og vurdering ved Det juridiske fakultet, UiB

I møtet 26.01.2023 ga Studieutvalget læringsdesigngruppen følgende mandat (Sak 4/23):

Gi en kortfattet oversikt over muligheter og utfordringer AI- verktøy som ChatGPT byr på for læring og prøving på jusstudiet. Herunder ber vi om at gruppen ser på mulighetene til oversetting med tanke på de engelske læringskravene vi har innført på studiet.

Fristen er 28. Februar.

Læringsdesigngruppen sendte sin rapport 28.02.2023, og denne legges nå fram for SU som en drøftingssak.

[Rapporten er tilgjengelig i Filesender.](#)

[Tilbake til saklisten](#)

Oppretting av nytt emne på tredje studieår: JUS2397 Barnerett

Fakultetsstyret har vedtatt ny studiemodell, som har blitt innført år for år siden høsten 2021. Tredje studieår starter på ny studiemodell fra H23, [fakultetsstyresak 91/19](#). [Fakultetsstyrets vedtak 30.04.19 om fagsammensetning 1. – 3- år](#) – sak 26/19. [Delinnstilling I: Læringsutbyttebeskrivelser](#). Avgitt 28. mai 2019. [Fakultetsstyresak 46/19](#). [Delinnstilling II: Lærings- og prøvingsformer](#). Avgitt 17. januar 2020. [Fakultetsstyresak 30/20](#).

Fakultetsstyret oppretter og nedlegger emner, jf. [Forskrift om opptak, studier, vurdering og grader ved Universitetet i Bergen](#) § 3.2 nr. 1 bokstav d). Når emnet er opprettet, har SU kompetanse til å foreta endringer som ikke er prinsipielle, jf. Reglement for Det juridiske fakultet § 9 pkt. 2 bokstav d).

Øvrige rammebetingelser:

[Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk](#).

[Studietilsynsforskriften](#)

[Studiekvalitetsforskriften](#).

[UiBs kvalitetshåndbok](#).

De emneansvarlige Anneken Sperr og Anna Nylund har, med støtte fra Studiedekanen, utarbeidet emnebeskrivelsen for det nye valgemnet, med de målsetningene som kommer til uttrykk i overordnet regulering og policy som grunnlag. Emnene skal oppfylle kvalitetskrav hver for seg, i tillegg til å bidra til samlet å oppfylle læringsmål og kvalitetskrav til studieprogrammet de bidrar inn i.

De emneansvarlige ønsker at Studieutvalget spesifikt tar stilling til om omfanget av det muntlig obligatoriske arbeidskravet på 15 minutter er riktig, eller om man skal legge opp til for eksempel 20 minutter, og til om det også skal settes et minstekrav til lengde.

Studieutvalget uttaler:

Studieutvalget oppfordrer fakultetsstyret til å opprette emnet JUS2397 Barnerett som beskrevet i vedlagte emnemal.

Vedlegg: Emnebeskrivelsen

[Tilbake til saklisten](#)

JUS2397 Barnerett

Mal for emnebeskrivelse

Alle punkter som er merket med * må fylles ut.

Emnenavn og antall studiepoeng

Emnenavn (bokmål) *	Barnerett
Emnenavn (nynorsk) *	Barnerett
Emnenavn (kortversjon) *	Barnerett
Emnenavn (engelsk) *	Children's rights
Antall studiepoeng *	10

Studienivå *

BA (bachelornivå)

Type emne *

Valgemne 3. studieår

Studierett

Velg MAJUR

Forkunnskapskrav *

Det kreves at alle emnene i tidligere studieår er bestått, se «Rekkefølge for emne i studiet» i Studieplan for integrert masterprogram i rettsvitenskap ved Det juridiske fakultet i Bergen. Se likevel § 2-5 i Utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen.

Anbefalte forkunnskaper

Emneansvarlig(e) *

Anneken Sperr og Anna Nylund

Undervisere

Anneken Sperr og Anna Nylund

I tillegg er Camilla Bernt og Ingun Fornes aktuelle som undervisere.

Kommentarer/utdyping

Ut over det kan flere andre kolleger tenkes å trekkes inn, vi viser spesielt til medforfatterne i boken med arbeidstittel «Barnekonvensjonen i norsk rett 2003-2023» (av interne kolleger kan her nevnes Karl Harald Sjøvig, Henriette Sinding Aasen, Terje Einarsen, Asbjørn Strandbakken, Ørnulf Øyen og Jørn Jacobsen, men også de eksterne bidragsyterne kan trekkes inn). Dessuten tenker vi å finne en ekstern foreleser i barnevernsrett, f.eks. Lars Magnus Berg eller Ove Veum

Emnets mål og innhold *

Barneretten omfatter alle de nasjonale og internasjonale rettsnormene som har betydning for barns rettslige stilling. Etter FNs Barnekonvensjon defineres barn som personer under 18 år. Som en følge av endringer i synet på barn og barns plass i et demokratisk samfunn og stadig økende kunnskap om barn har barneretten vokst frem som et eget rettsområde. I barneretten er barn selvstendige rettssubjekt. På barnerettens område balanserer rettslige normer og standpunkter mellom hensynet til barn som subjekt med, i hvert fall en viss, vilje og evne til å ta egne valg, og barn som sårbare individer som har et behov for omsorg og beskyttelse.

De barnerettslige normene er i stadig utvikling på grunn av stadig ny kunnskap om barn og barns utvikling samt samfunnsmessig og rettslig utvikling som påvirker synet på barn og barns rettmessige stilling i samfunnet. De barnerettslige normene beror på samspillet mellom rettslige, tverrfaglige og samfunnsmessige faktorer, og er i stadig utvikling. Innenfor barneretten kommer ofte motstridende hensyn og interesser i konflikt med hverandre, og det oppstår ofte vanskelige etiske spørsmål.

FNs Barnekonvensjon, som er inkorporert i norsk rett gjennom menneskerettsloven, bygger på fire grunnprinsipper: hensynet til barnets beste, barnets rett til liv og utvikling, barnets rett til å bli hørt og barnets rett til ikke-diskriminering. Disse fire, og særlig barnets beste, gjennomsyrrer faget og gjenspeiles i innholdet, utformingen og tolkningen av barns øvrige rettigheter. Emnet legger derfor stor vekt på innholdet i, utviklingen av og forholdet mellom grunnprinsippene, samt hvordan grunnprinsippene brukes som rettsgrunnlag og tolkningsnorm.

De mest sentrale rettslige problemstillingene innen barnerett er knyttet til forholdet mellom barn og foreldre. Hvordan skapes slike familieband, naturlig eller assistert befruktning, adopsjon eller surrogati. Hvordan skal foreldreansvar, barnets bosted og spørsmål om samvær reguleres ved samlivsbrudd og hva går systemet for barnebidrag ut på. Dersom barnets foreldre har problemer med å gi barnet tilstrekkelig god omsorg, barnet risikerer å bli utsatt for vold og overgrep eller har alvorlige atferdsproblemer, oppstår spørsmålet hvilke tiltak som kan og bør settes inn fra det offentlige, enten samtykkebasert eller under tvang. Undervisningen bygger videre på kunnskaper som studentene har fra fagene familie- og arverett og forvaltningsrett.

Barn som begår straffbare handlinger vekker ofte debatt, men stiller også samfunnet – og jussen – ovenfor viktige dilemmaer. På den ene siden har barn rett til beskyttelse og har

dårligere impuls kontroll og vurderingsevne enn voksne, på den annen side er det viktig at straffbare og -verdige handlinger får konsekvenser. Emnet tar derfor også opp utvalgte problemstillinger knyttet til barn som tiltalt og strafferettslige påfølgere for barn og unge.

Barns prosessuelle rettigheter er særlig viktig både for å sikre avgjørelser som er i tråd med barnets beste og barns rett til medvirkning og for at rettigheter som ikke kan håndheves ikke har særlig verdi. Barns "access to justice" har det seneste tiåret vokst frem som et sentralt tema. Emnet tar for seg barns prosessuelle rettigheter innen prosesser etter barnevernsloven, barneloven og straffeloven, særlig i ulike meklingsbaserte prosesser.

I barneretten, i likhet med andre deler av menneskerettene, er samspillet mellom internasjonal og nasjonal rett et viktig metodespørsmål. Emnet behandler derfor både rettskildemessige og metodiske spørsmål knyttet til de sentrale internasjonale rettskildene, særlig Barnekonvensjonen, barnekomiteens generelle kommentarer og kommentarene til de periodiske rapportene fra konvensjonsstatene, og de nasjonale rettskildene, samt forholdet mellom internasjonale og nasjonale kilder. Emnet bygger videre på emnet Rettsstaten.

Læringsutbytte

Kunnskaper *

Studenten skal ha tilegnet seg god kunnskap og forståelse av barns rettigheter både på et overordnet plan og på barnelovens og barnevernsrettens område. Samspillet mellom internasjonale konvensjoner, særlig Barnekonvensjonen og norsk rett er et sentralt tema. I tillegg skal studentene ha kunnskap om barns rettigheter på strafferettens område samt barns prosessuelle rettigheter.

Studentene skal kunne drøfte barnerettens særstilling som rettsområde og samspillet mellom endringer i synet på barn og barns rettigheter slik de blir anerkjent og gjennomført i Norge og internasjonalt.

Etter å ha gjennomført emnet skal studenten kunne:

- gi en fremstilling av Barnekonvensjonens sentrale innhold, struktur og formål,
- finne frem til, tolke og vektlegge sentrale barnerettslige rettskilder,
- presentere og aktivt bruke de fire barnerettslige grunnprinsippene: hensynet til barnets beste, barnets rett til liv og utvikling, barnets rett til medvirkning og barnets rett til ikke-diskriminering,
- forklare forholdet mellom Barnekonvensjonen og norsk rett, særlig forholdet mellom Barnekonvensjonen og Grunnloven § 104,
- beskrive reglene om barns rett til familie og omsorg, særlig reglene om foreldreansvar, barnets bosted, samvær og barnebidrag, også i lyset av nye familie- og reproduksjonsformer,
- gjøre rede for reglene om barnets rett og statens ansvar til beskyttelse mot vold, overgrep og omsorgssvikt, særlig innholdet i og vilkårene for å iverksette tiltak etter barnevernloven

- beskrive vernet av barn i strafferettspleien, særlig under etterforskningen og ved valg og gjennomføring av straff,
- forklare barns prosessuelle rettigheter i saker etter barnevernsloven, barneloven og straffeloven i både domstols- og meklingsprosesser,
- vurdere om norsk rett er i tråd med Barnekonvensjonen,
- fortelle om den gjensidige påvirkningen mellom barneretten, tverrfaglige innsikter og samfunnsutviklingen og
- fremstille samspillet mellom Barnekonvensjonen og utvalgte andre internasjonale instrumenter, særlig den Europeiske menneskerettskonvensjonen.

Ferdigheter *

Studenten skal kunne bruke juridisk metode og nasjonale og internasjonale rettskilder for å foreta en drøftelse av juridiske spørsmål som reiser seg innenfor faget, og gjøre rede for både gjeldende rett og sentrale rettspolitiske spørsmål i faget barnerett. Dette innebærer at studentene evner å:

- identifisere de barnerettslige problemstillinger og sammenhenger,
- drøfte og ta standpunkt til konkrete barnerettslige spørsmål i de deler av barneretten som er omfattet i emnet på en metodisk og etisk forsvarlig måte,
- analysere hvorvidt og på hvilken måte de fire prinsippene hensynet til barnets beste, barnets rett til liv og utvikling, barnets rett til å bli hørt og barnets rett til ikke-diskriminering er ivarettatt i den rettslige reguleringen av spørsmål som berører barn, og i avgjørelser som berører barn,
- gjøre rede for verdimeslige, rettslige og samfunnsmessige hensyn og verdier som barneretten bygger på,
- avdekke rettsregler og rettslig praksis som ikke er i tråd med barnerettens grunnprinsipper samt å argumentere de lege ferenda for å fremme at barns rett blir oppfylt i praksis.

Generell kompetanse *

Studenten skal ha utviklet generell kompetanse til å

- tilegne seg ny kunnskap om barnerett og tilgrensende fag,
- formidle juridiske analyser og konklusjoner, gi råd,
- presentere og drøfte barnerettslige problemstillinger og vurderinger for større og mindre grupper i muntlig format,
- identifisere og vurdere handlingsalternativer i henhold til etiske aspekt ved juridisk argumentasjon og standpunkt med tanke på barn,
- illustrere hvordan og hvorfor tverrfaglige kunnskaper er nødvendige for å ivareta barns rettigheter,
- gi og ta imot tilbakemeldinger på muntlige presentasjoner.

Beskriv sammenhengen mellom læringsutbyttet, undervisningen og prøvingen. *

Undervisningen:

I undervisningen vektlegger vi de sentrale temaene i barneretten, slik de er blitt beskrevet under emnets mål, innhold og læringsutbytte.

Skisse for innhold i forelesningene:

- Introduksjon til emnet, barnerettens grunner og grunnprinsipper (1,5-2 dobbeltimer)
- Barnekonvensjonen og konvensjonsorganer (0.5 dobbeltimer)
- Metodiske spørsmål: barnerettens rettskilder, forholdet mellom Barnekonvensjonen og norsk rett, og internt i norsk rett grunnloven, menneskerettsloven og andre lover, til en viss grad også forholdet mellom Barnekonvensjonen og EMK. (1 dobbeltimer)
- Barnets relasjon til foreldre og andre omsorgspersoner: etablering og endring av foreldreskap, foreldreansvar, barns bosted, samvær og barnebidrag, (2 dobbeltimer)
- Barnevern: innhold i og vilkår for bruk av hjelpetiltak, omsorgsovertakelse og tiltak for barn med alvorlige atferdsproblemer (2 dobbeltimer)
- Barn og straff: barn som tiltalt, straffegjennomføring (1 dobbeltimer)
- Barns prosessuelle rettigheter (1 dobbeltimer)
- Muntlige presentasjoner (0.5 dobbeltimer)
- Evt. Noe annet. Gjesteforelesning (0.5-1 dobbeltimer)

Undervisningen tar også for seg mer generelle ferdigheter og kompetanser. Dette vil skje ved at slike synspunkter integreres i hver forelesning.

- Muntlige presentasjoner (bruker noe forelesningstid på dette)
- Samspillet mellom synet på barn i samfunnet og barns juridiske rettigheter (særlig den første dobbeltimen av undervisning)
- Utvalgte etiske utfordringer som kan oppstå i spenningen mellom barn som rettssubjekter og barns behov for omsorg og beskyttelse, mellom barns behov og ønsker her og nå og deres langsiktige utvikling, og spenningen mellom barnets og foreldrenes interesser, behov og rettigheter. (gjennomgående tema)
- Rettspolitiske drøftelser der analysen av om norsk rett er i samsvar med internasjonal rett står sentralt, men også kritisk drøftelse av hvilke synspunkter får gjennomslag i ulike situasjoner (f.eks. at barneloven og barnevernloven leder til ulike konklusjoner og derved stille motstridende krav til bostedsforelderen, eller hvordan barn som begår voldshandlinger omtales i mediene), samt hvordan retningslinjer, maler og opplæring kan være like viktige som lovfesting av rettigheter. (gjennomgående tema)

Det blir 3 storgruppesamlinger (på en dobbeltimer hver) der studentene forventes å løse oppgaver i forkant av undervisningen som så blir diskutert på samlingen. Dersom det lar seg gjøre teknisk, vil studentene være inndelt i virtuelle arbeidsgrupper på ca. seks studenter. To av studentene lager hver sin video til den første storgruppesamlingen, som de andre i gruppen ser og kommenterer i forkant av samlingen. Til neste samling er det to nye medlemmer i gruppen, og til den tredje samlingen de to siste i gruppen som lager hver sin video. Disse videoene utgjør et obligatorisk arbeidskrav. En liten del av hver samling blir brukt til en kort gjennomgang av oppgaven som studentene har presentert på videoen.

Hovedparten av opplegget på storgruppesamlingene er på å gjennomgå oppgaver som studentene har løst i forkant av undervisningen. Tema for oppgavene er barnerettens generelle prinsipper og metodiske spørsmål, relevante temaer fra barneloven, barnevernsretten, barns prosessuelle rettigheter og barn og straff. Det er obligatorisk oppmøte på storgruppene, minimum 2 av 3 samlinger.

Barneretten er et fag som er ideelt for å drøfte forholdet mellom juss og samfunn, rettsvitenskap og andre vitenskaper, all den tid mange spørsmål i faget er sterkt påvirket av samfunnsutviklingen blant annet nye familieformer, men også store endringer i synet på barn og barns rettmessige posisjon i samfunnet. Barnerettslige spørsmål blir ofte avgjort i en kontekst der sosiale, psykologiske, pedagogiske og medisinske hensyn kan ha svært stor betydning og vekt, og i samspillet mellom ulike profesjoner. I barneretten er spenningene mellom ulike, gjerne tungtveiende, hensyn utpreget, slik som skissert ovenfor – autonomi og selvbestemmelse, barnets og foreldrenes behov og interesser, hensyn til barnet og til omgivelsene mv. Disse danner et godt og naturlig utgangspunkt for kritiske analyser av gjeldende rett og drøftelser de lege ferenda. Videre er etiske utfordringer fremtredende i barneretten, fordi barn ikke har samme evne til å utøve autonomi som voksne. Av denne grunn vil det bli lagt særlig vekt på tverrfaglige, rettspolitiske (kritiske) og etiske drøftelser både på forelesning og under storgruppesamlingene. Det blir også lagt opp til at studentene blir spurt om å gjøre slike drøftelser på eksamen.

Muntlig fremstilling av juridiske temaer står sentralt i emnet både ved at studentene får undervisning om muntlige fremstillinger (fremstillingsteknikk) og øving ved at det er en obligatorisk oppgave, som blir bedømt til bestått/ikke-bestått. Studentene lager en video som obligatorisk oppgave, som de så får tilbakemeldinger på.

Studentene vil også øve på å gi og få tilbakemeldinger ved at hver student i tillegg må gi tilbakemelding til de muntlige presentasjonene til de andre studentene på studentens virtuelle arbeidsgruppe. Kommentarene skal gjelde det materielle innholdet, metode og struktur samt fremstilling.

Prøvingsform

Emnet bruker utelukkende muntlig prøving for å sikre samsvar mellom øving og prøving. De fleste fagene har utelukkende skriftlig prøvingsform, og derfor er det viktig at studentene får variasjon. Da kan vi også bidra i større grad enn ellers til at studentene oppnår det totale læringsutbyttet for hele masterstudiet, særlig læringsmål knyttet til muntlige presentasjoner. En muntlig eksamensform vil også gi gode muligheter til å be studenten om å drøfte etiske og rettspolitiske aspekter, og be studenten om å gi råd.

Det vil bli brukt både formativ og summativ vurdering.

Den formative vurderingen blir gjennomført som en obligatorisk oppgave der hver student lager en muntlig presentasjon på 13-15 minutter. Presentasjonen dokumenteres på video. Oppgavene ligner mest mulig på eksamensoppgavene, slik at studentene får relevant trening til eksamen. I tillegg til at studentene skal løse en "vanlig" oppgave, vil det også bli

stilt krav til at de må drøfte enten etiske, rettspolitiske eller samfunnsmessige sider ved oppgaven.

Den muntlige presentasjonen på videoopptak er obligatorisk arbeidskrav som må være gjennomført for at studenten skal få gå opp til eksamen. Studentene får skriftlige tilbakemeldinger av lærer. Læreren kommenterer det materielle innholdet, metoden og strukturen samt fremstilling, i trå med veiledningen for kommentering av obligatoriske oppgaver.

Obligatoriske elementer er:

- Obligatorisk arbeidskrav – video (100%)
- Nærvær på 2 av tre storgruppesamlinger (67 %)
- Kommentering av videoer 2 x 2 videoer (to videoer for hver av to samlinger som studenten selv ikke presenterer på), minimum 3 av 4 (75%)

Eksamen gjennomføres muntlig. Studentene får en oppgave som de får 30 minutt til å forberede en muntlig presentasjon av. Når studenten kommer inn til sensorene, begynner studenten først med sin presentasjon. Deretter stiller sensorene oppfølgingsspørsmål til oppgaven (inkludert et spørsmål om etiske, samfunnsmessige eller rettspolitiske forhold) og/eller spørsmål til læringsmål som ikke er omfattet av oppgaven. Etter maks. 25 minutter går studenten ut, sensorene setter karakter og studenten får beskjed om karakteren.

Litteratur

Innføringslitteratur

Hovedlitteratur *

Vi har sammenstilt en oversikt over relevant litteratur for kjerneinnholdet i kurset.

- **De sentrale prinsippene ved tolkning av barnekonvensjonen: hensynet til barnets beste, barnets rett til liv og utvikling, barnets rett til å bli hørt og barnets rett til ikke-diskriminering (128 sider)**
- Karl Hanson and Laura Lundy, Does Exactly What it Says on the Tin? A Critical Analysis and Alternative Conceptualisation of the So-called "General Principles" of the Convention on the Rights of the Child, i Michael Freeman (red.) *Children's Rights: New Issues, New Themes, New Perspectives*, BRILL, 2018, side 17-37 (20 sider)
- Høstmælingen mfl. Barnekonvensjonen. Barns rettigheter i Norge. 4 utg. Universitetsforlaget 2020, FNs konvensjon om barnets rettigheter s. 17-30 (14 s.)
- Høstmælingen mfl. Hensynet til barnets beste s. 51-73 (23 s.)
- Høstmælingen mfl. Barnets rett til å bli hørt s. 92-122 (31 s.)
- Høstmælingen mfl. Retten til ikke-diskriminering s. 31-50 (20 s.)
- Høstmælingen mfl. Prinsippet om barnets rett til liv, overlevelse og optimal utvikling s. 74-91 (16 s.)

- Bendiksen og Haugli: Sentrale emner i barneretten 5. utgave, Universitetsforlaget 2023, Kapittel 3 Rettskilder s. 33-41 (9 s.)
- Bendiksen og Haugli Kapittel 4 Barns menneskerettigheter – Grunnloven, Barnekonvensjonen og Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen s. 42-60 (18 s.)
- - **Lov om barn og foreldre (110 sider)**
- Bendiksen og Haugli Kapittel 6-11: side 77-186 (110 sider)
-
- **Barnevernsrett (186 sider)**
- Høstmælingen mfl. Barns rett til familie og omsorg, særlig om barnevernet s. 162-194 (30 s.)
- Høstmælingen: Retten til beskyttelse mot vold, overgrep og utnyttelse s. 329-356 (28 s.)
- Bendiksen og Haugli Kapittel 13-18: side 189-261 (73 sider)
  - Bendiksen og Haugli Kapittel 19-20: side 268-324 (57 sider)
- **Barn og straff (45 sider)**
- _Merete Havre, "Varetekstfengsling av barn – statens plikt til å løslate i påvente av hovedforhandling", Tidsskrift for strafferett 4/2014 s. 360-377 (18 sider)
-
- Morten Holmboe, Forvaring av unge lovbrøyttere – et ubehagelig aktuelt tema, Tidsskrift for strafferett 3/2020 s. 227-252 (25 sider)

Barns rett til medvirkning (35 sider)

Bernt og Nylund i ny bok? (ca 20 sider)

Kirsten Kolstad Kvalø, Barns rett til selvbestemmelse etter ulike aldersgrenser

Behovet for en gjennomgang av ulike myndighetsaldre for barn, FAB 2022 vol 20 utg. 4, s. 297-312 (15 sider).

+ evt en tekst om ungdomsoppfølging som straff(eprosess)

Totalt rundt 500 sider.

Tillegglitteratur

Geir Kjell Anderersland, Fra Bastory til «Glassjenta». Om samfunnets behandling av barn og unge med «alvorlige atferdsvansker». I Sigrid Eskeland Schütz, Ragna Aarli og Henriette Sinding Aasen (red.) *Likestilling, barn og velferd. Rettsfelt i utvikling*. Gyldendal 2020, s. 186-202 (16 sider)

Linda Grønning, Barnerett, Strafferett eller barnestrafret? Tanker om barneperspektivets økende rolle i strafferetten, I Sigrid Eskeland Schütz, Ragna Aarli og Henriette Sinding Aasen (red.) *Likestilling, barn og velferd. Rettsfelt i utvikling*. Gyldendal 2020, s. 274-283 (10 sider)

Liv Jorunn B. Skippervik (2017), Barnevernstiltak i straffegjennomføring – eit ukomplisert samspel?, FAB vol 17 utg 4 side 323-344.

[Elisabeth Gording Stang](#) og [Ida Hydle](#), Barn i fengsel – også barneverntjenestens ansvar, Tidsskriftet Norges Barnevern 2015 vol 92 utg 1 47-62

[Merete Havre](#), Bedre rettssikkerhet for barn i barneverninstitusjon?

– Foreslåtte regler om tvangsbruk i NOU 2016: 16. Kritisk Juss 2017 vol 43 utg 1 side 48–52

Haugli, Trude; Sigurdson, Randi. Om foreldreansvar og barns rett til helsehjelp. I: *Likestilling, barn og velferd. Rettsfelt i utvikling*. Gyldendal Juridisk 2020 ISBN 9788205538498.

Sigurdson, Randi. CRPD-komiteens tolkning av artikkel 12 – Likhet for loven, Hva betyr det for barn?. I: *Dette brenner jeg for: Festskrift til Hege Brækhus 70 år*. Fagbokforlaget 2019 ISBN 978-82-450-3312-0. s. 411-425

Sigurdson, Randi. Barns krav på respekt for sitt menneskeverd. I: *Rettsvitenskap under nordlys og midnattssol*. Fagbokforlaget 2018 ISBN 978-82-450-2313-8. s. 289-306

Sigurdson, Randi. Den rettskildemessige betydningen av Barnekomiteens generelle kommentarer. *Retfærd. Nordisk Juridisk Tidsskrift* 2014 (1) s. 43-60

Mona Martnes (2016) Fengsling av barn i spenningen mellom allmennprevensjon og barnets beste, FAB vol 13 utg. 3 s. 239-261 (23 sider)

Sandberg, Kirsten (2015). Barnekonvensjonen 25 år - status og fremtid. I Andersland, Geir Kjell (Red.), *De Castbergske barnelover 1915-2015. Cappelen Damm Akademisk*. ISSN 978-82-02-48637-2. s. 140–176.

Sandberg, Kirsten (2016). Barnets beste i skolen. I Andenæs, Kristian & Møller, Jorunn (Red.), *Retten i skolen - mellom pedagogikk, juss og politikk. Universitetsforlaget*. ISSN 9788215026671. s. 40–53.

Kipperberg, Elise, Køhler-Olsen, Julia, Pedersen Eivind (m.fl.), Barnekonvensjonen i praksis. Fra barnets behov til barnets rettigheter. Fagbokforlaget 2019

Smith, Lucy, Peter Lødrup og Kirsten Sandberg, Barn of foreldre 8. utgave. Gyldendal 2020.

I tillegg kommer et utvalg av artikler og kapitler fra boken **Fornes, Nylund og Sperr (red.)**, Barnekonvensjonen i norsk rett – 2003-2023, som er planlagt utgitt høsten 2023.

Undervisningssted*

x	UIB
	Nettbasert
	Annet

Fritekstfelt:

Undervisningssemester*

	Høst
x	Vår

	Høst og vår
	Annet (fyll inn)

Fritekstfelt

Undervisningsspråk*

Norsk

Undervisningsformer og -metoder

Her angis hovedtrekkene i undervisningen og hvordan de ulike undervisningsformene bidrar til at studentene oppnår de ulike delene av læringsutbyttet, for eksempel

- Forelesninger og storgruppe: lærer det materielle innholdet og får øvd på å løse barnerettslige praktikumsoppgaver og eventuelle teorioppgaver.
- Forelesninger skal være forskningsbaserte, slik at foreleserne bruker sin forskning og sine erfaringer til å belyse tverrfaglige, samfunnsmessige og etiske problemstillinger.
- Utviklingen og samfunnsutviklingen vil bli tematisert under forelesningene. Også kritiske perspektiver, dilemmaer og utfordringer i barneretten vil bli belyst.
- Virtuelle arbeidsgrupper gir studentene anledning til å få og gi kommentarer på muntlige presentasjoner. Det vil også være en form for "fagfellelærings", "fagfellelærings". De får også kommentarer hos lærer.

Emnet har obligatorisk oppgave*

x	Ja
	Nei

Obligatorisk innlevering av video.

Andre obligatoriske undervisningsaktiviteter

Ja, obligatorisk nærvær på storgruppeundervisning, 2 av 3 samlinger.

Studentene skal i tillegg gi tilbakemelding på videoer som studentene i samme virtuelle arbeidsgruppe har laget, minimum 3 av 4 videoer må kommenteres.

Vurdering

Vurderingsformen(e) må henge sammen med undervisningen og det generelle læringsutbyttet

Vurderingssemester*

	Høst
x	Vår
	Høst og vår

	Annet
--	-------

Fritekstfelt

Vurderingsform(er)*

	Skoleeksamen, 4 timer
	Skoleeksamen, 6 timer
	Hjemmeeksamen
	Mappevurdering
x	Muntlig
	Annen vurderingsform

Begrunnelse for vurderingsform

Skriftlig eksamen er den klart dominerende formen for vurdering på jusstudiet. I arbeidslivet er det likevel ofte behov for å presentere juridisk stoff i muntlig format i møter med klienter, i retten, ved opplæring av kolleger, klienter og kunder, og så videre. Derfor er det viktig at studentene får mulighet til å øve seg i, og bli prøvd i, muntlig presentasjon og drøftelse av rettslige problemstillinger. Studenter som har gode retoriske evner og ferdigheter kan til og med få bedre karakterer hvis vi har større variasjon i prøvingsformene. Den muntlige eksamensformen egner seg også ypperlig til å prøve studentene i kompetansemålene om å kunne gi råd, drøfte etiske og rettspolitiske spørsmål, fordi oppgaven vil inneholde et spørsmål om ett av disse temaene og dette vil gi sensorene et grunnlag for å vurdere denne typen av kompetanse på. Derfor ønsker vi å ha muntlig eksamen som prøvingsform.

Den muntlige eksamen skal gi studentene oppfordring til å aktivt øve på å formidle og diskutere barnerettslige problemstillinger både i og utenfor undervisningen. Prøvingsformen korresponderer direkte med læringsutbyttebeskrivelsens kompetansemål om å presentere og drøfte barnerettslige problemstillinger muntlig.

For å sikre at vi får et godt grunnlag for eksamen, er det viktig både at studentene får øvd på muntlige presentasjoner i undervisningen og at eksamen er lagt opp på en måte som gir et godt grunnlag for å sette karakter på studentens prestasjon.

En måte å gjennomføre eksamen på er at studentene får utdelt en oppgave som de får 30 minutter til å løse og forberede. På selve eksamen er det satt av 30 minutter til hver student. I løpet av de første 10-15 minuttene presenterer studenten oppgaven, og deretter er det mulighet til å stille noen oppfølgingsspørsmål. De siste cirka 5 minuttene går til at sensorene fastsetter karakter og gir studenten en kort begrunnelse.

Språk eksamensoppgave*

Norsk

Språk eksamensbesvarelse*

Norsk

Karakterskala*

A-F

Hjelpemiddel til eksamen*

I dette emnet er det ingen ekstra hjelpemidler.

Standard hjelpemiddel på eksamen er beskrevet i fakultetets utfyllende regler § 3-5 a.

Programansvarlig*

Studieutvalget har programansvaret for fakultetets studietilbud. Studieutvalget er delegert det koordinerende og overordnede ansvaret for fakultetets studietilbud. (Reglement for Det juridiske fakultet, § 9 pkt. 1.)

Evaluering av emnet*

I henhold til retningslinjer for evaluering av emner ved Det juridiske fakultet.

Emnebeskrivelsen er utarbeidet av *

Anneken Sperr og Anna Nylund

E-post*

anneken.sperr@uib.no

E-post

anna.nylund@uib.no

[Tilbake til sakslisten](#)

Oppretting av nytt emne på tredje studieår: JUS2399 Grunnleggende skatterett

Fakultetsstyret har vedtatt ny studiemodell, som har blitt innført år for år siden høsten 2021. Tredje studieår starter på ny studiemodell fra H23, [fakultetsstyresak 91/19](#). [Fakultetsstyrets vedtak 30.04.19 om fagsammensetning 1. – 3- år](#) – sak 26/19. [Delinnstilling I: Læringsutbyttebeskrivelser](#). Avgitt 28. mai 2019. [Fakultetsstyresak 46/19](#). [Delinnstilling II: Lærings- og prøvingsformer](#). Avgitt 17. januar 2020. [Fakultetsstyresak 30/20](#).

Fakultetsstyret oppretter og nedlegger emner, jf. [Forskrift om opptak, studier, vurdering og grader ved Universitetet i Bergen](#) § 3.2 nr. 1 bokstav d). Når emnet er opprettet, har SU kompetanse til å foreta endringer som ikke er prinsipielle, jf. Reglement for Det juridiske fakultet § 9 pkt. 2 bokstav d).

Øvrige rammebetingelser:

[Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk](#).

[Studietilsynsforskriften](#)

[Studiekvalitetsforskriften](#).

[UiBs kvalitetshåndbok](#).

De emneansvarlige Henrik Skar og Guri Lindblad har, med støtte fra Studiedekanen, utarbeidet emnebeskrivelsen for det nye valgemnet, med de målsetningene som kommer til uttrykk i overordnet regulering og policy som grunnlag. Emnene skal oppfylle kvalitetskrav hver for seg, i tillegg til å bidra til samlet å oppfylle læringsmål og kvalitetskrav til studieprogrammet de bidrar inn i.

Studieutvalget uttaler:

Studieutvalget oppfordrer fakultetsstyret til å opprette emnet JUS2399 Skatterett som beskrevet i vedlagte emnemal.

Vedlegg: Emnebeskrivelsen

[Tilbake til saklisten](#)

JUS2399 Grunnleggende Skatterett

Emnenavn (bokmål) Grunnleggende Skatterett

Emnenavn (nynorsk) Grunnleggjande Skatterett

Emnenavn (kortversjon) Skatterett

Emnenavn (engelsk) Basic Tax law

Antall studiepoeng 10

Om studienivå, læringsmål og utbyttebeskrivelser

Nivået gjenfinnes i emnets læringsmål, og må henge sammen med forkunnskapskravene. Et emne på masternivå kan inngå i en bachelorgrad, men ikke omvendt – emner på masternivå stiller store krav til fordypning.

Studienivå - BA (bachelornivå)

Type emne - Valgemne 3. studieår

Studierett MAJUR

Forkunnskapskrav

Det kreves at alle emnene i tidligere studieår er bestått, se «Rekkefølge for emne i studiet» i Studieplan for integrert masterprogram i rettsvitenskap ved Det juridiske fakultet i Bergen. Se likevel § 2-5 i Utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen.

Emneansvarlig(e) Henrik Skar og Guri Lindblad

Undervisere Henrik Skar og Guri Lindblad

Emnets mål og innhold

Emnet JUSXXX Grunnleggende Skatterett omhandler inntektsskatterett, og skal gi studentene innsikt og forståelse i hvordan rettslige spørsmål oppstår og løses i skatteretten. Det sentrale temaet vil være grunnbegrepene og kjernevilkårene i skatteretten. Fokuset vil særlig ligge på tolkning av skattelovens hovedregler knyttet til hva som regnes som skattepliktige inntekter og fradragberettigede kostnader og tap. Også de viktigste reglene om beskatning av aksjeselskaper og aksjonærer er omfattet. Fordypning i regelverket er lagt til JUS256-2-A / Skatterett I og JUS256-2-B / Skatterett II på femte studieår.

Læringsutbytte

Dette er det viktigste punktet, da det er bestemmende for alle andre egenskaper ved emnet. Tenk nøye gjennom hvilke egenskaper studentene utvikler i emnet, utover «bare» kunnskaper. Beskriv det som kan sertifiseres, enten ved eksamen eller ved obligatoriske arbeidskrav.

Kunnskaper

Studenten

- kan gjøre rede for hovedtrekk ved sentrale hensyn og prinsipper på skatterettens område, som skatteevneprinsippet, nøytralitetsprinsippet og legalitetsprinsippet,
  - kan forklare de ulike skattene som utskrives på inntekt, herunder trygdeavgift, hvilke skattesatser som gjelder for disse, og kunne bruke denne kunnskapen til å identifisere skatterettslige spørsmål,
  - kan gjøre rede for hovedreglene om
- o hva som regnes som skattepliktige inntekter, herunder arbeidsinntekt, kapitalinntekt, virksomhetsinntekt,

uttak og aksjeutbytte,

o hva som regnes som fradragsberettigede kostnader, herunder kravene til at kostnaden må være oppofret og ha tilknytning til skattepliktig inntekt,

o hva som utgjør skattepliktige gevinster og fradragsberettigede tap ved realisasjon av formuesobjekter, o uttak, utbytte og fritaksmetoden.

- kan forklare hovedtrekkene i reglene om avskrivninger,
- kan forklare hovedtrekkene i reglene om tidfesting av inntekter og kostnader,
- kan forklare hovedtrekkene i sentrale unntak fra skatteplikt, blant annet knyttet til utleie og salg av bolig og arbeid i hjemmet,
- kan forklare skattesubjektene fysiske personer og aksjeselskap,
- kan forklare hovedtrekkene i internasjonaliseringen av skatteretten, herunder forholdet til EØS-retten som rettskilde i norsk skatterett.

Ferdigheter

Studenten

- kan identifisere og formulere tolknings spørsmål knyttet til hva som utgjør skattepliktige inntekter og fradragsberettigede kostnader og tap etter hovedreglene i skatteloven.
- kan anvende anerkjent faglig metode til å drøfte seg frem til forsvarlige standpunkt på tolknings spørsmål knyttet til hva som utgjør skattepliktige inntekter og fradragsberettigede kostnader og tap etter hovedreglene i skatteloven.
- kan foreta vurderinger av betydningen av internasjonal rett som rettskilde i norsk skatterett

Generell kompetanse

Studenten

- har oppøvet kompetanse i å identifisere og formulere rettslige spørsmål og anvende alminnelig juridisk metode for å avgjøre spørsmål på tvilsområder
- kan foreta selvstendige analyser av faglig kompliserte rettslige spørsmål
- har oppøvet evne til kritisk tenkning

Beskriv sammenhengen mellom læringsutbyttet, undervisningen og prøvingen.

Gjennom kurset skal studentene lære om hovedreglene i inntektsskatteretten knyttet til hva som regnes som skattepliktige inntekter og fradragsberettigede kostnader/tap. Fokuset ligger på kjernevilkårene eller grunnbegrepene i skatteloven. Studentene skal trenes i å identifisere og formulere tolknings spørsmål knyttet til disse vilkårene og anvende juridisk metode til å løse spørsmålene på en forsvarlig måte.

For å oppnå disse ferdighetene vil mye av den synkrone undervisningen bestå av studentaktive seminarer på inntil 20 studenter, hvor studentene får presentert oppgaver som de diskuterer og løser i felleskap eller mindre grupper. Underviserne skal først og fremst fungere som fasilitatorer for studentenes egne diskusjoner, og bidra med veiledning og kvalitetssikring av diskusjonene.

På kurset legges det ikke opp til å formidle kunnskap gjennom forelesninger, slik studentene er kjent med gjennom andre fag på studiet. I stedet vil sentrale tema bli behandlet i tekst og videoer på Mitt UiB, i tillegg til pensum. Tanken er at studentene skal bruke ressursene på Mitt UiB, samt egenstudier av pensum, som forberedelse til de synkrone læringsaktivitetene. Undervisningen har dermed fokus på studentaktivitet, og vil bygge oppunder formålene om at studentene skal lære å anvende sentrale prinsipper og kjernevilkår, og øve opp kompetanse i selvstendige analyser og kritisk tenkning.

Prøvingsformen på kurset vil bestå av en obligatorisk kursoppgave, som må bestås for å kunne ta eksamen, og en skriftlig skoleeksamen på seks timer. Den obligatoriske kursoppgaven vil først og fremst være en formativ vurderingsform, der studentene får tilbakemeldinger på et skriftlig arbeide. Samtidig er det også et formål at studentene da må jobbe med en større problemstilling over noe tid, og med tilgang til alle kilder. Den avsluttende vurderingen er en skoleeksamen. Skoleeksamenen vil prøve studentene i evnen til å selvstendig identifisere og formulere skatterettslige spørsmål knyttet til grunnbegrepene og kjernevilkårene i skatteloven og analysere og løse de ut fra anerkjent juridisk metode.

Litteratur

Hovedlitteratur for emnet er obligatorisk felt; de andre er valgfrie. Normen er 30 - 60 sider pr. studiepoeng.

SU uttalte i sak 3/16-2: «SU ber om at det vurderes å ta med i emnemalen et vilkår om at hovedlitteratur ikke kan vedtas før den foreligger tilgjengelig i salg eller på annen måte.»

Informasjon om Litteraturkiosken, kompendier m.m. finner du her:

<https://www.uib.no/student/91985/kompendiene-er-n%C3%A5-digitale>

Hovedlitteratur

Fredrik Zimmer, Lærebok i skatterett, 9. utgave, Universitetsforlaget 2021 s. 25-420 (396 sider)

Henrik Skar, "Tilknytningsvilkåret i sktl. § 6-1 (1)", Skatterett, 2021, s. 3-40 (38 sider)

Henrik Skar, "Vilkåret om tilknytning mellom fordel og arbeid, kapital eller virksomhet", Skatterett, 2021, s. 176-200 (24 sider)

Undervisningssted - UiB

Undervisningssemester - Vår

Undervisningsspråk Norsk

Undervisningsformer og -metoder

Seks seminar på to timer, med inntil 20 studenter, med et anslag på fire seminargrupper. Disse erstatter både forelesninger og storgrupper. Seminargruppene er obligatoriske, og studentene må delta på minst fire av seks seminarer for å kunne avlegge eksamen. ~~Videre er det et arbeidskrav at studentene må bidra muntlig på halvparten av seminarene.~~

Digitale verktøy, med bruk av tekst, videoer og oppgaver påMitt UiB

Emnet har obligatorisk oppgave - Ja

Hvor lang er skriveperioden for den obligatoriske oppgaven? 20 dager, med total arbeidsmengde 30 timer. Ordgrense på 2500 ord.

Vurdering

Vurderingsformen(e) må henge sammen med undervisningen og det generelle læringsutbyttet.

Vurderingssemester - Vår

Vurderingsform(er) - Skoleeksamen, 6 timer

Begrunnelse for vurderingsform

Skoleeksamenen er valgt for å prøve studentene i evnen til å selvstendig identifisere og formulere skatterettslige spørsmål knyttet til grunnbegrepene og kjernevilkårene i skatteloven og analysere og løse de ut fra anerkjent juridisk metode.

Språk eksamensoppgave Bokmål og nynorsk

Språk eksamensbesvarelse Bokmål, nynorsk, skandinaviske språk

Karakterskala A-F

Hjelpemidler til eksamen

I dette emnet er det ingen ekstra hjelpemidler

Programansvarlig

Henrik Skar og Guri Lindblad

Evaluering av emnet

Henrik Skar og Guri Lindblad

Emnebeskrivelsen er utarbeidet av

Henrik Skar og Guri Lindblad

E-post

Henrik.Skar@uib.no

E-post

Guri.Lindblad@uib.no

[Tilbake til sakslisten](#)

Oppretting av nytt emne på tredje studieår: JUS2398 Miljørett

Fakultetsstyret har vedtatt ny studiemodell, som har blitt innført år for år siden høsten 2021. Tredje studieår starter på ny studiemodell fra H23, [fakultetsstyresak 91/19](#). [Fakultetsstyrets vedtak 30.04.19 om fagsammensetning 1. – 3- år](#) – sak 26/19. [Delinnstilling I: Læringsutbyttebeskrivelser](#). Avgitt 28. mai 2019. [Fakultetsstyresak 46/19](#). [Delinnstilling II: Lærings- og prøvingsformer](#). Avgitt 17. januar 2020. [Fakultetsstyresak 30/20](#).

Fakultetsstyret oppretter og nedlegger emner, jf. [Forskrift om opptak, studier, vurdering og grader ved Universitetet i Bergen](#) § 3.2 nr. 1 bokstav d). Når emnet er opprettet, har SU kompetanse til å foreta endringer som ikke er prinsipielle, jf. Reglement for Det juridiske fakultet § 9 pkt. 2 bokstav d).

Øvrige rammebetingelser:

[Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk](#).

[Studietilsynsforskriften](#)

[Studiekvalitetsforskriften](#).

[UiBs kvalitetshåndbok](#).

De emneansvarlige Ingunn Elise Myklebust, Sigrid Eskeland Schütz har, med støtte fra Studiedekanen, utarbeidet emnebeskrivelsen for det nye valgemnet, med de målsetningene som kommer til uttrykk i overordnet regulering og policy som grunnlag. Emnene skal oppfylle kvalitetskrav hver for seg, i tillegg til å bidra til samlet å oppfylle læringsmål og kvalitetskrav til studieprogrammet de bidrar inn i.

De emneansvarlige forklarer nærmere om undervisningsopplegget i et eget vedlegg til saken (vedlegg 1).

Studieutvalget uttaler:

Studieutvalget oppfordrer fakultetsstyret til å opprette emnet JUS2398 Miljørett som beskrevet i vedlagte emnemal.

Vedlegg 1: Informasjon fra de emneansvarlige om undervisningsopplegget

Vedlegg 2: Emnebeskrivelsen

[Tilbake til saklisten](#)

Informasjon fra de emneansvarlige

Miljørett skal vere eit kurs på tredje studieår, (første gong) 2024. Kurset skal ha 10 studiepoeng, og gå parallelt med engelskspråkleg valemne. Vi legg opp til ca. to til tre undervisningsdagar pr. veke. Opplaget vi skisserer føreset at det melder seg på ca. 40 studentar på kurset. Utrekninga av obligatoriske element

Kurset er delt inn i fire undervisningselement (A, B,C og D).

- A. Vi startar med 4 førelesingar (dobbeltimar), som er retta mot heile gruppa. **(40 timar)**. Desse er ikkje obligatoriske. 1) Innføring, 2) Internasjonale perspektiv, 3) Nasjonalt rammeverk (Grunnlov/forvaltningslov/naturmangfaldlov), 4) Introduksjon til arbeid i storgruppene og felles om metode.
- B. Vi delar gruppa inn i 3 storgrupper som skal ha 3 samlingar. **(90 timar)**. Dette er obligatoriske element. Det blir laga små oppgåver til samlingane som att speglar tema på førelesingane, men ein time kvar samling skal nyttast til å diskutere studentane sine eigne sjølvalte, tema, diskutere utveljing av relevant litteratur for temaet, problemstillingar som kan diskutast under sjølvalt tema, m.v.. Alle studentane får tildelt tid på storgruppene til å ta opp spørsmål dei lurar på om sjølvalt tema, og rettleiing til utforming av presentasjon av temaet i plenumsførelesing.
- C. Vi legg opp til 2 ekskursjonar, som er retta mot heile gruppa. Dette er obligatoriske element. Under ekskursjonane blir det helde førelesingar på staden, tilsvarande ein dobbelttime pr. ekskursjon. (20 timar). **(20 timar førelesingstid) I tillegg kjem tid til sjølve ekskursjonen. Dette er ikkje timesett.**
- D. Vi avsluttar kurset med Oppsummering; 1 førelesing (dobbeltime, 10 timar). Deretter 3 førelesingar med studentaktivitet i form av presentasjonar av sjølvalte tema, med kommentarar og refleksjonar frå førelesarane i dialog med salen (dobbeltimar) **(40 timar eller meir, viss dobbel lærarressurs er mogleg)**. Her ønskjer vi om mogleg å nytte begge kursansvarlege **Schütz og Myklebust, i førelesingane**. Fellesførelesingane med gjennomgang av sjølvalde tema skal leie til vurdering; stått/ikkje stått). Desse fellessamlingane er obligatoriske for alle. Kvar gruppe får 15 minutt til å presentere hovudfunna frå sitt arbeid, men med noko mindre tid for studentar som arbeider åleine . (8 studentar pr. dobbelttime, men nokre vil truleg arbeide saman). Dersom det blir veldig mange studentar, delar vi gruppa ved gjennomgang av oppgåver i to.

JUS2398 Miljørett

Emnenavn (bokmål)	Miljørett
Emnenavn (nynorsk)	Miljørett
Emnenavn (kortversjon)	Miljørett
Emnenavn (engelsk)	Environmental Law
Antall studiepoeng	10
Om studienivå, læringsmål og utbyttebeskrivelser	
Nivået gjenfinnes i emnets læringsmål, og må henge sammen med forkunnskapskravene. Et emne på masternivå kan inngå i en bachelorgrad, men ikke omvendt – emner på masternivå stiller store krav til fordypning.	
Studienivå	- BA (bachelornivå)
Type emne	- Valgemne 3. studieår
Studierett	MAJUR
Forkunnskapskrav	
Det kreves at alle emnene i tidligere studieår er bestått, se «Rekkefølge for emne i studiet» i Studieplan for integrert masterprogram i rettsvitenskap ved Det juridiske fakultet i Bergen. Se likevel § 2-5 i Utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen.	
Emneansvarlig(e)	Ingunn Elise Myklebust, Sigrid Eskeland Schütz
Undervisere	Emneansvarlege m. fl.

Kommentarer/utdyping

Emneansvarlege, andre fast tilsette, postdoktorar og stipendiatar som arbeider med ressursforvaltning og miljørett. Innhaldet i tema for fordjuping (sjå nedanfor) i kurset vil kunne variere frå år til år, ut frå kva undervisningsressursar som til ei kvar tid er tilgjengeleg.

Emnets mål og innhold

Klima-, natur- og forureiningskrisa er bakgrunn for mange av dei problemstillingane som vert drøfta i faget miljørett. Korleis vi som samfunn påverkar og vert påverka av miljøet og korleis rettsreglar verkar inn i dette samspelet, er tema for miljøretten. Rettsreglar om organisering, styring og løysing av miljøspørsmål kan skrive seg frå ei rad ulike rettsdisiplinar, som internasjonal rett, EMK, EU/EØS, statsrett og forvaltningsrett, og kan gjelde uavhengig av skiljet mellom privatrett og offentleg rett. Drøftingar av miljørettslege spørsmål skjer i lys av stadige endringar i kunnskap om årsakssamanhengar mellom natur- og menneskeskapte påverknader på økosystem, teknologiutvikling, og stadige endringar i politikk, regulering og tolking av retten. Målet med faget miljørett er å kunne identifisere miljøproblem og drøfte løysinga av slike problem ut frå ulike rettslege tilnærmingar. Faget byggjer på fagleg og metodisk innsikt frå ei rad tidlegare emner i studiet, som tingsrett, forvaltningsrett og internasjonal, regional (EU/EØS-)rett og grunnlovsværn.

Undervisninga er fellesførelesingar, storgrupper og ekskursjonar, med supplerande video- og anna undervisningsmateriale på Mitt UIB. Førelesingane vert halde av emneansvarlege og andre med inngåande kompetanse i miljørett. Storgruppene vert leia av tilsette med særleg kompetanse på eit eller fleire miljørettslege emne.

Studentane vel sjølv eit miljøtema for fordjuping, og ekskursjonane vert søkt lagt til stader og verksemder med relevans for desse.

Emneansvarlege skal for kvart kurs, etter ei samla vurdering av kva som eignar seg for storgrupper og tilgjengelege lærarressursar, gi råd om temaval, men også godkjenne temaval og litteratur. Stundetane kan også gå saman med ein eller fleire ved val av tema og litteratur. Ved val av tema skal studenten anten sette fokus på/forfølge eit styringsystem, eller ei særleg miljøutfordring på tvers av styringssystem. Som døme på det første kan vere planlegging og arealbruk, forbod mot ureining eller system for tildeling av konsesjon (som karbonlagring, mineralutvinning, aktivitet knytt til havvind, akvakultur, hydrogen, jordbruk eller byutvikling), og som døme på miljøutfordring kan vere skade på naturmangfald, klima, eller t.d. plast i havet.. Det sjølvvalte temaet skal studerast ved hjelp av felleslitteraturen i emnet og litteratur for fordjupning, og studentane skal kunne reflektere over eigne val av litteratur.

Eit obligatorisk krav i kurset er at studentane skal lage ein presentasjon av det sjølvvalde temaet for fordjuping, og halde denne i førelesingane i andre halvdel av kurset. Eit krav til presentasjonen er at dei rettslege problemstillingane som drøftast relaterer seg både til kurset sin allmenne del (tema for førelesingar) og kurset sin spesielle del (arbeidet på storgruppene). Målet er læring i djupne og breidde for den/dei ein skilde studentane, men også at alle studentane i gruppa skal få større innsikt i korleis allmenne problem spelar seg ut innanfor ulike tema, og lære av kvarandre.

Læringsutbytte

Dette er det viktigste punktet, da det er bestemmende for alle andre egenskaper ved emnet. Tenk nøye gjennom hvilke egenskaper studentene utvikler i emnet, utover «bare» kunnskaper. Beskriv det som kan sertifiseres, enten ved eksamen eller ved obligatoriske arbeidskrav.

Kunnskaper

Studenten kan forklare den historiske framveksten av miljøretten i rettsstaten, og samspelet mellom internasjonale, nasjonale, regionale og lokale normer (fleirnivåstyring), og korleis verdiar og normer på ulike nivå og sektorar blir gjennomført gjennom planar, einskildvedtak og konsesjonsordningar. Studentane kan gjere greie for Grunnlova §§ 112 og 105, sentrale miljørettslege prinsipp og korleis eigedomsretten, posisjonar og elles frie handlingar, må avgrensast av omsyn til klima, natur eller andre miljømål. Verkemiddelbruken kan vere samansett og variere frå ulike typar areal og ressursar og frå land og kystsone til ope hav. Ofte er det trong for både eigedomsrett og konsesjon for å få tilgang til ein ressurs, og ulike system for medverknad, avgjerdslekompetanse, tilsyn, kontroll eller høve til rettsleg overprøving. Rettsreglar som har mål om vern av areal- eller ressursar kan også vere samansette. Studentane skal forstå korleis verkemiddel einskildvis og saman er viktige for å nå fastsette berekraftsmål, og korleis rettsreglar set rammer for, men også initiativ til, ny aktivitet og næringar einskildvis og samla, slik at desse måla kan nåast.

Studenten kan identifisere miljøspørsmål med tilhøyrane offentlegrettslege og privatrettslege reglar, og særleg kunne analysere:

1) Prosessuelle kompetansespørsmål, om korleis sakshandsaming fram mot styringavgjerder skjer, som krav til kunnskapsbaserte forvaltningsprosessar, økosystembasert forvaltning, samordning og planlegging gjennom fleire nivå. Dei overordna prinsippa for forvaltningsprosessar skal kunne skildrast, og ein kan tolke og analysere allmenne prosesskrav nytta på konkrete sektorar, og tolke særlege prosesskrav etter sektorlover. Ein skal kunne gjere greie for samspelet mellom overordna planlegging og detaljplanlegging og med det også kunnskapsinnhenting på ulike nivå.

2) Materielle kompetansespørsmål, legalitetsprinsippet på miljøretten sitt område, om kva innhaldet i styringa kan gå ut på, som operasjonalisering av berekraftsmål gjennom grunnlovsværn og miljørettslege prinsipp, og

styring gjennom forvaltningsrettslege og privatrettslege kompetansereglar. Dei overordna berekraftsmåla skal kunne beskrivast, og ein kan tolke mål innanfor ulike sektorlover og forskrifter, også i lys av berekraftsmåla. Ein skal kunne identifisere kva for vedtak som har ei politisk forankring og kva for vedtak som er basert på faglege avvegingar, eller meir standardiserte tilnærmingar.

3) Personelle kompetansespørsmål og samordning på tvers av forvaltningsnivå, sektorar og forvaltingsorgan. Det gjeld kven som bestemmer kva, og kva som er styrande for dei vala som lovgivar har gjort ved tildeling av kompetanse, og system for samordning på tvers av sektorar og forvaltingsorgan for å sikre heilskapleg tilnærming. Ein skal kunne forklare betydninga av personelle kompetansespørsmål for både innhaldet i den materielle kompetanse, men også prosess. Kva organ som i praksis har det avgjerande ordet ved tildeling av forvaltningsvedtak skal kunne forklarast i lys av fleirnivåstyring og sektororganisering.

4) Klageordningar og domstolskontroll i miljø saker, om kven som har rett til å klage og til å ta ut søksmål i saker som gjeld omsynet til miljøet, og på den andre sida særlege spørsmål som kan melde seg i høve til aktørar, som grunneigarar og næringsaktørar, som har t.d. av omsyn til miljømål har fått avslag på søknad om løyve, innskrenka rettar eller omgjerung av tidlegare etablerte posisjonar. Ein skal kunne gjere greie for forvaltninga og domstolen si rolle for å sikre balansen mellom omsynet til berekraftig utvikling og rettstryggleiken for borgarar og aktørar.

Ferdigheter

Studenten kan bruke juridisk metode og lovfeste og ulovfeste reglar i miljøretten for å lage sjølvstendige drøftingar knytt til almenne tema, og knytt til eit sjølvvalt tema for fordjuping. Dette inneber: å innhente og systematisere rettsleg relevant materiale, og på grunnlag av dette identifisere problemstillingar og samanhengar

å foreta ei sjølvstendig analyse av miljørettslege problemstillingar på grunnlag av eit samansett rettskjeldebilette

å resonnerer seg fram til eit fagleg forsvarleg standpunkt gjennom avklaringar av underliggende rettslege og samsfunnsmessige verdiar, og spenningar mellom ulike type gyldige argument

å kunne gå særleg i djubden på analysen og framstillinga innanfor eit sjølvvalt tema og sjølvvalt litteratur

Å kunne, på eigahand eller i samarbeid med andre, gå i djubden på eit miljøtema, utvikle problemstillingar og analyser av temaet i lys av allmenn miljørett og sjølvvalt litteratur om temaet, framføre muntlig eigne analyser til medstudentar.

Generell kompetanse

Gjennom emnet oppnår studenten generelt kompetanse til å:

tileigne seg ny kunnskap på fagfeltet og i tilgrensande fag

systematisere og vege argumentasjon, formidle juridiske analyser og konklusjon, gi råd og treffe val

identifisere og ta konsekvensar av etiske aspekt ved juridisk argumentasjon og standpunkt

presentere og argumentere for eigne vurderingar og konklusjonar for større og mindre grupper

arbeide sjølvstendig og i grupper

Kunne reflektere over tilgjengeleg litteratur og val av kjelder for analyse og framstilling av dette emnet.

Beskriv sammenhengen mellom læringsutbyttet, undervisningen og prøvingen.

Prøving skjer ved skuleeksamen. I eksamensoppgåva vil studentane få spørsmål om å analysere eit miljørettsleg spørsmål av allmenn karakter, men også eit spørsmål der studentane kan nytte kunnskap som dei har tileigna seg gjennom sjølvvalt tema for fordjupning. Det er førebels uklart korleis vi sikrar anonymitet, og om det skal vere høve til å liste opp den sjølvvalte litteraturen ein har studert i faget i oppgåva, om det skal etablerast ei felles liste før eksamen el.l, slik at sensor får innsyn i kva artikkel som er litteratur for fordjuping.

Litteratur

Hovedlitteratur for emnet er obligatorisk felt; de andre er valgfrie. Normen er 30 - 60 sider pr. studiepoeng.

SU uttalte i sak 3/16-2: «SU ber om at det vurderes å ta med i emnemalet et vilkår om at hovedlitteratur ikke kan vedtas før den foreligger tilgjengelig i salg eller på annen måte.»

Informasjon om Litteraturkiosken, kompendier m.m. finner du her:
<https://www.uib.no/student/91985/kompendiene-er-n%C3%A5-digitale>

Innføringslitteratur

Schütz, Sigrid Eskeland Schütz; artikkel in press om miljørettshistorie og rettslege styringsinstrument, herunder fleirnivåstyring. 12 sider.

Hovedlitteratur

Felleslitteratur:

-Hans Chr. Bugge, Lærebok i miljøforvaltningsrett, 6. utg. Heile boka, 364 sider.

-Ingunn Elise Myklebust, "Nødvendig" som vilkår for tyngande plikter ved areal- og ressursforvaltning, i Steinar Taubøll (red.), Vann , juss og samfunn, 2022, 40 sider.

Ingunn Elise Myklebust and Synne Sætre Mæhle, Rettar til fast eigedom og omsyn til miljø, Bergen 2023, 25 sider.

Fordjupningslitteratur: Sjølvvalt litteratur, mellom 50 til 100 sider, skal sendeast inn og godkjennast av faglærar.

Tilleggs litteratur

Inge Lorange Backer, Innføring i naturressurs og miljørett, 2012, 404 sider.

Undervisningssted - UiB

Undervisningssemester - Vår

Undervisningsspråk Norsk

Undervisningsformer og -metoder

Felles førelesningar for kullet. Storgruppeundervisning. Ekskursjonar.

Emnet har obligatorisk oppgave - Nei

Andre obligatoriske undervisningsaktiviteter

Storgrupper og ekskursjonar

Obligatorisk framføring, åleine eller i gruppe, av tema for fordjupning i plenumsførelesing.

Vurdering

Vurderingsformen(e) må henge sammen med undervisningen og det generelle læringsutbyttet.

Vurderingssemester - Vår

Vurderingsform(er) - Skoleeksamen, 6 timer

Begrunnelse for vurderingsform

Seks timars skuleeksamen med tilgjengelege kjelder frå Lovdata vil gje høve til å drøfte i djubden under tidspress, noko som speglar ein praktisk arbeidssituasjon.

Språk eksamensoppgave Norsk

Språk eksamensbesvarelse Norsk

Karakterskala	A-F
----------------------	-----

Hjelpemidler til eksamen

Standard hjelpemidler på eksamen er beskrevet i fakultetets utfyllende regler § 3-5 a. I dette emnet er det ingen ekstra hjelpemidler.

Programansvarlig	Studieutvalget ved det juridiske fakultet.
-------------------------	--

Evaluering av emnet	I henhold til retningslinjer for evaluering av emner ved Det juridiske fakultet.
----------------------------	--

Emnebeskrivelsen er utarbeidet av	Ingunn Elise Myklebust Sigrid Eskeland Schütz
--	---

E-post	Ingunn.Myklebust@uib.no
---------------	--

E-post	Sigrid.Schytz@uib.no
---------------	--

[Tilbake til saklisten](#)

Nedlegging av JUS278-2-A Comparative Private Law og oppretting av JUS2304/JUS3504 Comparative Private Law

I sak 76/22 til fakultetsstyret 27.9.2022 vedtok fakultetsstyret ny modell for engelskspråklege emne ved fakultetet der dei engelskspråklege emna som hovudregel skal finnast i to variantar med ulike emnkodar: Den eine versjonen av emnet skal ha læringsutbyteskildring i samsvar med bachelornivået i nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk, og den andre versjonen av emnet skal ha læringsutbyteskildring i samsvar med masternivå i nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk.

Som oppfølging av dette vedtaket har dei emneansvarlege for engelskspråklege spesialeemne blitt bedne om å utarbeida nye emneskildringar. Det er Berte-Elén Konow som er intern emneansvarleg for Comparative Private Law, medan emnet blir undervist av professor Gianmaria Ajani frå Università di Torino i Italia. Det er Gianmaria Ajani som har utarbeidd dei to emneskildringane som ligg ved.

Mål og innhald er i hovudsak likelydande for dei to emna, med unntak av at det i masteremnet vert framheva at “[The students] are made familiar with a methodology based on comparison, namely the measurement of the impact of legal reforms, and become able to understand its critical aspects.”

Forventa læringsutbyte er til dels ulikt for studentar på 3. studieår (bachelornivå) og studentar på 5. studieår (masternivå). Skillnadene mellom forventa læringsutbyte på masternivå og bachelornivå går særleg på auka fokus på metodiske ferdigheiter hos masterstudentane, og forståing av rettsikkerheit (Rule of Law) som standard ved prosessar for å harmonisera dei nasjonale rettsreglane.

Det er ikkje obligatoriske arbeidskrav i emna, og dei ekstra «master classes» er heller ikkje føreslått å vera obligatoriske. Ajani opplyser følgjande om korleis han planlegg å bruka dei ekstra forelesingane på masternivå: *“With regard to the teaching, its focus is a comparative analysis of the recourse to international standards, like the “Rule of Law”, in the support of legal reforms by supranational institutions; the analysis will drive students to understand current methodologies in the measurement of impact of legal reforms.*

My proposal is to devote additional classes to investigate with Master students how this has been played in the context of EU law (particular reference to the current “rule of law crisis” between the EU Commission and some Member States governments.”

Ajani har teke utgangspunkt i litteraturlista for emnet JUS287-2-A slik den er i dag, men føreslått at to artiklar blir tekne ut og at det i staden blir lagt til ein del nye tekstar. Det skal ikkje lenger skiljast mellom «required reading» og «recommended reading». I dei nye emna vil all litteraturen vera «required reading». Gianmaria Ajani opplyser at til saman er litteraturen på om lag 450 sider i bacheloremnet og om lag 550 sider i masteremnet.¹

Overgangsordning og tal på eksamensforsøk

§3-2-4 i Forskrift om opptak, studier, vurdering og grader ved Universitetet i Bergen (UiB-forskrifta) seier: «Ved nedlegging av studieprogram, studieretninger og emner skal vedtaksorganet fastsette overgangstid for undervisning og vurdering. Studenter som er tatt opp til studieprogram som vedtas nedlagt, har rett til å fullføre dette i samsvar med vedtak om overgangstid. Ved nedlegging av emner

skal det normalt avholdes vurdering i emnet i ett eller to påfølgende semestre etter siste undervisningssemester.»

I dette tilfellet er emna på masternivå så like at studentar som treng å gjennomføra vurdering i gamalt emne JUS278-2-A etter haustsemesteret 2023, i staden vil bli viste til å avlegga eksamen i nytt emne JUS3504 Comparative Private Law.

§ 6-8-1 i UiB-forskrifta seier følgjande om antall vurderingsforsøk: «Ved Universitetet i Bergen gjelder det ordinært en øvre grense på tre vurderingsforsøk for det enkelte emne. Begrensningen i antallet vurderingsforsøk gjelder også dersom emnet har skiftet emnekode, inngår med ulik kode i flere studieprogrammer eller inngår i ny form i et studieprogram i tilknytning til en overgangsordning.

I medhald av dette gjeld at studentar har tre vurderingsforsøk samla både for det gamle emnet JUS278-2-A og kvart av dei to nye emna, og samla for dei to nye emna i kombinasjon. Ein student som tidlegare har nytta alle vurderingsforsøka i emnet på 3. studieår, kan ikkje få nye høve til å greia emnet ved å i staden melda seg til den andre utgåva av emnet på 5. studieår.

Studieutvalet uttalar:

Studieutvalet oppfordrar fakultetsstyret til å leggja ned emnet JUS278-2-A Comparative Private Law og istaden oppretta JUS2304 Comparative Private Law og JUS3504 Comparative Private Law som skal undervisast første gong haustsemesteret 2023, og til å vedta overgangsordningar og tal på vurderingsforsøk som skildra.

Vedlegg: Emneskildringar

[Tilbake til saklisten](#)

JUS2304 Comparative Private Law – BACHELOR LEVEL VERSION

ECTS Credits

10 ECTS Credits

Level of Study

Bachelor

Full-time/Part-time

Full time

Teaching semester

Autumn.

Place of Instruction

Faculty of Law, University of Bergen

Objectives and Content

Students are introduced to comparative law as a method of legal enquiry, which is significant to the cosmopolitan lawyer who requires knowledge of more than one legal system. They will consider the practical aims and theoretical underpinnings of the comparative legal method and examine how the process of comparing laws has moved from a pure descriptive analysis into a normative evaluation.

Emphasis is placed on the current use of the comparative method by global actors such as the International Financial Institutions (World Bank, IMF, EBRD) to promote national legal reforms for a better and sustainable economic performance based on the Rule of Law

Learning Outcomes

Knowledge

On successful completion of the course, students will be able to:

- understand the main aspects of the distinction between common law and civil law legal systems
- analyse the impact of comparative law from comparative and international perspectives, and in the context of social and cultural diversity
- understand the reasons for pursuing, and the factors of resistance against, legal harmonization of private laws

Skills

On successful completion of the course, students will be able to:

- identify the different role played by judicial interpretation in the civil law and common law based legal systems
- understand the reasons supporting the process of harmonization of private laws in Europe

General competence

On successful completion of the course students:

- will be able to participate in discussions concerning the role of comparative law in the making of legal reforms
- will be familiar with the use of comparative law made by international institutions to propose best models for updating private and commercial laws

Required Previous Knowledge

Two years of law studies

Recommended Previous Knowledge

Good level of English language

Credit Reduction due to Course Overlap

In combination with JUS358 Comparative Private Law, JUS278-2-A Comparative Private Law or JUS3504 Comparative Private Law this course generates no new credits.

The course combines well with

[JUS2313/3513](#) Human Rights and Welfare Policies

[JUS23XX](#) Introduction to Chinese Law

[JUS2317/3517](#) Comparative European Constitutional Law

[JUS2307](#) Introduction to European Human Rights

[JUS2308](#) Constitution, Courts and Politics

[JUS23XX](#) Comparing Legal Cultures in Europe

Access to the Course

The course is available for students:

- admitted to the five-year master programme in law
- granted admission to elective courses at the Faculty of Law
- exchange students at the Faculty of Law

The pre-requirements may still limit certain students' access to the course

Teaching and learning methods

Lectures.

Compulsory Assignments and Attendance

None

Forms of Assessment

Four-hour digital school exam.

Information about digital examination can be found here:

<http://www.uib.no/en/education/87471/digital-examination>.

Exam language:

- Question paper: English

- Answer paper: English

Examination Support Material

Support materials allowed during school exam:

See section 3-5 of the Supplementary Regulations for Studies at the Faculty of Law at the University of Bergen.

Special regulations about dictionaries:

- According to the Regulations for Studies, one dictionary is permitted support material during the examination. Bilingual dictionaries containing for example *both* Norwegian-English and English-Norwegian are considered as one dictionary.
- Bilingual dictionaries to/from the same two languages - for example Norwegian-English/English-Norwegian - in *two* different volumes are also considered as one dictionary (irrespective of publisher or edition).
- Dictionaries as described above cannot be combined with any other types of dictionaries.
- Any kind of combination which makes up *more than* two physical volumes is forbidden.
- In case a student has a special need for any other combination than the above mentioned, such combination has to be clarified with/approved by the course coordinator *minimum two weeks* before the exam. Students who have not been granted permission to have a special combination *minimum two weeks* before the exam will be subject to the usual regulations (Section 3-5) about examination support materials.

Grading Scale

A - E for passed, F for failed.

Course Evaluation

According to the administrative arrangements for course evaluation at the Faculty of Law

Course Coordinators

Professor Berte-Elen Konow and Guest Professor Gianmaria Ajani.

Reading List (saksopplysning: til sammen ca 450 sider)

Sacco, Rodolfo. 1991. «Legal formants: a dynamic approach to comparative law (part 1)». *The American Journal of Comparative Law* 39 (1): 1.

Gianmaria Ajani. 2007. «Transplants, Legal Borrowing and Reception». *Encyclopedia of Law & Society*, 1–8.

David Kennedy. 2006. «The ‘Rule of Law’, Political Choices and Development Common Sense». I *The New Law and Economic Development: A Critical Appraisal*, av David M. Trubeck and Alvaro Santos (eds.), 95–98–150–73. Cambridge University Press.

<https://litteraturkiosken.uib.no/JUS278-2-A>.

Gordon Barron. 2005. *The World Bank & Rule of Law Reforms*. LSE, Department of International Development.

<http://www.lse.ac.uk/internationalDevelopment/pdf/WP/WP70.pdf>.

Michaels, Ralf. 2009. «Comparative Law by Numbers? Legal Origins Thesis, Doing Business Reports, and the Silence of Traditional Comparative Law». *American Journal Of Comparative Law* 57 (4): 765–95. <https://doi.org/10.5131/ajcl.2008.0022>.

Dimitri Van Den Meerssche. 2017. «Redefining Political Interference in the World Bank: a genealogy of governance and rule of law reform, in European Society of International Law». *European Society of International Law, ESIL Conference Paper Series* 9 (9).

https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3045255.

Holger Spamann. 2009. «Large-Sample, Quantitative Research Designs for Comparative Law?» *The American Journal of Comparative Law* 57 (4): 797–810.

<https://www.jstor.org/stable/25652670?seq=1>.

- V. ZENO-ZENCOVICH, *Comparative Legal Systems. A Short Introduction*, 2017, pp.1-120
- D. CURREN, *Comparative Law and Language*, 2017, pp. 1-46
- G: AJANI, *Ruling by Indicators*, 2017, pp. 1-27
- S. SEPPÄNEN, *After Difference: A Meta-Comparative Study of Chinese Encounters with Foreign Comparative Law*, 2020, pp. 1-36
- U. MATTEI, M. DE MORPURGO, *Global Law and Plunder: The Dark Side of the Rule of Law*, 209, pp. 1-20

JUS3504 Comparative Private Law

MASTER LEVEL VERSION

ECTS Credits

10 ECTS Credits

Level of Study

Master

Full-time/Part-time

Full time

Teaching semester

Autumn.

Place of Instruction

Faculty of Law, University of Bergen

Objectives and Content

Master Students are introduced to comparative law as a method of legal enquiry, which is significant to the cosmopolitan lawyer who requires knowledge of more than one legal system.

Students consider the practical aims and theoretical underpinnings of the comparative legal method and examine how the process of comparing laws has moved from a pure descriptive analysis into a normative evaluation.

Throughout the course they are made familiar with a methodology based on comparison, namely the measurement of the impact of legal reforms, and become able to understand its critical aspects.

Emphasis is placed on the current use of the comparative method by global actors such as the International Financial Institutions (World Bank, IMF, EBRD) and the European Union to promote national legal reforms for a better and sustainable economic performance based on the Rule of Law.

Learning Outcomes**Knowledge**

On successful completion of the course, students will be able to:

- understand the main aspects of the distinction between common law and civil law legal systems (role of legal interpretation, law-making process)
- understand the reasons for pursuing, and the factors of resistance against, legal harmonization of private laws
- analyse the impact of comparative law from comparative and international perspectives, and in the context of social and cultural diversity

- identify possible advantages and/or factors of resistance in a course of national legal reform based on abstract models driven by international institutions

Skills

On successful completion of the course, students will be able to:

- recognize the different role played by judicial interpretation in the civil law and common law based legal systems
- apply a methodology based on an evaluation of effectiveness of legal reforms in the field of economic laws
- apply comparative law methodology to complex problems/issues

General competence

On successful completion of the course, students

- will be able to participate in discussions concerning the role of comparative law in the making of legal reforms
- will be familiar with the use of comparative law made by international institutions to propose best models for updating private and commercial laws
- will acquire a firm understanding of the role played by the Rule of Law as a general standard in the process of harmonization of national legal systems

Required Previous Knowledge

Three years of law studies.

Recommended Previous Knowledge

Good level of English language

Credit Reduction due to Course Overlap

In combination with JUS358 Comparative Private Law, JUS278-2-A Comparative Private Law or JUS2304 Comparative Private Law this course generates no new credits.

The course combines well with

[JUS2313/3513](#) Human Rights and Welfare Policies

[JUS23XX](#) Introduction to Chinese Law

[JUS2317/3517](#) Comparative European Constitutional Law

[JUS2307](#) Introduction to European Human Rights

[JUS2308](#) Constitution, Courts and Politics

[JUS23XX](#) Comparing Legal Cultures in Europe

Access to the Course

The course is available for students:

- admitted to the five-year master programme in law
- admitted to the two-year master programme in law
- granted admission to elective courses at the Faculty of Law
- granted additional right to study following completed master's degree in law at UiB
- exchange students at the Faculty of Law

The pre-requirements may still limit certain students' access to the course

Teaching and learning methods

Lectures and in-class discussion

Compulsory Assignments and Attendance

None

Forms of Assessment

Four-hour digital school exam.

Information about digital examination can be found here:

<http://www.uib.no/en/education/87471/digital-examination>.

Exam language:

- Question paper: English
- Answer paper: English

Examination Support Material

Support materials allowed during school exam:

See section 3-5 of the Supplementary Regulations for Studies at the Faculty of Law at the University of Bergen.

Special regulations about dictionaries:

- According to the Regulations for Studies, one dictionary is permitted support material during the examination. Bilingual dictionaries containing for example *both* Norwegian-English and English-Norwegian are considered as one dictionary.
- Bilingual dictionaries to/from the same two languages - for example Norwegian-English/English-Norwegian - in *two* different volumes are also considered as one dictionary (irrespective of publisher or edition).
- Dictionaries as described above cannot be combined with any other types of dictionaries.
- Any kind of combination which makes up *more than* two physical volumes is forbidden.
- In case a student has a special need for any other combination than the above mentioned, such combination has to be clarified with/approved by the course coordinator *minimum two weeks* before the exam. Students who have not been granted permission to have a special combination *minimum two weeks* before the exam will be subject to the usual regulations (Section 3-5) about examination support materials.

Grading Scale

A - E for passed, F for failed.

Course Evaluation

According to the administrative arrangements for course evaluation at the Faculty of Law

Course Coordinators

Professor Berte-Elen Konow and Guest Professor Gianmaria Ajani.

Reading List (saksopplysning: rundt 550 sider til sammen)

Sacco, Rodolfo. 1991. «Legal formants: a dynamic approach to comparative law (part 1)». *The American Journal of Comparative Law* 39 (1): 1.

Gianmaria Ajani. 2007. «Transplants, Legal Borrowing and Reception». *Encyclopedia of Law & Society*, 1–8.

David Kennedy. 2006. «The ‘Rule of Law’, Political Choices and Development Common Sense». I *The New Law and Economic Development: A Critical Appraisal*, av David M. Trubeck and Alvaro Santos (eds.), 95–98–150–73. Cambridge University Press.
<https://litteraturkiosken.uib.no/JUS278-2-A>.

Gordon Barron. 2005. *The World Bank & Rule of Law Reforms*. LSE, Department of International Development.
<http://www.lse.ac.uk/internationalDevelopment/pdf/WP/WP70.pdf>.

Michaels, Ralf. 2009. «Comparative Law by Numbers? Legal Origins Thesis, Doing Business Reports, and the Silence of Traditional Comparative Law». *American Journal Of Comparative Law* 57 (4): 765–95. <https://doi.org/10.5131/ajcl.2008.0022>.

~~Peerenboom, Randall. 2012. *Toward a Methodology for Successful Legal Transplants*. <https://doi.org/10.2139/ssrn.1981887>. (saksopplysning: Fjernes fra litteraturlisten sammenlignet med dagens emne JUS278-2-A)~~

Dimitri Van Den Meerssche. 2017. «Redefining Political Interference in the World Bank: a genealogy of governance and rule of law reform, in European Society of International Law». *European Society of International Law, ESIL Conference Paper Series* 9 (9).
https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3045255.

Additional reading

~~Femke Gremmelpréz. u.å. *The EU Rule of Law Crisis to the Next Level: A Proliferation of Institutional Constructions*. Ghent European Law Institute—Ghent University—Ghent Belgium. (saksopplysning: Fjernes fra litteraturlisten sammenlignet med dagens emne JUS278-2-A)~~

Holger Spamann. 2009. «Large-Sample, Quantitative Research Designs for Comparative Law?» *The American Journal of Comparative Law* 57 (4): 797–810.
<https://www.jstor.org/stable/25652670?seq=1>.

(saksopplysning: Legges til litteraturlisten sammenlignet med dagens emne JUS278-2-A):

- V. ZENO-ZENCOVICH, *Comparative Legal Systems. A Short Introduction*, 2017, pp.1-120
- D. CURREN, *Comparative Law and Language*, 2017, pp. 1-46

- G. AJANI, Ruling by Indicators, 2017, pp. 1-27
- S. SEPPÄNEN, After Difference: A Meta-Comparative Study of Chinese Encounters with Foreign Comparative Law, 2020, pp. 1-36
- U. MATTEI, M. DE MORPURGO, Global Law and Plunder: The Dark Side of the Rule of Law, 209, pp. 1-20

- J. KRONCKE, Law and Development as Anti-Comparative Law, 2012, pp. 1-81
- N. AROUPA et al., A Law and Economics Perspective on Legal Families, 2013, pp.1-25

[Tilbake til saklisten](#)

Nedlegging av JUS289-2-A International Civil Procedure og oppretting av JUS2319/JUS3519 International Civil Procedure

I sak 76/22 til fakultetsstyret 27.9.2022 vedtok fakultetsstyret ny modell for engelskspråklege emne ved fakultetet der dei engelskspråklege emna som hovudregel skal finnast i to variantar med ulike emnkodar: Den eine versjonen av emnet skal ha læringsutbyteskildring i samsvar med bachelornivået i nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk, og den andre versjonen av emnet skal ha læringsutbyteskildring i samsvar med masternivå i nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk.

Som oppfølging av dette vedtaket har dei emneansvarlege for engelskspråklege spesialeemne blitt bedne om å utarbeida nye emneskildringar. Professor II ved fakultetet, Volker Lipp, er emneansvarleg for International Civil Procedure og han har utarbeidd dei to emneskildringane som ligg ved.

Mål og innhald er det same for dei to emna, mens forventa læringsutbyte er tilpassa studentar på høvesvis bachelornivå og masternivå.

Begge emna har eit obligatorisk arbeidskrav i form av ei oppgåve på minimum 1500 ord, maksimum 1600 ord. Emneansvarleg opplyser at dette er det same på begge nivå fordi det er skal vera eit «introductory paper on a more general topic.».

I masteremnet er det i tillegg obligatorisk å delta på «Mandatory seminar focusing on case analysis and in-depth discussion of current issues.», altså den ekstra «master class»-undervisninga. Her skal det vera meir aktiv deltaking frå studentane, og studentane vil bli bedne om å analysera og presentera saker eller spesifikke problem innan internasjonal sivilprosess, med mål om å få til diskusjonar som går i djupna.

Vurderingsforma i begge emna er tre timar skuleeksamen, og emneansvarleg opplyser at han ser for seg å gje dei same spørsmåla til studentar på begge nivå, men at sensuren vil ta omsyn til kva som er det forventa læringsutbytet på kvart av dei to nivåa.

For bachelornivåemnet er litteraturen på totalt 422 sider, mens for masternivåemnet er litteraturen på totalt 565 sider.

Overgangsordning og tal på eksamensforsøk

§3-2-4 i Forskrift om opptak, studier, vurdering og grader ved Universitetet i Bergen (UiB-forskrifta) seier: «Ved nedlegging av studieprogram, studieretninger og emner skal vedtaksorganet fastsette overgangstid for undervisning og vurdering. Studenter som er tatt opp til studieprogram som vedtas nedlagt, har rett til å fullføre dette i samsvar med vedtak om overgangstid. Ved nedlegging av emner skal det normalt avholdes vurdering i emnet i ett eller to påfølgende semestre etter siste undervisningssemester.»

I dette tilfellet er emna på masternivå så like at studentar som treng å gjennomføra vurdering i gamalt emne JUS289-2-A etter haustsemesteret 2023, i staden vil bli viste til å avlegga eksamen i nytt emne JUS3519 International Civil Procedure.

§ 6-8-1 i UiB-forskrifta seier følgjande om antall vurderingsforsøk: «Ved Universitetet i Bergen gjelder det ordinært en øvre grense på tre vurderingsforsøk for det enkelte emne. Begrensningen i

antallet vurderingsforsøk gjelder også dersom emnet har skiftet emnekode, inngår med ulik kode i flere studieprogrammer eller inngår i ny form i et studieprogram i tilknytning til en overgangsordning.

I medhald av dette gjeld at studentar har tre vurderingsforsøk samla både for det gamle emnet JUS289-2-A og kvart av dei to nye emna, og samla for dei to nye emna i kombinasjon. Ein student som tidlegare har nytta alle vurderingsforsøka i emnet på 3. studieår, kan ikkje få nye høve til å greia emnet ved å i staden melda seg til den andre utgåva av emnet på 5. studieår.

Studieutvalet uttalar:

Studieutvalet oppfordrar fakultetsstyret til å leggja ned emnet JUS289-2-A International Civil Procedure og istaden oppretta JUS2319 International Civil Procedure og JUS3519 International Civil Procedure som skal undervisast første gong haustsemesteret 2023, og til å vedta overgangsordningar og tal på vurderingsforsøk som skildra.

Vedlegg: Emneskildringar

[Tilbake til sakslisten](#)

International Civil Procedure

ECTS Credits

10 ECTS Credits

Level of Study

Bachelor

Full-time/Part-time

Full time

Teaching semester

Autumn

Place of Instruction

Faculty of Law, University of Bergen

Objectives and Content

There is an old saying that being right and being proven to be right at court are two different things. In the end, the value of rights depends on their enforceability - and on their prior determination in legal proceedings by courts and tribunals.

Legal proceedings in international cases raise numerous issues ranging from jurisdiction and procedure in cross-border proceedings to the recognition and enforcement of foreign judgments. Those issues are dealt with by the national law of a country. On the other hand, considerable efforts have been made to unify these rules and to simplify the formalities with a view to a rapid and simple system recognition and enforcement of judgments, both on the international level as well as within Europe. Consequently, national laws have been supplemented, and partly replaced by numerous international instruments which themselves have various legal qualities.

The course deals with the problems raised by cross-border proceedings and the recognition and enforcement of foreign judgments, and with the rules governing these issues. It follows a problem-based and comparative approach. With respect to the rules it will put an emphasis on the Lugano Convention, but also look at relevant EU Regulations and international instruments like Hague Conventions.

Learning Outcomes

By the end of the course, students will be able to:

- understand basic concepts and principles of international civil procedure, of jurisdiction and procedure in cross-border proceedings, and of recognition and enforcement of foreign judgments;
- detect and discuss procedural problems in international cases;
- identify and interpret legal sources of international, European and national law, and to apply them to a set of facts.

- carry out tasks and works alone or with a group, write and present material, and participate in discussions

Required Previous Knowledge

Two years of law studies

Recommended Previous Knowledge

Good level of English language

Credit Reduction due to Course Overlap

Combined with JUS289-2-A International Civil Procedure or JUS3519 International Civil Procedure this course will generate no new credits.

Combines successfully with [JUS278-2-A](#) Comparative Private Law.

Access to the Course

The course is available for the following students:

- Admitted to the five-year master programme in law
- Granted admission to elective courses at the Faculty of Law
- Exchange students at the Faculty of Law

The pre-requirements may still limit certain students' access to the course.

Teaching and learning methods

Lectures.

A mix of classic and Socratic method will be used. All students are therefore expected to prepare in advance for class and to participate in class discussions.

Compulsory Assignments and Attendance

Mandatory paper of min. 1500, max 1600 words. Students who have failed the paper will be given an opportunity to write a new paper prior to the school exam. The paper will be awarded a pass/no pass. No grade will be given.

Forms of Assessment

Exam only in semester with teaching

Three-hour digital school exam. No re-sits.

Information about digital examination can be found here:

<http://www.uib.no/en/education/87471/digital-examination>.

Exam language:

- Question paper: English
- Answer paper: English

Examination Support Material

Support materials allowed during school exam:

See section 3-5 of the Supplementary Regulations for Studies at the Faculty of Law at the University of Bergen.

In addition: Collection of relevant material supplied by the Faculty of Law

Special regulations about dictionaries:

- According to the Regulations for Studies, one dictionary is permitted support material during the examination. Bilingual dictionaries containing for example *both* Norwegian-English and English-Norwegian are considered as one dictionary.
- Bilingual dictionaries to/from the same two languages - for example Norwegian-English/English-Norwegian - in *two* different volumes are also considered as one dictionary (irrespective of publisher or edition).
- Dictionaries as described above cannot be combined with any other types of dictionaries.
- Any kind of combination which makes up *more than* two physical volumes is forbidden.
- In case a student has a special need for any other combination than the above mentioned, such combination has to be clarified with/approved by the course coordinator *minimum two weeks* before the exam. Students who have not been granted permission to have a special combination *minimum two weeks* before the exam will be subject to the [usual regulations](#) (Section 3-5) about examination support materials.

Grading Scale

A - E for passed, F for failed.

Course Evaluation

According to the administrative arrangements for course evaluation at the Faculty of Law

Course Coordinator

Professor II Volker Lipp.

Reading material

1. Paul Beaumont; Peter McEleavy, Anton's Private International Law, 3rd edition, Edinburgh (UK) 2011, W. Green, ISBN 978-0414013452, pp. 69-87, 127-135, 359-367
2. Trevor C. Hartley, International Commercial Litigation, 3rd edition, Cambridge (UK) 2020, Cambridge University Press, ISBN 978-1-108-72113-4, pp. 11-17, 18-43, 44-107, 198-212, 381-383, 555-557
3. Ulrich Magnus; Peter Mankowski (eds.), Brussels I bis Regulation, Cologne (Germany) 2016, Dr. Otto Schmidt, ISBN 978-3504080051, pp. 7-53, 106-112, 408-410, 442-456, 583-605, 778-813, 813-824, 835-841, 845-849

2nd revised edition forthcoming, will be updated before the course starts

4. David McClean; Verónica Ruiz Abou-Nigm, Morris: The Conflict of Laws, originally by J.H.C. Morris, 10th edition, London (UK) 2021, Sweet & Maxwell, ISBN 978- 0-414-09079-8, pp. 85-97, 99-122, 199-204, 224-229

5. Dorothee Schramm, Enforcement and the Abolition of Exequatur under the 2012 Brussels I Regulation, Yearbook of Private International Law Vol. 15, 2013/2014, pp. 143-174

6. Paul Torremans (ed.), Cheshire, North & Fawcett: Private International Law, 15th edition, Oxford (UK) 2017, Oxford University Press, ISBN 978-0199678990, pp. 625- 655

Total number of pages mandatory reading: 422

International Civil Procedure

ECTS Credits

10 ECTS Credits

Level of Study

Master

Full-time/Part-time

Full time

Teaching semester

Autumn

Place of Instruction

Faculty of Law, University of Bergen

Objectives and Content

There is an old saying that being right and being proven to be right at court are two different things. In the end, the value of rights depends on their enforceability - and on their prior determination in legal proceedings by courts and tribunals.

Legal proceedings in international cases raise numerous issues ranging from jurisdiction and procedure in cross-border proceedings to the recognition and enforcement of foreign judgments. Those issues are dealt with by the national law of a country. On the other hand, considerable efforts have been made to unify these rules and to simplify the formalities with a view to a rapid and simple system recognition and enforcement of judgments, both on the international level as well as within Europe. Consequently, national laws have been supplemented, and partly replaced by numerous international instruments which themselves have various legal qualities.

The course deals with the problems raised by cross-border proceedings and the recognition and enforcement of foreign judgments, and with the rules governing these issues. It follows a problem-based and comparative approach. With respect to the rules and instruments it will put an emphasis on the Lugano Convention and relevant EU Regulations, and set them within the framework of international instruments like Hague Conventions.

Learning Outcomes

By the end of the course, students will be able to:

- have an advanced understanding of the concepts and principles of international civil procedure, of jurisdiction and procedure in cross-border proceedings, and of recognition and enforcement of foreign judgments in various fields;
- detect and critically discuss procedural problems in international cases;
- identify and interpret legal sources of international, European and national law in a methodological way, and to apply them to a set of facts which is up to current academic and professional standards;
- carry out advanced tasks and works independently or with a group, analyze legal problems, write and present their findings, and participate in discussions in a scholarly manner.

Required Previous Knowledge

Three years of law studies

Recommended Previous Knowledge

Good level of English language

Credit Reduction due to Course Overlap

Combined with JUS289-2-A International Civil Procedure or JUS2319 International Civil Procedure (BA-level) this course will generate no new credits.

Combines successfully with 2304 Comparative Private Law / 3504 Comparative Private Law.

Access to the Course

The course is available for the following students:

- Admitted to the five-year master programme in law
- Admitted to the two-year master programme in law
- Granted admission to elective courses at the Faculty of Law
- Granted additional right to study following completed Master in Law degree at UiB

- Exchange students at the Faculty of Law

The pre-requirements may still limit certain students' access to the course

Teaching and learning methods

Lectures and seminars

A mix of classic and Socratic method will be used. All students are therefore expected to prepare in advance for class and to participate in class discussions.

Compulsory Assignments and Attendance

Mandatory paper of min. 1500, max 1600 words. Students who have failed the paper will be given an opportunity to write a new paper prior to the school exam. The paper will be awarded a pass/no pass. No grade will be given.

Students will have to attend a mandatory seminar focusing on case analysis and in-depth discussion of current issues, and as part of the seminar present a case.

Forms of Assessment

Exam only in semester with teaching

Three-hour digital school exam. No re-sits.

Information about digital examination can be found here:

<http://www.uib.no/en/education/87471/digital-examination>.

Exam language:

- Question paper: English
- Answer paper: English

Examination Support Material

Support materials allowed during school exam:

See section 3-5 of the Supplementary Regulations for Studies at the Faculty of Law at the University of Bergen.

In addition: Collection of relevant material supplied by the Faculty of Law

Special regulations about dictionaries:

- According to the Regulations for Studies, one dictionary is permitted support material during the examination. Bilingual dictionaries containing for example *both* Norwegian-English and English-Norwegian are considered as one dictionary.
- Bilingual dictionaries to/from the same two languages - for example Norwegian-English/English-Norwegian - in *two* different volumes are also considered as one dictionary (irrespective of publisher or edition).
- Dictionaries as described above cannot be combined with any other types of dictionaries.

- Any kind of combination which makes up *more than* two physical volumes is forbidden.
- In case a student has a special need for any other combination than the above mentioned, such combination has to be clarified with/approved by the course coordinator *minimum two weeks* before the exam. Students who have not been granted permission to have a special combination *minimum two weeks* before the exam will be subject to the [usual regulations](#) (Section 3-5) about examination support materials.

Grading Scale

A - E for passed, F for failed.

Course Evaluation

According to the administrative arrangements for course evaluation at the Faculty of Law

Course Coordinator

Professor II Volker Lipp.

Reading material

[Same as BA Level]

1. Paul Beaumont; Peter McEleavy, *Anton's Private International Law*, 3rd edition, Edinburgh (UK) 2011, W. Green, ISBN 978-0414013452, pp. 69-87, 127-135, 359-367
2. Trevor C. Hartley, *International Commercial Litigation*, 3rd edition, Cambridge (UK) 2020, Cambridge University Press, ISBN 978-1-108-72113-4, pp. 11-17, 18-43, 44-107, 198-212, 381-383, 555-557
3. Ulrich Magnus; Peter Mankowski (eds.), *Brussels I bis Regulation*, Cologne (Germany) 2016, Dr. Otto Schmidt, ISBN 978-3504080051, pp. 7-53, 106-112, 408-410, 442-456, 583-605, 778-813, 813-824, 835-841, 845-849

2nd revised edition forthcoming, will be updated before the course starts

4. David McClean; Verónica Ruiz Abou-Nigm, *Morris: The Conflict of Laws*, originally by J.H.C. Morris, 10th edition, London (UK) 2021, Sweet & Maxwell, ISBN 978- 0-414-09079-8, pp. 85-97, 99-122, 199-204, 224-229
5. Dorothee Schramm, *Enforcement and the Abolition of Exequatur under the 2012 Brussels I Regulation*, *Yearbook of Private International Law* Vol. 15, 2013/2014, pp. 143-174
6. Paul Torremans (ed.), *Cheshire, North & Fawcett: Private International Law*, 15th edition, Oxford (UK) 2017, Oxford University Press, ISBN 978-0199678990, pp. 625- 655

[Additional for MA Level]

7. Beaumont, Paul, *International Family Law in Europe - the Maintenance Project, the Hague Conference and the EC: A Triumph of Reverse Subsidiarity*, *Rabels Zeitschrift für ausländisches und internationales Privatrecht - The Rabel Journal of Comparative and International Private Law (RabelsZ)* Vol. 73, 2009, pp. 509-546

8. Hartley, Trevor C., Basic Principles of Jurisdiction in Private International Law: The European Union, The United States and England, International and Comparative Law Quarterly Vol. 71, 2022, pp. 211-226
9. Ulrich Magnus; Peter Mankowski (eds.), Brussels II ter Regulation, 2nd revised edition, Cologne (Germany) 2023, Dr. Otto Schmidt, ISBN 978-3504080204, pp. 19-36, 56-64
10. McClean, David / Ruiz Abou-Nigm, Verónica, Morris: The Conflict of Laws, originally by J.H.C. Morris, 10th edition, London (UK) 2021, Sweet & Maxwell, ISBN 978- 0-414-09079-8, pp. 205-224 (recognition and enforcement of foreign judgements in England), 233-235 (recognition and enforcement of foreign judgements: the Commonwealth model)
11. Weller, Matthias, Choice of court agreements under Brussels Ia and under the Hague convention: coherences and clashes, Journal of Private International Law Vol. 13, 2017, pp. 91-129

Total number of pages mandatory reading (nos. 1 – 11): 565

[Tilbake til sakslisten](#)

Nedlegging av JUS296-2-A Law of Armed Conflict, with Emphasis on Maritime Operations og oppretting av JUS2318/JUS3518 Law of Armed Conflict, with Emphasis on Maritime Operations, samt justering av emneskildring for JUR661 Law of Armed Conflict, with Emphasis on Maritime Operations

I sak 76/22 til fakultetsstyret 27.9.2022 vedtok fakultetsstyret ny modell for engelskspråklege emne ved fakultetet der dei engelskspråklege emna som hovudregel skal finnast i to variantar med ulike emnkodar: Den eine versjonen av emnet skal ha læringsutbyteskildring i samsvar med bachelornivået i nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk, og den andre versjonen av emnet skal ha læringsutbyteskildring i samsvar med masternivå i nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk.

Som oppfølging av dette vedtaket har dei emneansvarlege for engelskspråklege spesialeemne blitt bedne om å utarbeida nye emneskildringar. Emneansvarleg Knut Einar Skodvin har utarbeidd dei to emneskildringane som ligg ved. Skilnadene mellom bacheloremnet og masteremnet er markert med spor endringar i bacheloremnet.

Mål og innhald er i hovudsak likelydande for dei to emna, mens forventa læringsutbyte er nedjustert for studentar på 3. studieår (bachelornivå). Skilnadene mellom forventa læringsutbyte på masternivå og bachelornivå er markert med spor endringar i emneskildringa for bachelornivået. Emneansvarleg opplyser at omtalen av det eksisterande kurset (JUS296-2-A) var meint å ligga på MA-nivå den gong det vart føreslått, slik at det er ikkje gjort framlegg til endringar i masterversjonen av emnet (JUS3518). Endringane mellom gamal og ny utgåve av masterversjonen av emnet er dermed berre av administrativ art, idet vi i samband med omlegginga også har sytt for klargjeringar og straumlinjeforming av dei administrative formuleringane i emneskildringane.

Begge emna har obligatorisk arbeidskrav i form av ei gruppeoppgåve på maks 1500 ord som blir vurdert som greidd eller ikkje greidd. Begge emna har heimeeksamen som vurderingsform.

Litteraturlista for masterversjonen av emnet er som i dag, medan litteraturlista for bacheloremnet er redusert med ein artikkel samt nokre sider om nøytralitet. Emneansvarleg opplyser at elles er det samanfall, basert på at det er djupne – og ikkje breidd – som er skilnaden på dei to emna. Til saman er litteraturen i bacheloremnet på 454 sider.¹

Det kan vera verd å nemna at emnet på masternivå allereie har eit tvillingemne i Etter- og vidareutdanningsporteføljen til fakultetet, då emnet også inngår i det erfaringsbaserte masterprogrammet i operativ leiing og myndighetsutøving. På grunn av samundervisning mellom til no dei to masteremna, og for framtida mellom både dei to masteremna og det nye bacheloremnet, vil studentar som tek desse emna ha fordel av meir undervisning enn det som er normen ved fakultetet. Dette kjem av at også studentane på masterprogrammet i rettsvitenskap får vera med på oppgaveseminaret som er lagt til som eit tillegg i det oppdragsfinansierte vidareutdanningsemnet. Denne tilleggundervisninga belastar ikkje fakultetets undervisningsrekneskap, men studentar frå dei ulike studieprogramma har gjensidig nytte av kvarandre i undervisninga, idet studentar frå Kystvakten har nytte av den juridiske kompetansen jusstudentane har med seg inn i

undervisningssituasjonen, medan jusstudentane har nytte av den praktiske erfaringa som studentane på det erfaringsbaserte masterprogrammet har med seg inn i undervisningssituasjonen.

Overgangsordning og tal på eksamensforsøk

§3-2-4 i Forskrift om opptak, studier, vurdering og grader ved Universitetet i Bergen (UiB-forskrifta) seier: «Ved nedlegging av studieprogram, studieretninger og emner skal vedtaksorganet fastsette overgangstid for undervisning og vurdering. Studenter som er tatt opp til studieprogram som vedtas nedlagt, har rett til å fullføre dette i samsvar med vedtak om overgangstid. Ved nedlegging av emner skal det normalt avholdes vurdering i emnet i ett eller to påfølgende semestre etter siste undervisningssemester.»

I dette tilfellet er emna på masternivå så like at studentar som treng å gjennomføra vurdering i gamalt emne JUS296-2-A etter haustsemesteret 2023, i staden vil bli viste til å avlegga eksamen i nytt emne JUS3518 Law of Armed Conflict, with Emphasis on Maritime Operations.

§ 6-8-1 i UiB-forskrifta seier følgjande om antall vurderingsforsøk: «Ved Universitetet i Bergen gjelder det ordinært en øvre grense på tre vurderingsforsøk for det enkelte emne. Begrensningen i antallet vurderingsforsøk gjelder også dersom emnet har skiftet emnekode, inngår med ulik kode i flere studieprogrammer eller inngår i ny form i et studieprogram i tilknytning til en overgangsordning.

I medhald av dette gjeld at studentar har tre vurderingsforsøk samla både for det gamle emnet JUS296-2-A og kvart av dei to nye emna, og samla for dei to nye emna i kombinasjon. Ein student som tidlegare har nytta alle vurderingsforsøka i emnet på 3. studieår, kan ikkje få nye høve til å greia emnet ved å i staden melda seg til den andre utgåva av emnet på 5. studieår.

Justering av emneskildring for JUR661 Law of Armed Conflict, with Emphasis of Maritime Operations

Som følge av at ordlengda på den obligatoriske gruppeoppgåva no er slått fast i emneskildringane for dei to emna som inngår i masterprogrammet i rettsvitskap, er det også naudsynt å gjera same presisering i emneskildringa for det nemnde tvillingemnet i EVU-porteføljen.

Informasjonen under overskrifta Compulsory Assignments and Attendance blir endra frå

“Mandatory group assignment. This is assessed as a pass/non-pass.” til “Mandatory group assignment of maximum 1500 words. This is assessed as a pass/non-pass.”

Studieutvalet uttalar:

Studieutvalet oppfordrar fakultetsstyret til å leggja ned emnet JUS296-2-A Law of Armed Conflict, with Emphasis on Maritime Operations og istaden oppretta JUS2318 Law of Armed Conflict, with Emphasis on Maritime Operations og JUS3518 Law of Armed Conflict, with Emphasis on Maritime Operations som skal undervisast første gong haustsemesteret 2023, og til å vedta overgangsordningar og tal på vurderingsforsøk som skildra.

Studieutvalet vedtek:

Emneskildringa for JUR661 Law of Armed Conflict blir endra som føreslått.

Vedlegg: Emneskildringar

[Tilbake til sakslisten](#)

Law of armed Conflict, with emphasis on maritime operations

ECTS Credits

10 ECTS

Level of Study

Bachelor level

Teaching semester

Autumn

Place of Instruction

Faculty of Law, University of Bergen

Objectives and Content

The Law of Armed Conflict (LOAC) applies between parties to an armed conflict, be it an international armed conflict or non-international armed conflict (sometimes called an internal armed conflict). The subject of LOAC is therefore not when or if parties to a conflict have the right to resort to armed force - but the rules applicable between them if they do.

The use of armed force, unfortunately, remain characteristic for the international society. Whether the world has become more peaceful - typically measured in the number of people who lose their lives in armed conflicts - is disputed. But while the number of lives lost may be diminishing, there is no doubt that the number of armed conflicts is on the rise. Even a small country like Norway is active in over ten military operations abroad, and has since the second world war contributed to over 100 operations in more than 40 countries.

For the international community, it, therefore, remains a central question to what extent and in which manner armed force may be utilized once a conflict has escalated to the level of an armed conflict. And while much of the law rests on legal developments that took place in the aftermath of the second world war, technical and cultural development did not cease.

Technically the law is ever challenged by new methods of warfare. To mention but some examples:

- the use of over the horizon weapons have greatly expanded
- the use of drone technology has profoundly changed the nature of the battlefield
- the battlefield has been significantly extended by the addition of a cyber dimension
- the battlefield may again be changed by the introduction of artificial intelligence into man controlled, or entirely self-controlled, weapon systems.

Culturally international law has seen a significant influence of human rights law affecting all fields - of course also LOAC. International criminal law has seen significant developments, aimed among others at underpinning and strengthening LOAC. Significant attempts have also been made at preserving human life and limit suffering, i.e. in the adoption of the Convention on the Prohibition of the Use, Stockpiling, Production and Transfer of Anti-Personnel Mines and on their Destruction as well as the Convention on Cluster Munitions. Both conventions arguably resting on a changed view of the value of human life measured against military benefits. Both conventions also demonstrate the freedom States pursue under LOAC, non-signatories to both including some of the major actors on the international stage, and other States considering a withdrawal in order to enhance military capacity.

The Law of Armed Conflict exists in this constantly developing interplay, at all times central to the State. And when applicable, LOAC concerns a State's most fundamental interest; its survival. As such LOAC is therefore also one of the most interesting fields in which to study international law, for no field attempts more directly to regulate the core interests of the State and to balance two more competing interests; to safeguard the life and health of humans while in no way impeding military efficiency.

The Law of Armed Conflict is built around four principles: (i) Distinction between military and civilian targets, (ii) Proportionality, (iii) Military necessity and (iv) Limitations. The course will focus on these basic principles in depth. The course will further focus on the interplay between LOAC and general human rights obligations.

As LOAC applies in situations where life is routinely taken, and suffering routinely caused, LOAC is also fraught with ethical dilemmas. The role of ethics in the determination of the law, as well as its implications for professionals working in the field of LOAC, must thus be addressed and discussed. For its theatre of operations, the course will focus on the oft less discussed maritime theatre. Being the main source of force projection for non-neighbouring States as well as playing a vital role in resupply, allied support and early threat detection as well as self-defence, the oceanic space is of great importance in large scale conflicts.

In relation to the programme description for [the five-year Master in Law programme](#), the course will

- Help students build an understanding of how national law and national decision making is affected by international law
- Help students gain a deeper understanding of how legal methodology may vary between different disciplines of law
- Emphasize the role of lawyers also in conflict situations and put to the forefront the deep ethical considerations that affect the determination of the law and how these may explain different views of the law
- Help students understand how the law is affected by the development of new technologies
- Broaden the range of sources familiar to students
- Sharpen their ability to make an independent, critical and ethical assessment of what the law on any matter is
- Sharpen their ability to apply the law to fields which may not have been considered when central sources were created
- Broaden their competence to cooperate with lawyers with a different cultural background
- Broaden their ability to cooperate in interdisciplinary teams and benefit in their legal analysis from crossdisciplinary information

Learning Outcomes

Knowledge

After successfully completing the course students will have a general knowledge of

- Why States resort to armed conflict in their international relations
- When international law permits the use of force
- The historical development of LOAC
- Different levels of conflict and the application of LOAC
- The relationship between LOAC and International Criminal Law
- The rights and duties of an occupying power

After successfully completing the course students will ~~be familiar with~~ ~~have a good knowledge of~~

- The method and sources of international law, with particular emphasis on questions and differences that arise in LOAC
- The four central principles of LOAC, and ~~their basic especially their~~ application in maritime operations
- The meaning and importance of status as a combatant, non-combatant and civilians
- The limitations LOAC presents on means and methods of armed conflict, ~~especially as these apply to operations conducted at or from the sea~~
- ~~The legal status, as well as rights and obligations that concern neutrals~~
- Special questions that arise in maritime operations covered by LOAC, like questions of blockade and the establishment of security/exclusion zones
- ~~The application of Human Rights Law in situations that are also covered by LOAC~~
- The rules concerning protected persons and objects

Abilities

After completing the course, the student should be able to identify, reflect upon, address and formulate a reasoned opinion ~~independently analyze, discuss, and take a stand~~ on issues that fall under LOAC.

This entails that students must be able to

- identify, ~~systematize~~ and formulate LOAC issues based on comprehensive and complex fact
- find and ~~address~~~~systematize~~ relevant sources of law, and carry out ~~independent~~ legal analysis of LOAC issues based on primary and secondary sources in a thorough, comprehensive, critical and in a balanced way
- ~~identify~~~~reason out a professionally~~ sound position through clarification of tensions between different types of arguments that are valid under international law
- identify ethical impacts on the determination of law, particularly in the field of study
- ~~discuss questions of legal policy that arise in the context of LOAC in a thorough and balanced manner~~

The student must also be able to convey and evaluate legal analyzes and points of view in the LOAC context through

- systematically prepared independent written analyzes
- orally present legal argumentation
- to comment on and evaluate other students' analyzes and to receive and make use of such comments
- to work with others in groups to analyze LOAC issues

General competence

After completion of the course, students shall have

- an understanding of LOAC as a separate discipline of international law
- have insight in LOAC's place in international law and how it works in conjunction with and is affected by other disciplines of international law (like international human rights law and international criminal law), as well as how it works in conjunction with national law
- recognize and work within ~~be able to handle~~ a field of law where sources are fragmented and to some degree dated

Required Previous Knowledge

Two years of law studies

Recommended Previous Knowledge

Good command of English language.

A basic understanding of international law is not required but will be helpful.

Credit Reduction due to Course Overlap

Combined with JUS296-2-A Law of Armed Conflict, with Emphasis on Maritime Operations or JUS3518 Law of Armed Conflict, with Emphasis on Maritime Operations will generate no new credits.

The course combines well with

JUS2316/JUS3516 Law of the Sea and its Uses and JUS3518 International Criminal Law.

Access to the Course

The course is available for the following students:

- Admitted to the five-year master programme in law
- Granted admission to elective courses at the Faculty of Law
- Exchange students at the Faculty of Law

The pre-requirements may still limit certain students' access to the course

Teaching and learning methods

The course will be taught through blended learning, combining the use of digital modules with seminar modules. Through these students will be given an overview as well as be invited (and required) to actively participate in knowledge sharing and production.

In conjunction these forms of evaluation will encourage students to work together and share of experience and emphasis exchanges across legal cultures as well as fostering the ability to both orally and in written form present legal arguments within the field of LOAC

Compulsory Assignments and Attendance

Mandatory group assignment of maximum 1500 words. This is assessed as a pass/non-pass.

Forms of Assessment

Home exam

Resit next semester only for those who have passed the mandatory assignment

Examination Support Material

Open book. Please note the rules concerning [source citation](#).

Grading Scale

A-E for pass, F for fail.

Assessment Semester

Autumn

Reading List

The reading list will be ready 1 July for the autumnsemester.

Course Evaluation

According to the administrative arrangements for course evaluation at the Faculty of Law

Programmeme Committee

The Academic Affairs Committee (Studieutvalget) at the Faculty of Law

Course Coordinator

Professor Knut Einar Skodvin

Course Administrator

The Faculty of Law's section for students and academic affairs (Studieseksjonen)

Reading list

- The Handbook of International Humanitarian Law, Dieter Fleck & Michael Bothe (eds.), 4. Ed., Oxford University Press, 2021
- Pages 10 - 50, pages 81 - 275, pages 360 - 390, pages 449 - 457, pages 516 - 612 and pages 690 - 752. Pages outside the mentioned range do not form part of the required reading.
- Yoram Dinstein, The conduct of hostilities under the law of international armed conflict, 3. Ed, Cambridge University Press, 2016. Pages 8 - 12, 70 - 76, 149 - 163. Pages outside the mentioned range do not form part of the required reading.

Law of armed Conflict, with emphasis on maritime operations

ECTS Credits

10 ECTS

Level of Study

Master level

Teaching semester

Autumn

Place of Instruction

Faculty of Law, University of Bergen

Objectives and Content

The Law of Armed Conflict (LOAC) applies between parties to an armed conflict, be it an international armed conflict or non-international armed conflict (sometimes called an internal armed conflict). The subject of LOAC is therefore not when or if parties to a conflict have the right to resort to armed force - but the rules applicable between them if they do.

The use of armed force, unfortunately, remain characteristic for the international society. Whether the world has become more peaceful - typically measured in the number of people who lose their lives in armed conflicts - is disputed. But while the number of lives lost may be diminishing, there is no doubt that the number of armed conflicts is on the rise. Even a small country like Norway is active in over ten military operations abroad, and has since the second world war contributed to over 100 operations in more than 40 countries.

For the international community, it, therefore, remains a central question to what extent and in which manner armed force may be utilized once a conflict has escalated to the level of an armed conflict. And while much of the law rests on legal developments that took place in the aftermath of the second world war, technical and cultural development did not cease.

Technically the law is ever challenged by new methods of warfare. To mention but some examples:

- the use of over the horizon weapons have greatly expanded
- the use of drone technology has profoundly changed the nature of the battlefield
- the battlefield has been significantly extended by the addition of a cyber dimension
- the battlefield may again be changed by the introduction of artificial intelligence into man controlled, or entirely self-controlled, weapon systems.

Culturally international law has seen a significant influence of human rights law affecting all fields - of course also LOAC. International criminal law has seen significant developments, aimed among others at underpinning and strengthening LOAC. Significant attempts have also been made at preserving human life and limit suffering, i.e. in the adoption of the Convention on the Prohibition of the Use, Stockpiling, Production and Transfer of Anti-Personnel Mines and on their Destruction as well as the Convention on Cluster Munitions. Both conventions arguably resting on a changed view of the value of human life measured against military benefits. Both conventions also demonstrate the freedom States pursue under LOAC, non-signatories to both including some of the major actors on the international stage, and other States considering a withdrawal in order to enhance military capacity.

The Law of Armed Conflict exists in this constantly developing interplay, at all times central to the State. And when applicable, LOAC concerns a State's most fundamental interest; its survival. As such LOAC is therefore also one of the most interesting fields in which to study international law, for no field attempts more directly to regulate the core interests of the State and to balance two more competing interests; to safeguard the life and health of humans while in no way impeding military efficiency.

The Law of Armed Conflict is built around four principles: (i) Distinction between military and civilian targets, (ii) Proportionality, (iii) Military necessity and (iv) Limitations. The course will focus on these basic principles in depth. The course will further focus on the interplay between LOAC and general human rights obligations.

As LOAC applies in situations where life is routinely taken, and suffering routinely caused, LOAC is also fraught with ethical dilemmas. The role of ethics in the determination of the law, as well as its implications for professionals working in the field of LOAC, must thus be addressed and discussed. For its theatre of operations, the course will focus on the oft less discussed maritime theatre. Being the main source of force projection for non-neighbouring States as well as playing a vital role in resupply, allied support and early threat detection as well as self-defence, the oceanic space is of great importance in large scale conflicts.

In relation to the programme description for [the five-year Master in Law programme](#), the course will

- Help students build an understanding of how national law and national decision making is affected by international law
- Help students gain a deeper understanding of how legal methodology may vary between different disciplines of law
- Emphasize the role of lawyers also in conflict situations and put to the forefront the deep ethical considerations that affect the determination of the law and how these may explain different views of the law
- Help students understand how the law is affected by the development of new technologies
- Broaden the range of sources familiar to students
- Sharpen their ability to make an independent, critical and ethical assessment of what the law on any matter is
- Sharpen their ability to apply the law to fields which may not have been considered when central sources were created
- Broaden their competence to cooperate with lawyers with a different cultural background
- Broaden their ability to cooperate in interdisciplinary teams and benefit in their legal analysis from crossdisciplinary information

Learning Outcomes

Knowledge

After successfully completing the course students will have a general knowledge of

- Why States resort to armed conflict in their international relations
- When international law permits the use of force
- The historical development of LOAC
- Different levels of conflict and the application of LOAC
- The relationship between LOAC and International Criminal Law
- The rights and duties of an occupying power

After successfully completing the course students will have a good knowledge of

- The method and sources of international law, with particular emphasis on questions and differences that arise in LOAC
- The four central principles of LOAC, and especially their application in maritime operations
- The meaning and importance of status as a combatant, non-combatant and civilians
- The limitations LOAC presents on means and methods of armed conflict, especially as these apply to operations conducted at or from the sea
- The legal status, as well as rights and obligations that concern neutrals
- Special questions that arise in maritime operations covered by LOAC, like questions of blockade and the establishment of security/exclusion zones
- The application of Human Rights Law in situations that are also covered by LOAC
- The rules concerning protected persons and objects

Abilities

After completing the course, the student should be able to independently analyze, discuss, and take a stand on issues that fall under LOAC.

This entails that students must be able to

- identify, systematize and formulate LOAC issues based on comprehensive and complex fact
- find and systematize relevant sources of law and carry out independent legal analysis of LOAC issues in a thorough, comprehensive, critical and balanced way
- reason out a professionally sound position through clarification of tensions between different types of arguments that are valid under international law
- identify ethical impacts on the determination of law, particularly in the field of study
- discuss questions of legal policy that arise in the context of LOAC in a thorough and balanced manner

The student must also be able to convey and evaluate legal analyzes and points of view in the LOAC context through

- systematically prepared independent written analyzes
- orally present legal argumentation
- to comment on and evaluate other students' analyzes and to receive and make use of such comments
- to work with others in groups to analyze LOAC issues

General competence

After completion of the course, students shall have

- an understanding of LOAC as a separate discipline of international law
- have insight in LOAC's place in international law and how it works in conjunction with and is affected by other disciplines of international law (like international human rights law and international criminal law), as well as how it works in conjunction with national law
- be able to handle a field of law where sources are fragmented and to some degree dated

Required Previous Knowledge

Three years of law studies

Recommended Previous Knowledge

Good command of English language.

A basic understanding of international law is not required but will be helpful.

Credit Reduction due to Course Overlap

Combined with JUS296-2-A Law of Armed Conflict, with Emphasis on Maritime Operations or JUS2318 Law of Armed Conflict, with Emphasis on Maritime Operations will generate no new credits.

The course combines well with

JUS2316/JUS3516 Law of the Sea and its Uses and JUS3518 International Criminal Law.

Access to the Course

The course is available for the following students:

- Admitted to the five-year master programme in law
- Admitted to the two-year master programme in law
- Granted admission to elective courses at the Faculty of Law
- Granted additional right to study following completed Master in Law degree at UiB
- Exchange students at the Faculty of Law

The pre-requirements may still limit certain students' access to the course

Teaching and learning methods

The course will be taught through blended learning, combining the use of digital modules with seminar modules. Through these students will be given an overview as well as be invited (and required) to actively participate in knowledge sharing and production.

In conjunction these forms of evaluation will encourage students to work together and share of experience and emphasis exchanges across legal cultures as well as fostering the ability to both orally and in written form present legal arguments within the field of LOAC

Compulsory Assignments and Attendance

Mandatory group assignment of maximum 1500 words. This is assessed as a pass/non-pass.

Forms of Assessment

Home exam

Resit next semester only for those who have passed the mandatory assignment.

Examination Support Material

Open book. Please note the rules concerning [source citation](#).

Grading Scale

A-E for pass, F for fail.

Assessment Semester

Autumn

Reading List

The reading list will be ready 1 July for the autumnsemester.

Course Evaluation

According to the administrative arrangements for course evaluation at the Faculty of Law

Programme Committee

The Academic Affairs Committee (Studieutvalget) at the Faculty of Law

Course Coordinator

Professor Knut Einar Skodvin

Course Administrator

The Faculty of Law's section for students and academic affairs (Studieseksjonen)

[Tilbake til sakslisten](#)

Nedlegging av JUS273-2-A Legal Philosophy og oppretting av JUS2312/JUS3512 Legal Philosophy

I sak 76/22 til fakultetsstyret 27.9.2022 vedtok fakultetsstyret ny modell for engelskspråklege emne ved fakultetet der dei engelskspråklege emna som hovudregel skal finnast i to variantar med ulike emnkodar: Den eine versjonen av emnet skal ha læringsutbyteskildring i samsvar med bachelornivået i nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk, og den andre versjonen av emnet skal ha læringsutbyteskildring i samsvar med masternivå i nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk.

Som oppfølging av dette vedtaket har dei emneansvarlege for engelskspråklege spesialemne blitt bedne om å utarbeida nye emneskildringar. Emneansvarleg Synne Sæther Mæhle har utarbeidd dei to emneskildringane som ligg ved.

Mål og innhald er i hovudsak likelydande for dei to emna, med unntak av nyanser som gjev uttrykk for ulik forventning til studentar på bachelornivå og masternivå. Bacheloremnet skal gje "(...)knowledge about and gives insight into(...)" mens masteremnet gjev "advanced knowledge" og "thorough insight". Forventa læringsutbyte er også tilpassa til studentar på høvesvis 3. studieår (bachelornivå) og studentar på 5. studieår (masternivå).

Det er obligatorisk kursoppgåve i begge emna.¹ På bachelornivå skal oppgåva vera på maksimalt 1500 ord, og på masternivå på maksimalt 2000 ord. I bacheloremnet skal studentane i tillegg halda ein presentasjon som del av ei av forelesingane, mens det i masteremnet er obligatorisk å delta på dei to «master classes», og å halda ein presentasjon som del av ein av desse. Forelesingane blir lagt opp som diskusjonsbaserte forelesingar/seminar.

Vurderingsforma i begge emna er skriftleg skuleeksamen. I bacheloremnet er lengda på eksamen 3 timar, medan i masteremnet er lengda på eksamen fire timar.

Litteraturen i begge emna er førebels ei vidareføring av litteraturen i dagens emne JUS273-2-A, men emneansvarleg opplyser at det vil bli lagt til ytterlegare litteratur på masteremnet innan fristen for litteraturlister for vårsemesteret 2024. Emneansvarleg er kjend med tilrådingane om omfanget av litteratur for emne på kvart av dei to nivå²

Overgangsordning og tal på eksamensforsøk

§3-2-4 i Forskrift om opptak, studier, vurdering og grader ved Universitetet i Bergen (UiB-forskrifta) seier: «Ved nedlegging av studieprogram, studieretninger og emner skal vedtaksorganet fastsette overgangstid for undervisning og vurdering. Studenter som er tatt opp til studieprogram som vedtas nedlagt, har rett til å fullføre dette i samsvar med vedtak om overgangstid. Ved nedlegging av emner skal det normalt avholdes vurdering i emnet i ett eller to påfølgende semestre etter siste undervisningssemester.»

I dette tilfellet er emna på masternivå så like at studentar som treng å gjennomføra vurdering i gamalt emne JUS273-2-A etter vårsemesteret 2023, i staden vil bli viste til å avlegga eksamen i nytt emne JUS3512 Legal Philosophy.

§ 6-8-1 i UiB-forskrifta seier følgjande om antall vurderingsforsøk: «Ved Universitetet i Bergen gjelder det ordinært en øvre grense på tre vurderingsforsøk for det enkelte emne. Begrensningen i antallet vurderingsforsøk gjelder også dersom emnet har skiftet emnekode, inngår med ulik kode i

flere studieprogrammer eller inngår i ny form i et studieprogram i tilknytning til en overgangsordning.

I medhald av dette gjeld at studentar har tre vurderingsforsøk samla både for det gamle emnet JUS273-2-A og kvart av dei to nye emna, og samla for dei to nye emna i kombinasjon. Ein student som tidlegare har nytta alle vurderingsforsøka i emnet på 3. studieår, kan ikkje få nye høve til å greia emnet ved å i staden melda seg til den andre utgåva av emnet på 5. studieår.

Studieutvalet uttalar:

Studieutvalet oppfordrar fakultetsstyret til å leggja ned emnet JUS273-2-A Legal Philosophy og istaden oppretta JUS2312 Legal Philosophy og JUS3512 Legal Philosophy som skal undervisast første gong vårsemesteret 2024, og til å vedta overgangsordningar og tal på vurderingsforsøk som skildra.

Vedlegg: Emneskildringar

[Tilbake til sakslisten](#)

Legal Philosophy (Bachelor level)

Emnenavn (bokmål)	Legal Philosophy (Bachelor level)
Emnenavn (nynorsk)	Legal Philosophy (Bachelor level)
Emnenavn (kortversjon)	Legal Philosophy
Emnenavn (engelsk)	Legal Philosophy (Bachelor level)
Antall studiepoeng	10
Studienivå	- BA (bachelornivå)
Type emne	- Valgemne 3. studieår

Studierett

The course is available for students:

- admitted to the five-year master programme in law
- granted admission to elective courses at the Faculty of Law
- exchange students at the Faculty of Law

The pre-requirements may still limit certain students' access to the course.

Forkunnskapskrav

Two years of law studies

Anbefalte forkunnskaper

Good level of English language

Faglig overlapp*

Combined with Legal Philosophy JUS273-2-A or JUS3512 Legal Philosophy this course will generate no new credits.

The course combines well with any of the elective courses offered at the Faculty of Law, but in particular with JUS23XX/JUS35XX Health and Human Rights in the Welfare State, JUS 2307 Introduction to European Human Rights, JUS2308/JUS3508 Constitutions, Courts and Politics and JUS23XX Comparing Legal Cultures in Europe

Emneansvarlig(e) Synne Sæther Mæhle

Emnets mål og innhold

The course gives an introduction to international legal philosophy. The course provides knowledge about and gives insight into select perspectives in legal philosophy on the character and objectives of law as a functioning element of a modern democratic society founded on the rule of law. It also gives knowledge about and insight into select debates concerning the character and role of legal argumentation.

Læringsutbytte

Kunnskaper

After successful completion of this course, students will have:

- Broad knowledge of key debates in international legal philosophy, including about the rule of law.
- Familiarity with critical perspectives on law, the methodology of legal philosophy, and with debates about the role of precedents and reason-giving in legal argumentation

Ferdigheter og generell kompetanse

Students will also have developed certain skills and general competence, including:

- The ability to distinguish and discuss central positions in legal philosophy, and to use such sources to present arguments in the course
- compare and evaluate differences between central positions in international discourse of legal philosophy
- identify, discuss and state opinions about the character and role of legal argumentation in a modern democratic society based on the rule of law.
- use such competence and skills both orally and in writing
  - refer correctly in writing

Beskriv sammenhengen mellom læringsutbyttet, undervisningen og prøvingen.

Læringsutbyttet sikres gjennom studentaktive lectures, med fremleggelse om ett av temaene i kurset.

Obligatorisk oppgave gir skrivetrening, og eksamen uten kilder trengs for å vurdere om læringsutbyttet er innfridd.

Litteratur

Innføringslitteratur

Samme som JUS273-2-A inntil videre

Hovedlitteratur

Samme som JUS273-2-A inntil videre

Tilleggs litteratur

Samme som JUS273-2-A inntil videre

Undervisningssted Faculty of Law, University of Bergen

Undervisningssemester Spring

Undervisningsspråk English

Undervisningsformer og -metoder

Discussion-based lectures/seminars

Emnet har obligatorisk oppgave - Ja

Hvor lang er skriveperioden for den obligatoriske oppgaven?

Andre obligatoriske undervisningsaktiviteter

Each student must give a short presentation in a lecture/seminar.

Mandatory paper of maximum 1500 words (excluding footnotes), of a topic announced during the course. The paper will be awarded a pass/no pass. No grade will be given. Students who have failed the paper will be given an opportunity to write a new paper prior to the exam,

Vurdering

Vurderingssemester Spring

Vurderingsform(er) 3-hour digital school exam

Begrunnelse for vurderingsform

Læringsutbyttet krever

1) obligatorisk fremleggelse for å sikre muntlig kompetanse

2) obligatorisk oppgave for å sikre den skriftlige kompetanse

3) skoleeksamen, først og fremst fordi læringsfokuset skal være på forståelse av gjennomgående spørsmål og overordnede diskusjonslinjer, ikke på detaljkunnskap. Skoleeksamen trengs også fordi rettsfilosofi har mye tilgjengelig stoff på internett.

Språk eksamensoppgave English

Språk eksamensbesvarelse English

Karakterskala A-E for passed, F for fail

Hjelpemidler til eksamen

Support materials allowed during school exam

See section 3-5 of the Supplementary Regulations for Studies at the Faculty of Law at the University of Bergen.

Special regulations about dictionaries

- According to the Regulations for Studies, one dictionary is permitted support material during the examination. Bilingual dictionaries containing for example both Norwegian-English and English-Norwegian are considered as one dictionary.
- Bilingual dictionaries to/from the same two languages - for example Norwegian-English/English-Norwegian - in two different volumes are also considered as one dictionary (irrespective of publisher or edition).
- Dictionaries as described above cannot be combined with any other types of dictionaries.
- Any kind of combination which makes up more than two physical volumes is forbidden.
- In case a student has a special need for any other combination than the above mentioned, such combination has to be clarified with/approved by the course coordinator minimum two weeks before the exam. Students who have not been granted permission to have a special combination minimum two weeks before the exam will be subject to the usual regulations (Section 3-5) about examination support materials.

Programansvarlig	The Academic Affairs Committee (Studieutvalget) at the Faculty of Law is responsible for ensuring the material content, structure and quality of the course.
Evaluering av emnet	According to the administrative arrangements for course evaluation at the Faculty of Law.
Emnebeskrivelsen er utarbeidet av	Synne Sæther Mæhle
E-post	synne.mahle@uib.no

Legal Philosophy (master level)

Emnenavn (bokmål)	Legal Philosophy (master level)
Emnenavn (nynorsk)	Legal Philosophy (master level)
Emnenavn (kortversjon)	Legal Philosophy
Emnenavn (engelsk)	Legal Philosophy (master level)
Antall studiepoeng	10

Om studienivå, læringsmål og utbyttebeskrivelser

Nivået gjenfinnes i emnets læringsmål, og må henge sammen med forkunnskapskravene. Et emne på masternivå kan inngå i en bachelorgrad, men ikke omvendt – emner på masternivå stiller store krav til fordypning.

Studienivå - MA (masternivå)

Type emne - Spesialempne 5. studieår

The course is available for students:

- admitted to the five-year master programme in law
- admitted to the two-year master programme in law
- granted admission to elective courses at the Faculty of Law
- granted additional right to study following completed Master in Law degree at UiB
- exchange students at the Faculty of Law

Studierett

The pre-requirements may still limit certain students' access to the course

Forkunnskapskrav

Three years of law studies

Anbefalte forkunnskaper

Good level of English language

Faglig overlapp*

Combined with Legal Philosophy JUS273-2-A or JUS2312 Legal Philosophy this course will generate no new credits.

The course combines well with any of the elective courses offered at the Faculty of Law, but in particular with JUS23XX/JUS35XX Health and Human Rights in the Welfare State, JUS 2307 Introduction to European Human Rights, JUS2308/JUS3508 Constitutions, Courts and Politics and JUS23XX Comparing Legal Cultures in Europe

Emneansvarlig(e)

Synne Sæther Mæhle

Emnets mål og innhold

The course gives an introduction to international legal philosophy. The course provides advanced knowledge about select perspectives in legal philosophy on the character and objectives of law as a functioning element of a modern democratic society founded on the rule of law. It also gives thorough insight into select debates concerning the character and role of legal argumentation.

Læringsutbytte

Kunnskaper

After successful completion of this course, students will have:

- advanced knowledge of key debates in legal philosophy generally, and specialized insight into debate about the rule of law
- thorough knowledge about critical perspectives on law, about debates about the role of precedents in and

about reason-giving for legal argumentation.

- Knowledge about debate about the methodology of legal philosophy.

Ferdigheter og generell kompetanse

Students will also have developed certain skills and general competence, including:

- the ability to analyse, distinguish clearly and discuss critically central positions in and texts about legal philosophy, and to use such sources to present arguments in the course
- compare and evaluate differences between central positions and texts in international discourse of legal philosophy
- identify, discuss and state thoroughly substantiate opinions about the character and role of legal argumentation in a modern democratic society based on the rule of law.
- the ability to apply their knowledge and skills when thinking about new problems in legal philosophy
- use such competence and skills both orally and in writing
- refer correctly in writing.

Beskriv sammenhengen mellom læringsutbyttet, undervisningen og prøvingen.

Læringsutbyttet sikres gjennom studentaktive lectures, med fremleggelse som skal fordype ett av temaene i kurset. Obligatorisk oppgave gir skrivetrening, og eksamen uten kilder trengs for å vurdere om læringsutbyttet er innfridd.

Litteratur

Innføringslitteratur

Samme som JUS273-2-A inntil videre

Hovedlitteratur

Samme som JUS273-2-A inntil videre, men med fordypningslitteratur (kommer senere)

Tillegglitteratur

Samme som JUS273-2-A inntil videre

Undervisningssted

Faculty of Law, University of Bergen

Undervisningssemester

Spring

Undervisningsspråk

English

Undervisningsformer og -metoder

Discussion-based lectures/seminars.

Emnet har obligatorisk oppgave

- Ja

Hvor lang er skriveperioden for den obligatoriske oppgaven?

Andre obligatoriske undervisningsaktiviteter

Participation in both master classes.

A student presentation as part of a master class.

Mandatory paper of maximum 2000 words (excluding footnotes), of a topic announced during the course. The paper will be awarded a pass/no pass. No grade will be given. Students who have failed the paper will be given an opportunity to write a new paper prior to the exam.

Vurdering

Vurderingssemester

Spring

Vurderingsform(er)

4-hour digital school exam

Begrunnelse for vurderingsform

Læringsutbyttet krever

1) obligatorisk fremleggelse for å sikre muntlig kompetanse

2) obligatorisk oppgave for å sikre den skriftlige kompetanse

3) skoleeksamen, først og fremst fordi læringsfokuset skal være på forståelse av gjennomgående spørsmål og overordnede diskusjonslinjer, ikke på detaljkunnskap. Skoleeksamen trengs også fordi rettsfilosofi har mye tilgjengelig stoff på internett.

Språk eksamensoppgave

English

Språk eksamensbesvarelse

English

Karakterskala

A-E for passed, F for fail

Hjelpemidler til eksamen

Support materials allowed during school exam

See section 3-5 of the Supplementary Regulations for Studies at the Faculty of Law at the University of Bergen.

Special regulations about dictionaries

- According to the Regulations for Studies, one dictionary is permitted support material during the examination. Bilingual dictionaries containing for example both Norwegian-English and English-Norwegian are considered as one dictionary.
- Bilingual dictionaries to/from the same two languages - for example Norwegian-English/English-Norwegian - in two different volumes are also considered as one dictionary (irrespective of publisher or edition).
- Dictionaries as described above cannot be combined with any other types of dictionaries.
- Any kind of combination which makes up more than two physical volumes is forbidden.
- In case a student has a special need for any other combination than the above mentioned, such combination has to be clarified with/approved by the course coordinator minimum two weeks before the exam. Students who have not been granted permission to have a special combination minimum two weeks before the exam will be subject to the usual regulations (Section 3-5) about examination support materials.

Programansvarlig	The Academic Affairs Committee (Studieutvalget) at the Faculty of Law is responsible for ensuring the material content, structure and quality of the course.
Evaluering av emnet	According to the administrative arrangements for course evaluation at the Faculty of Law
Emnebeskrivelsen er utarbeidet av	Synne Sæther Mæhle
E-post	synne.mahle@uib.no

[Tilbake til sakslisten](#)

Nedlegging av JUS294-2-A Privacy and Data protection – GDPR og oppretting av JUS2303/JUS3503 Privacy and Data protection – GDPR

I sak 76/22 til fakultetsstyret 27.9.2022 vedtok fakultetsstyret ny modell for engelskspråklege emne ved fakultetet der dei engelskspråklege emna som hovudregel skal finnast i to variantar med ulike emnkodar: Den eine versjonen av emnet skal ha læringsutbyteskildring i samsvar med bachelornivået i nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk, og den andre versjonen av emnet skal ha læringsutbyteskildring i samsvar med masternivå i nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk.

Som oppfølging av dette vedtaket har dei emneansvarlege for engelskspråklege spesialemne blitt bedne om å utarbeida nye emneskildringar.

Førsteamanuensis Malgorzata Cyndecka, emneansvarleg for JUS294-2-A Privacy and Data protection – GDPR som vart oppretta i sak 70/20 til fakultetsstyret 15. september 2020, har utarbeidd dei to emneskildringane som ligg ved.

Mål og innhald er likelydande for dei to emna, mens det forventta læringsutbytet (kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse) er ulikt formulert og tilpassa høvesvis studentar på 3. studieår (bachelornivå) og studentar på 5. studieår (masternivå).

Hovudlitteraturen for bachelorvarianten av emnet er på totalt 465 sider, medan hovudlitteraturen for mastervarianten av emnet er på totalt 543 sider.⁵ Begge emna har i tillegg innføringslitteratur, og bachelorvarianten har tilleggslitteratur.⁶

I bacheloremnet er det ikkje obligatoriske arbeidskrav, medan det i masteremnet er obligatorisk å delta på ei forelesing der studentar frå TekLab/Media City Bergen legg fram prosjekt, og å delta på dei to master classes som blir brukt til rettleiing knytt til gruppeoppgåva som skal skrivast i masteremnet.

Bacheloremnet har fire timar skuleeksamen som vurderingsform, medan masteremnet har to deleksamenar i form av ei gruppeoppgåve som skal løysast heime og ein individuell munnleg eksamen.

---

⁵ SU vedtok i sak 54/16 at for det integrerte masterprogram i rettsvitenskap ved Det juridiske fakultet gjeld følgjande sidetalsnorm: Hovudlitteraturen skal ha eit omfang på mellom 30 og 60 tekstsider pr. studiepoeng. I same sak uttalte også SU at «Det skal vidare tas hensyn til hvor i studiet emnet er plassert, sånn at hovudlitteraturen i emner som er plassert mot slutten av studiet normalt vil være mer omfattende enn emner tidlig i studiet.» Ut frå dette reknar studiedekanan at eit spesialemne på 5. studieår bør ha opp mot 60 sider hovudlitteratur per studiepoeng, og at eit valemne på 3. studieår bør ha kring 45 sider hovudlitteratur per studiepoeng.

⁶ I [ansattwikien](#) blir dei ulike kategoriane litteratur skildra slik: «Litteraturen kan deles i tre kategorier:

- **Innføringslitteratur**
Elementær; i dybde og/eller bredde ikke dekkende for læringskravene, men kan være nyttig som introduksjon til emnet.
- **Hovedlitteratur**
Dekker læringskravene, men ikke mer.
- **Tilleggslitteratur**
Går utover læringskravene.»

Om forholdet til det norske valemnet informasjons- og personvernrett

Dei to emneskildringane som ligg ved vart utarbeidde og leverte allereie til den første fristen 10. november. Studiedekan og studieadministrasjonen har likevel venta med å leggja fram emneskildringane for studieutvalet fordi ein såg at det var naudsynt å samanhalda innhaldet i desse emna med det norske valemnet informasjons- og personvernrett som også er planlagt på 3. studieår. Emneskildringa for det norske emnet er framleis ikkje ferdigstilt. Emneskildringane for dei to engelskspråklege emna blir likevel lagt fram for studieutvalet no, slik at emna kan inngå i informasjonen om emnetilbodet til innreisande studentar studieåret 2023/2024.

Då JUS294-2-A vart oppretta vart det peika på den moglege konflikten mellom det norske valemnet og det engelske emnet: «På den nye studieordningen vil det som sagt være enkelte såkalte «semi-obligatoriske» emner på 3. studieår, og ett av de fire emnene som skal ligge der er nettopp personvernrett. Det presiseres derfor at selv om det nå opprettes et spesialemne på 5. studieår som i stor grad angår personvern, er det ikke gitt at et emne om dette temaet det vil bli videreført både på 3. og på 5. studieår i ny studieordning.» (sjå sak 70/20 til fakultetsstyret og dekanbeslutning av 24. august i orienteringssak 64/20-h-2).

Sidan spesialemnereforma av 2007 har fakultetet hatt eit prinsipp om at same faginnhald ikkje skal undervisast både på norsk og på engelsk. Studentar kan heller ikkje oppnå nye studiepoeng ved å ta ulike emne med same faginnhald. Eventuell fagleg overlapp og studiepoengreduksjon må difor opplysast i emneskildringane. Det kan ikkje utelukkast at ein på eit seinare tidspunkt vil måtte komma tilbake til forholdet mellom det norske valemnet og dei to engelske emna.

Overgangsordning og tal på eksamensforsøk

§3-2-4 i Forskrift om opptak, studier, vurdering og grader ved Universitetet i Bergen (UiB-forskrifta) seier: «Ved nedlegging av studieprogram, studieretninger og emner skal vedtaksorganet fastsette overgangstid for undervisning og vurdering. Studenter som er tatt opp til studieprogram som vedtas nedlagt, har rett til å fullføre dette i samsvar med vedtak om overgangstid. Ved nedlegging av emner skal det normalt avholdes vurdering i emnet i ett eller to påfølgende semestre etter siste undervisningssemester.»

I dette tilfellet er emna på masternivå så like at studentar som treng å gjennomføra vurdering i gamalt emne JUS294-2-A etter vårsemesteret 2023, i staden vil bli viste til å avlegga eksamen i nytt emne JUS35XX Privacy and Data protection – GDPR.

§ 6-8-1 i UiB-forskrifta seier følgjande om antall vurderingsforsøk: «Ved Universitetet i Bergen gjelder det ordinært en øvre grense på tre vurderingsforsøk for det enkelte emne. Begrensningen i antallet vurderingsforsøk gjelder også dersom emnet har skiftet emnekode, inngår med ulik kode i flere studieprogrammer eller inngår i ny form i et studieprogram i tilknytning til en overgangsordning.

I medhald av dette gjeld at studentar har tre vurderingsforsøk samla både for det gamle emnet JUS294-2-A og kvart av dei to nye emna, og samla for dei to nye emna i kombinasjon. Ein student som tidlegare har nytta alle vurderingsforsøka i emnet på 3. studieår, kan ikkje få nye høve til å greia emnet ved å i staden melda seg til den andre utgåva av emnet på 5. studieår.

SU uttalar

Studieutvalet oppfordrar fakultetsstyret til å leggja ned emnet JUS294-2-A Privacy and Data protection – GDPR etter vårsemesteret 2023 og i staden oppretta JUS2303/JUS3503 Privacy and Data protection – GDPR som skal undervisast første gong vårsemesteret 2024, og til å vedta overgangsordningar og tal på vurderingsforsøk som skildra.

Vedlegg: Emneskildringar

[Tilbake til saklisten](#)

Emnebeskrivelse for Privacy and Data protection – GDPR, bachelornivå

Emnenavn (bokmål)	Privacy and Data protection - GDPR
Emnenavn (nynorsk)	Privacy and Data protection - GDPR
Emnenavn (kortversjon)	
Emnenavn (engelsk)	Privacy and Data protection - GDPR
Antall studiepoeng	10
Om studienivå, læringsmål og utbyttebeskrivelser	Nivået gjenfinnes i emnets læringsmål, og må henge sammen med forkunnskapskravene. Et emne på masternivå kan inngå i en bachelorgrad, men ikke omvendt – emner på masternivå stiller store krav til fordypning.
Studienivå	- BA (bachelornivå)
Type emne	- Valgemne 3. studieår
Studierett	The course is available for the following students: <ul style="list-style-type: none"> • Admitted to the five-year master programme in law • Granted admission to elective courses at the Faculty of Law • Exchange students at the Faculty of Law The pre-requirements may still limit certain students' access to the course.
Forkunnskapskrav	Two years of law studies.
Anbefalte forkunnskaper	Good level of English language.
Faglig overlapp	Combined with JUS294-2-A Privacy and Data Protection – GDPR or JUS3503 Privacy and Data Protection – GDPR, this course will generate no new credits.
Emnet er særlig godt egnet i kombinasjon med*	JUS23XX/JUS35XX Legal Technology: Artificial Intelligence and Law JUS2305/JUS3505 Law, Regulation, and Technology
Emneansvarlig(e)	Malgorzata Agnieszka Cyndecka
Undervisere	Malgorzata Agnieszka Cyndecka
Emnets mål og innhold	The course studies legal rules on data protection, that is a set of norms that govern the processing of personal data with the view of protecting the privacy of individuals whose data is being processed. The EU General Data Protection Regulation 2016/679 (GDPR) defines personal data as any information relating to an identified or identifiable natural person such as a name, an identification number, location, an online identifier or any factor specific to the physical, physiological, genetic, mental, economic, cultural, or social identity of that natural person. Given the digital technologies' encroachment into our lives, the right to privacy and the protection of personal data have become crucial to both individuals, communities and businesses. A proper understanding of the rules governing data protection is now also necessary when working with other fields of law such as administrative law, EU/EEA competition law, public procurement,

intellectual property law, health law or labour law.

As regards the rules governing data protection, this course focuses on the GDPR, a landmark in both data protection law and EU/EEA law, the European Convention on Human Rights and Fundamental Freedoms (ECHR) Article 8, the EU ePrivacy Directive (Directive 2002/58/EC) and the relevant case law from the Court of Justice of the EU and the European Court of Human Rights. Students are also made aware of the necessity of consulting national legislation that supplements the GDPR.

The course provides students with a thorough knowledge of the principles governing the processing of personal data, the GDPR's territorial and material scope, rights and obligations of data subjects (i.e. individuals whose personal information is processed), controllers (natural or legal persons determining the purposes and means of the processing of personal data), processors (natural or legal person that processes personal data on behalf of the controller), Data Protection Authorities in the EU/EEA, such as the Norwegian Data Protection Authority (Datatilsynet) and the European Data Protection Board (EDPB), that issues guidelines on interpreting the GDPR.

Students will learn about the legal grounds for processing personal data, including sensitive types of such data, special considerations regarding the processing of personal data of children, data protection rules applicable in the context of employment, exceptions concerning academic, journalistic and research activities, and requirements concerning transfers of personal data to third countries, that it outside EU/EEA.

Special attention is also given to data protection issues raised by the use of Artificial Intelligence, such as the legality of technologies involving automated individual decision-making and profiling. The course also covers such topics as freedom of speech and the "right to be forgotten", global surveillance in situations such as the outbreak of COVID-19 or data protection risks raised by such technologies as face recognition.

During the course the students are encouraged to identify privacy and data protection issues that are raised in other fields of law such as the above-mentioned administrative law, EU/EEA competition law, public procurement, intellectual property law, health law or labour law.

Læringsutbytte

Knowledge

By the end of the course, the students have a general knowledge and understanding of legal policies on privacy and data protection, particularly in the context of the rapid process of digitalization, implementing Artificial Intelligence solutions in both public and private sectors, not to mention the distributed computer networks such as the Internet.

The students have a general knowledge and understanding of the principles, rules and logic governing the GDPR.

The students are familiar with the role of the GDPR in the EU's digital agenda.

The students can update the acquired knowledge by using different resources.

Skills

Given the two-fold aim of the GDPR, that is the protection of personal data and contributing to the accomplishment of the EU/EEA internal market, the students are able to correctly balance the right to data protection with other rights, freedoms and interests.

The students can elaborate on different topics in the field of data protection.

The students are able to apply the GDPR provisions in different situations when personal data are processed.

The students can communicate their findings both orally and in writing.

General competencies

By the end of the course, the students can identify and discuss the relevant legal framework and provide its critical assessment.

The students can solve varied assignments alone or in a group while providing arguments for the chosen conclusions.

The students can see the relevance of the acquired knowledge to other fields of law.

Beskriv sammenhengen mellom læringsutbyttet, undervisningen og prøvingen.

The course is based on lectures during which the students are presented with theory and its application through solving short assignments (alone or in a group). In this way, the students acquire knowledge of the legal framework and learn to apply it in practice.

Litteratur

Innføringslitteratur

"Handbook on European data protection law: 2018 edition", Publications Office of the European Union, Luxembourg

Hovedlitteratur

Hovedlitteratur

Docksey, Christopher; Bygrave, Lee A.; Kuner, Christopher; Drechsler, Laura, "The EU General Data Protection Regulation (GDPR): a commentary", 2020.

The students are obliged to read the following pages:

- Introduction: "Background and Evolution of the EU General Data Protection Regulation (GDPR)", Kuner/Bygrave/Docksey, pp. 1-43 (43 pages).
- Chapter I: "Article 2. Material scope", Kranenborg, pp. 63-72 (10 pages).
- Chapter I: "Article 3. Territorial scope", Svantesson, pp. 76-96 (21 pages).
- Chapter I: "Article 4. Definitions", Bygrave/Tosoni, pp. 105-114, 118-121, 121-131, 133-136, 139-143, 146-155, 157-161, 176-186, 197-204, 208-215, 218-223, 227-236, 258-263, 266-270, 273-278, 280-286, 294-301 (117 pages).
- Chapter II: "Principles" de Terwangne, pp. 311-319 (9 pages).
- Chapter II "Article 6. Lawfulness of processing", Kotschy, pp. 325-343 (19 pages).
- Chapter II "Article 7. Conditions for consent", Kosta, pp. 347-353 (7 pages).
- Chapter II "Article 8. Conditions applicable to child's consent in relation to information society services", Kosta, pp. 356-362 (7 pages).
- Chapter II "Article 9. Processing of special categories of personal data", Georgieva/Kuner, pp. 369-382 (14 pages).
- Chapter II "Article 10. Processing of personal data relating to criminal convictions and offences", Geogjeva, pp. 386-390 (5 pages).
- Chapter III "Rights of the Data Subject. Transparency and Modalities. Article 12. Transparent information, communication and modalities for the exercise of the rights of the data subject", Polčák, pp. 401-411 (11 pages).
- Chapter III "Rights of the Data Subject. Information and access to personal data. Article 13. Information to be provided where personal data are collected from the data subject", Zafir-Fortuna, pp. 415-431 (17 pages).
- Chapter III "Rights of the Data Subject. Article 14. Information to be provided where personal data have not been obtained from the data subject", Zafir-Fortuna, pp. 436-447 (12 pages).
- Chapter III "Rights of the Data Subject. Article 15. Right of access by the data subject", Zafir-Fortuna, pp. 451-467 (17 pages).
- Chapter III "Rights of the Data Subject. Article 16. Right to rectification", de Terwangne, pp. 471-474 (4 pages).
- Chapter III "Rights of the Data Subject. Article 17. Right to erasure ("right to be forgotten")", Kranenborg, pp. 477-483 (7 pages).
- Chapter II "Rights of the Data Subject. Article 21. Right to object and automated individual decision-making", Zafir-Fortuna, pp. 509-520 (12 pages)
- Chapter II "Rights of the Data Subject. Article 22. Automated individual decision-making, including profiling", Bygrave, pp. 526-540 (15 pages).
- Chapter IV "Controller and processor. Article 24. Responsibility of the controller", Docksey, pp. 557-568 (12 pages).
- Chapter IV "Controller and processor. Data protection by design and by default", Bygrave, pp. 573-580 (7 pages).
- Chapter IV "Controller and processor. Article 26. Joint controllers", Millard/Kamarinou, pp. 583-587 (5 pages).
-
- Chapter IV "Controller and processor. Article 28. Processor", Millard/Kamarinou, pp. 601-610 (10 pages).
- Chapter IV "Controller and processor. Article 32. Security of processing", Burton, pp. 631-637 (7 pages).
- Chapter IV "Controller and processor. Article 33. Notification of a personal data breach to the supervisory authority", Burton, pp. 641-651 (11 pages).

- Chapter IV "Controller and processor. Article 34. Communication of a personal data breach to the data subject", Burton, pp. 655-662 (8 pages).
- Chapter IV "Controller and processor. Article 35. Data protection impact assessment" Kosta, pp. 668-677 (10 pages).
- Chapter IV "Controller and processor. Article 37. Designation of the data protection officer", Alvarez Riguadías/Spina, pp. 689-698 (10 pages).
- Chapter V: "Transfers of Personal Data to Third Countries or International Organisations. Article 44. General principle for transfers", Kuner, pp. 756-766 (11 pages).
- Chapter V: "Transfers of Personal Data to Third Countries or International Organisations. Article 45. Transfers on the basis of an adequacy decision", Kuner, pp. 774-792 (19 pages).
- "Article 83. General conditions for imposing administrative fines", Kotschy, pp. 1184-1191 (8 pages).

Tillegslitteratur:

- Chapter III "Rights of the Data Subject. Article 18. Right to restriction of processing", Gonzáles Fuster, pp. 486-491 (6 pages).
- Chapter III "Rights of the Data Subject. Article 19. Notification obligation regarding rectification or erasure of personal data or restriction of processing", Gonzáles Fuster, pp. 492-496 (5 pages).
- Chapter III "Rights of the Data Subject. Article 20. Right to data portability", Lynskey, pp. 499-506 (8 pages).
- Chapter IV "Controller and processor. Article 27. Representatives of controllers or processors not established in the Union", Millard/Kamarinou, pp. 590-598 (8 pages).
- "Article 68. European Data Protection Board", Docksey, pp. 1042-1052 (11 pages).
- "Article 88. Processing in the context of employment", van Eeckel/Šimkus, pp. 1230-1238 (9 pages).
- "Article 89. Safeguards and derogations relating to processing for archiving purposes in the public interest, scientific or historical research purposes or statistical purposes", Wiese/Svanberg, pp. 1242-1250 (9 pages).

Undervisningssted

Faculty of Law, University of Bergen

Undervisningssemester

-Spring

Undervisningsspråk

English

Undervisningsformer og -metoder

Lectures

Teaching involves 10 lectures during which students are presented with theory and its application (short assignments).

Emnet har obligatorisk oppgave

- Nei

Andre obligatoriske undervisningsaktiviteter

None

Vurdering

Vurderingsformen(e) må henge sammen med undervisningen og det generelle læringsutbyttet.

Vurderingssemester

- Spring

Vurderingsform(er)

- Skoleeksamen, 4 timer

Begrunnelse for vurderingsform

The exam consists of two theoretical questions that test the knowledge of the core notions, principles and theories in the field, and a practical question: an assignment that presents data protection issues. The latter verifies the understanding of the relevant legal framework and its application.

Språk eksamensoppgave

English

Språk eksamensbesvarelse

English

Karakterskala

A-E for passed, F for failed.

Hjelpemidler til eksamen

Support materials allowed during exam:

See section 3-5 of the [Supplementary Regulations](#) for Studies at the Faculty of Law at the University of Bergen.

In addition: A printed out copy of the GDPR (in English) will be provided by the Faculty of Law for the exam.

Special regulations about dictionaries:

- According to the Regulations for Studies, one dictionary is permitted support material during the examination. Bilingual dictionaries containing for example *both* Norwegian-English and English-Norwegian are considered as one dictionary.
- Bilingual dictionaries to/from the same two languages - for example Norwegian-English/English-Norwegian - in *two* different volumes are also considered as one dictionary (irrespective of publisher or edition).
- Dictionaries as described above cannot be combined with any other types of dictionaries.
- Any kind of combination which makes up *more than two* physical volumes is forbidden.

In case a student has a special need for any other combination than the above mentioned, such combination has to be clarified with/approved by the course coordinator *minimum two weeks* before the exam. Students who have not been granted permission to have a special combination *minimum two weeks* before the exam will be subject to the [usual regulations](#) (Section 3-5) about examination support materials.

Programansvarlig	The Academic Affairs Committee (Studieutvalget) at the Faculty of Law is responsible for ensuring the material content, structure and quality of the course.
Evaluering av emnet	According to the administrative arrangements for course evaluation at the Faculty of Law.
Emnebeskrivelsen er utarbeidet av	Malgorzata Agnieszka Cyndecka
E-post	malgorzata.cyndecka@uib.no

Emnebeskrivelse for Privacy and Data protection – GDPR, masternivå

Emnenavn (bokmål)	Privacy and Data protection - GDPR
Emnenavn (nynorsk)	Privacy and Data protection - GDPR
Emnenavn (kortversjon)	Personvern
Emnenavn (engelsk)	Privacy and Data protection - GDPR
Antall studiepoeng	10
Om studienivå, læringsmål og utbyttebeskrivelser	Nivået gjenfinnes i emnets læringsmål, og må henge sammen med forkunnskapskravene. Et emne på masternivå kan inngå i en bachelorgrad, men ikke omvendt – emner på masternivå stiller store krav til fordypning.
Studienivå	- MA (masternivå)
Type emne	- Spesialemne 5. studieår
	<p>The course is available for the following students:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Admitted to the five-year master programme in law • Admitted to the two-year master programme in law • Admitted to the Master of Laws (LLM) in EU and EEA Law • Exchange students at the Faculty of Law <p>The pre-requirements may still limit certain students' access to the course.</p>
Studierett	<p>The number of students which can be admitted to the course is limited to 30. Of the 30 places, 15 is initially reserved for students from the two-year and five-year master programmes in law (MAJUR, MAJUR2), while 15 places are offered to international exchange students at the Faculty of Law. If the number of applicants exceeds capacity, admission will be decided by way of lottery within each category of students.</p> <p>The number of places for each category of students will be adjusted from 2024/2025 onwards to include students admitted to the Master of Laws (LLM) in EU and EEA Law.</p>
Forkunnskapskrav	Three years of law studies.
Anbefalte forkunnskaper	Good level of English language.
Faglig overlapp*	Combined with JUS294-2-A Privacy and Data Protection – GDPR or JUS2303 Privacy and Data Protection – GDPR, this course will generate no new credits.

Emnet er særlig godt egnet i kombinasjon med*

JUS23XX/JUS35XX Legal Technology: Artificial Intelligence and Law

JUS2305/JUS3505 Law, Regulation, and Technology

Emneansvarlig(e) Malgorzata Agnieszka Cyndecka**Undervisere** Malgorzata Agnieszka Cyndecka**Kommentarer/utdyping**

The course offers two seminars during which student groups meet their supervisor to discuss their project. Currently, the supervisors are: Lillia Oprysk, Kristian Wederhus and Hermon Melles.

Emnets mål og innhold

The course studies legal rules on data protection, that is a set of norms that govern the processing of personal data with the view of protecting the privacy of individuals whose data is being processed. The EU General Data Protection Regulation 2016/679 (GDPR) defines personal data as any information relating to an identified or identifiable natural person such as a name, an identification number, location, an online identifier or any factor specific to the physical, physiological, genetic, mental, economic, cultural, or social identity of that natural person. Given the digital technologies' encroachment into our lives, the right to privacy and the protection of personal data have become crucial to both individuals, communities and businesses. A proper understanding of the rules governing data protection is now also necessary when working with other fields of law such as administrative law, EU/EEA competition law, public procurement, intellectual property law, health law or labour law.

As regards the rules governing data protection, this course focuses on the GDPR, a landmark in both data protection law and EU/EEA law, the European Convention on Human Rights and Fundamental Freedoms (ECHR) Article 8, the EU ePrivacy Directive (Directive 2002/58/EC) and the relevant case law from the Court of Justice of the EU and the European Court of Human Rights. Students are also made aware of the necessity of consulting national legislation that supplements the GDPR.

The course provides students with a thorough knowledge of the principles governing the processing of personal data, the GDPR's territorial and material scope, rights and obligations of data subjects (i.e. individuals whose personal information is processed), controllers (natural or legal persons determining the purposes and means of the processing of personal data), processors (natural or legal person that processes personal data on behalf of the controller), Data Protection Authorities in the EU/EEA, such as the Norwegian Data Protection Authority (Datatilsynet) and the European Data Protection Board (EDPB), that issues guidelines on interpreting the GDPR.

Students will learn about the legal grounds for processing personal data, including sensitive types of such data, special considerations regarding the processing of personal data of children, data protection rules applicable in the context of employment, exceptions concerning academic, journalistic and research activities, and requirements concerning transfers of personal data to third countries, that it outside EU/EEA.

Special attention is also given to data protection issues raised by the use of Artificial Intelligence, such as the legality of technologies involving automated individual decision-making and profiling. The course also covers such topics as freedom of speech and the "right to be forgotten", global surveillance in situations such as the outbreak of COVID-19 or data protection risks raised by such technologies as face recognition.

During the course the students are encouraged to identify privacy and data protection issues that are raised in other fields of law such as the above-mentioned administrative law, EU/EEA competition law, public procurement, intellectual property law, health law or labour law.

Læringsutbytte**Knowledge**

By the end of the course, the students have a solid knowledge and understanding of legal policies on privacy and data protection, particularly in the context of the rapid process of digitalization, implementing Artificial Intelligence solutions in both public and private sectors, not to mention the distributed computer networks such as the Internet.

The students have a solid knowledge and understanding of the principles, rules and logic governing the GDPR and its role in the EU's policy on digitalisation.

The students have a thorough knowledge of the interplay between the GDPR and national regulations on data protection as well as other fields such as labour law.

Skills

Given the two-fold aim of the GDPR, that is the protection of personal data and contributing to the accomplishment of the EU/EEA internal market, the students are able to correctly balance the right to data protection with other rights, freedoms and interests.

The students are able to apply the GDPR provisions to technologies that could not have been specifically addressed by the GDPR when it was adopted in 2016.

The students can communicate the results of their work both orally and in writing.

The students are able to detect and formulate the relevant data protection issues when presented with a case, identify the relevant legal provisions (international and national, if applicable), and apply them in a correct way. They are also able to provide arguments in favour of their assessment.

The students can update the acquired knowledge.

General competence

By the end of the course, students are expected to engage in critical assessment of the GDPR, including its abstract terms and vagueness that are still waiting for the interpretation by the EU Courts and challenges created by new technologies or unexpected events such as the COVID-19 outbreak.

The students are familiar with working in a timely and efficient manner in groups involving persons from different legal cultures and with different background, including persons with no legal education, as well as present the results of their work.

The students can apply their knowledge on data protection issues in other fields of law.

Beskriv sammenhengen mellom læringsutbyttet, undervisningen og prøvingen.

Due to being based on both lectures, seminars and group assignments, which enhance active learning and promote interaction with the lecturer, supervisors and fellow students, the course equips the students with the ability of identifying potential and existing data protection risks in "real life", clarifying their character under the relevant data protection rules and addressing them in appropriate manner.

Litteratur

Innføringslitteratur

"Handbook on European data protection law: 2018 edition", Publications Office of the European Union, Luxembourg

Hovedlitteratur

Docksey, Christopher; Bygrave, Lee A.; Kuner, Christopher; Drechsler, Laura, "The EU General Data Protection Regulation (GDPR): a commentary", 2020.

The students are obliged to read the following pages:

- Introduction: "Background and Evolution of the EU General Data Protection Regulation (GDPR)", Kuner/Bygrave/Docksey, pp. 1-43 (43 pages).
- Chapter I: "Article 2. Material scope", Kranenborg, pp. 63-72 (10 pages).
- Chapter I: "Article 3. Territorial scope", Svantesson, pp. 76-96 (21 pages).
- Chapter I: "Article 4. Definitions", Bygrave/Tosoni, pp. 105-114, 118-121, 121-131, 133-136, 139-143, 146-155, 157-161, 176-186, 197-204, 208-215, 218-223, 227-236, 258-263, 266-270, 273-278, 280-286, 294-301 (117 pages).
- Chapter II: "Principles" de Terwangne, pp. 311-319 (9 pages).
- Chapter II "Article 6. Lawfulness of processing", Kotschy, pp. 325-343 (19 pages).
- Chapter II "Article 7. Conditions for consent", Kosta, pp. 347-353 (7 pages).
- Chapter II "Article 8. Conditions applicable to child's consent in relation to information society services", Kosta, pp. 356-362 (7 pages).
- Chapter II "Article 9. Processing of special categories of personal data", Georgieva/Kuner, pp. 369-382 (14 pages).
- Chapter II "Article 10. Processing of personal data relating to criminal convictions and offences", Geogieva, pp. 386-390 (5 pages).
- Chapter III "Rights of the Data Subject. Transparency and Modalities. Article 12. Transparent information, communication and modalities for the exercise of the rights of the data subject", Polčák, pp. 401-411 (11

pages).

- Chapter III "Rights of the Data Subject. Information and access to personal data. Article 13. Information to be provided where personal data are collected from the data subject", Zanfir-Fortuna, pp. 415-431 (17 pages).
- Chapter III "Rights of the Data Subject. Article 14. Information to be provided where personal data have not been obtained from the data subject", Zanfir-Fortuna, pp. 436-447 (12 pages).
- Chapter III "Rights of the Data Subject. Article 15. Right of access by the data subject", Zanfir-Fortuna, pp. 451-467 (17 pages).
- Chapter III "Rights of the Data Subject. Article 16. Right to rectification", de Terwangne, pp. 471-474 (4 pages).
- Chapter III "Rights of the Data Subject. Article 17. Right to erasure ("right to be forgotten")", Kranenborg, pp. 477-483 (7 pages).
- Chapter III "Rights of the Data Subject. Article 18. Right to restriction of processing", Gonzáles Fuster, pp. 486-491 (6 pages).
- Chapter III "Rights of the Data Subject. Article 19. Notification obligation regarding rectification or erasure of personal data or restriction of processing", Gonzáles Fuster, pp. 492-496 (5 pages).
- Chapter III "Rights of the Data Subject. Article 20. Right to data portability", Lynskey, pp. 499-506 (8 pages).
- Chapter II "Rights of the Data Subject. Article 21. Right to object and automated individual decision-making", Zanfir-Fortuna, pp. 509-520 (12 pages)
- Chapter II "Rights of the Data Subject. Article 22. Automated individual decision-making, including profiling", Bygrave, pp. 526-540 (15 pages).
- Chapter IV "Controller and processor. Article 24. Responsibility of the controller", Docksey, pp. 557-568 (12 pages).
- Chapter IV "Controller and processor. Data protection by design and by default", Bygrave, pp. 573-580 (7 pages).
- Chapter IV "Controller and processor. Article 26. Joint controllers", Millard/Kamarinou, pp. 583-587 (5 pages).
- Chapter IV "Controller and processor. Article 27. Representatives of controllers or processors not established in the Union", Millard/Kamarinou, pp. 590-598 (8 pages).
- Chapter IV "Controller and processor. Article 28. Processor", Millard/Kamarinou, pp. 601-610 (10 pages).
- Chapter IV "Controller and processor. Article 32. Security of processing", Burton, pp. 631-637 (7 pages).
- Chapter IV "Controller and processor. Article 33. Notification of a personal data breach to the supervisory authority", Burton, pp. 641-651 (11 pages).
- Chapter IV "Controller and processor. Article 34. Communication of a personal data breach to the data subject", Burton, pp. 655-662 (8 pages).
- Chapter IV "Controller and processor. Article 35. Data protection impact assessment" Kosta, pp. 668-677 (10 pages).
- Chapter IV "Controller and processor. Article 37. Designation of the data protection officer", Alvarez Riguadías/Spina, pp. 689-698 (10 pages).
- Chapter V: "Transfers of Personal Data to Third Countries or International Organisations. Article 44. General principle for transfers", Kuner, pp. 756-766 (11 pages).
- Chapter V: "Transfers of Personal Data to Third Countries or International Organisations. Article 45. Transfers on the basis of an adequacy decision", Kuner, pp. 774-792 (19 pages).
- "Article 68. European Data Protection Board", Docksey, pp. 1042-1052 (11 pages).
- "Article 83. General conditions for imposing administrative fines", Kotschy, pp. 1184-1191 (8 pages).
- "Article 88. Processing in the context of employment", van Eeckel/Šimkus, pp. 1230-1238 (9 pages).
- "Article 89. Safeguards and derogations relating to processing for archiving purposes in the public interest, scientific or historical research purposes or statistical purposes", Wiese/Svanberg, pp. 1242-1250 (9 pages).

Article (available via UiB):

- Emily M Weitzenboeck, Pierre Lison, Malgorzata Cyndecka, Malcolm Langford, The GDPR and unstructured data: is anonymization possible?, *International Data Privacy Law*, Volume 12, Issue 3, August 2022, pp. 184–206, <https://doi.org/10.1093/idpl/ipac008>

	Faculty of Law, University of Bergen
Undervisningssted	Lectures and seminars will mainly be on-campus, but with some online activities.
Undervisningssemester	- Spring
Undervisningsspråk	English

Undervisningsformer og -metoder

Lectures and seminars

Teaching involves: 9 ordinary lectures during which students are presented with theory and its application (short assignments), one lecture dedicated to a presentation of student projects that had been developed by TekLab/Media City Bergen students, two master class seminars with an assigned supervisor that assists students in their work on the chosen project.

Active participation by the students is expected and necessary. This includes lectures, seminars, group work and activities related to project design and development.

The lectures combined with self-studying are the first step in the learning process that provide knowledge of data protection law and policies.

The seminars and group work promote active learning that allows for applying the theoretical knowledge in practice, makes the learning process both more effective and more efficient and develop the skills as described previously.

Students learn not only how to use the knowledge they already have, but also how to acquire more knowledge by using relevant sources and through cooperation with others.

Emnet har obligatorisk oppgave - Nei

Andre obligatoriske undervisningsaktiviteter

Participating in the lecture with presentation given by TekLab/Media City Bergen students.

Participating in the two master class seminars.

Vurdering

Vurderingsformen(e) må henge sammen med undervisningen og det generelle læringsutbyttet.

Vurderingssemester - Spring

Vurderingsform(er) Submitted and approved group assignment (report) and a final individual oral exam. The two parts will count 49 and 51% (respectively) toward the final grade.

Begrunnelse for vurderingsform

Students must submit a report in which they analyse data protection issues raised by their project and present the report. In addition, every student has an individual oral exam. This combination of different activities successfully tests students' understanding of the relevant regulations, their application as well their ability to cooperate with other students and argue for the chosen conclusions and solutions.

Språk eksamensoppgave English

Språk eksamensbesvarelse English

Karakterskala A-to E for passed, F for failed.

Hjelpemidler til eksamen

Support materials allowed during exam:

See section 3-5 of the [Supplementary Regulations](#) for Studies at the Faculty of Law at the University of Bergen.

In addition: A printed out copy of the GDPR (in English) will be provided by the Faculty of Law for the exam.

Special regulations about dictionaries:

- According to the Regulations for Studies, one dictionary is permitted support material during the examination. Bilingual dictionaries containing for example *both* Norwegian-English and English-Norwegian are considered as one dictionary.

- Bilingual dictionaries to/from the same two languages - for example Norwegian-English/English-Norwegian - in *two* different volumes are also considered as one dictionary (irrespective of publisher or edition).
- Dictionaries as described above cannot be combined with any other types of dictionaries.
- Any kind of combination which makes up *more than two* physical volumes is forbidden.

In case a student has a special need for any other combination than the above mentioned, such combination has to be clarified with/approved by the course coordinator *minimum two weeks* before the exam. Students who have not been granted permission to have a special combination *minimum two weeks* before the exam will be subject to the [usual regulations](#) (Section 3-5) about examination support materials.

Programansvarlig	The Academic Affairs Committee (Studieutvalget) at the Faculty of Law is responsible for ensuring the material content, structure and quality of the course.
Evaluering av emnet	According to the administrative arrangements for course evaluation at the Faculty of Law.
Emnebeskrivelsen er utarbeidet av	Malgorzata Agnieszka Cyndecka
E-post	malgorzata.cyndecka@uib.no

[Tilbake til saklisten](#)

Nedlegging av JUS277-2-C EU Copyright Law og oppretting av JUS2314/JUS3514 EU Copyright Law

I sak 76/22 til fakultetsstyret 27.9.2022 vedtok fakultetsstyret ny modell for engelskspråklege emne ved fakultetet der dei engelskspråklege emna som hovudregel skal finnast i to variantar med ulike emnkodar: Den eine versjonen av emnet skal ha læringsutbyteskildring i samsvar med bachelornivået i nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk, og den andre versjonen av emnet skal ha læringsutbyteskildring i samsvar med masternivå i nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk.

Som oppfølging av dette vedtaket har dei emneansvarlege for engelskspråklege spesialeemne blitt bedne om å utarbeida nye emneskildringar. Førsteamanuensis Liliia Oprysk har utarbeidd dei to emneskildringane som ligg ved.

Mål og innhald er likelydande for dei to emna. Ønsket til emneansvarleg er at studentane gjennom desse emna skal fordjupa seg i dei same temaa, men at læringsutbytet frå emna vil bli på ulike nivå på bakgrunn av pensum og oppgåver.

Forventa læringsutbyte er tilpassa studentar på 3. studieår (bachelornivå) og studentar på 5. studieår (masternivå). Skilnadene mellom forventa læringsutbyte på masternivå og bachelornivå er markerte med understreking og gul farge i dei vedlagte emneskildringane.

Begge emna har obligatorisk arbeidskrav i form av ei obligatorisk oppgåve om eit emne som blir bestemt av emneansvarleg. I bacheloremnet skal oppgåva vera på mellom 1400 og 1600 ord, og i masteremnet på mellom 1800 og 2000 ord.

I masteremnet må studentane i tillegg gje ein munnleg presentasjon av oppgåva si til dei andre studentane som del av dei to ekstra «master classes» i emnet, etterfulgt av diskusjon. Det er også obligatorisk for studentane i masteremnet å delta på dei to «master classes». Emneansvarleg opplyser at dersom det blir tid til overs i master classes ut over oppgåvepresentasjonar og diskusjonar knytt til oppgåvene, vil resten av tida bli brukt til å diskutera aktuelle problemstillingar og EU rettskjelder med grunnlag i det som har blitt forelest om i dei ti felles forelesingane.

Begge emna har tre timar skuleeksamen som vurderingsform.

Emneansvarleg opplyser at pensum i kvart av emna er i tråd med det tilrådde omfanget for høvesvis bachelornivå og masternivå.⁷ Det meste av litteraturen er den same som i dagens JUS277-2-C, men på bachelornivå er det teke bort to artiklar og på masternivå er nokre artiklar byta ut med andre.

Overgangsordning og tal på eksamensforsøk

§3-2-4 i Forskrift om opptak, studier, vurdering og grader ved Universitetet i Bergen (UiB-forskrifta) seier: «Ved nedlegging av studieprogram, studieretninger og emner skal vedtaksorganet fastsette

---

⁷ SU vedtok i sak 54/16 at for det integrerte masterprogram i rettsvitenskap ved Det juridiske fakultet gjeld følgjande sidetalsnorm: Hovudlitteraturen skal ha eit omfang på mellom 30 og 60 tekstsider pr. studiepoeng. I same sak uttalte også SU at «Det skal vidare tas hensyn til hvor i studiet emnet er plassert, sånn at hovudlitteraturen i emner som er plassert mot slutten av studiet normalt vil være mer omfattende enn emner tidlig i studiet.» Ut frå dette reknar studiedekanan at eit spesialeemne på 5. studieår bør ha opp mot 60 sider hovudlitteratur per studiepoeng, og at eit valemne på 3. studieår bør ha kring 45 sider hovudlitteratur per studiepoeng.

overgangstid for undervisning og vurdering. Studenter som er tatt opp til studieprogram som vedtas nedlagt, har rett til å fullføre dette i samsvar med vedtak om overgangstid. Ved nedlegging av emner skal det normalt avholdes vurdering i emnet i ett eller to påfølgende semestre etter siste undervisningssemester.»

I dette tilfellet er emna på masternivå så like at studentar som treng å gjennomføra vurdering i gamalt emne JUS277-2-C etter vårsemesteret 2023, i staden vil bli viste til å avlegga eksamen i nytt emne JUS3514 EU Copyright Law.

§ 6-8-1 i UiB-forskrifta seier følgjande om antall vurderingsforsøk: «Ved Universitetet i Bergen gjelder det ordinært en øvre grense på tre vurderingsforsøk for det enkelte emne. Begrensningen i antallet vurderingsforsøk gjelder også dersom emnet har skiftet emnekode, inngår med ulik kode i flere studieprogrammer eller inngår i ny form i et studieprogram i tilknytning til en overgangsordning.

I medhald av dette gjeld at studentar har tre vurderingsforsøk samla både for det gamle emnet JUS277-2-C og kvart av dei to nye emna, og samla for dei to nye emna i kombinasjon. Ein student som tidlegare har nytta alle vurderingsforsøka i emnet på 3. studieår, kan ikkje få nye høve til å greia emnet ved å i staden melda seg til den andre utgåva av emnet på 5. studieår.

Studieutvalet uttalar:

Studieutvalet oppfordrar fakultetsstyret til å leggja ned emnet JUS277-2-C EU Copyright Law og istaden oppretta JUS2314 EU Copyright Law og JUS3514 EU Copyright Law som skal undervisast første gong vårsemesteret 2024, og til å vedta overgangsordningar og tal på vurderingsforsøk som skildra.

Vedlegg: Emneskildringar

[Tilbake til saklisten](#)

Emneskildring EU Copyright Law – bachelornivå

Emnenavn (bokmål)	JUS2314 EU Copyright Law
Emnenavn (nynorsk)	JUS2314 EU Copyright Law
Emnenavn (kortversjon)	EU Copyright Law
Emnenavn (engelsk)	JUS2314 EU Copyright Law
Antall studiepoeng	10
Studienivå	Bachelor
Type emne	- Valgemne 3. studieår
Studierett	<p>The course is available for students:</p> <ul style="list-style-type: none"> • admitted to the five-year master programme in law • granted admission to elective courses at the Faculty of Law • exchange students at the Faculty of Law <p>The pre-requirements may still limit certain students' access to the course.</p>
Forkunnskapskrav Required previous knowledge	Two years of law studies.
Recommended previous knowledge	Good level of English language.
Faglig overlapp*	Combined with JUS277-2-C EU Copyright Law, or JUS3514 EU Copyright Law, this course will generate no new credits.
The course combines well with	JUS2305/JUS3503 Privacy and Data Protection - GDPR, JUS2309/JUS3509 Competition Law, JUS3505 / Law, Regulation and Technology, JUS23XX/JUS35XX Legal Technology: Artificial Intelligence and Law, JUS260-2-A Design- og patentrett, JUS260-2-C Kjenneteiknsrett, JUS260-2-D Marknadsføringsrett.
Emneansvarlig(e)	Associate Professor Liliia Oprysk

Emnets mål og innhold

Copyright law protects a wide range of works against unauthorized uses, from art and literary works to software and databases. Serving multiple rationales, copyright plays an important role in fostering cultural development and serves as an incentive for authors and the creative industries (film, music, publishing, software, games, etc.) The digital age rises challenges to the system of copyright law. New ways of (re)using and engaging with protected works emerge while the effective enforcement of protection becomes more difficult.

In Europe, many aspects of the copyright system are harmonized on the EU level and ought to be interpreted uniformly across the EU/EEA. Growing jurisprudence of the Court of Justice of the European Union (CJEU) leads to further harmonization of copyright law and the evolvement of protection in response to technological development.

The objective of the course is to introduce students to the main features of the copyright system and EU copyright law. The following topics form the core of the course:

- basics of copyright protection,
- basis and rationale for EU copyright harmonization,
- EU copyright law and its instruments,
- scope of copyright protection with a focus on aspects harmonized on the EU level,
- landmark case law of the CJEU in the field of copyright,
- contemporary issues of copyright and the EU harmonization.

Læringsutbytte

Kunnskaper

The student

- has **a broad** knowledge of the structure and norms of copyright law, including the law of neighboring rights,
- has **good** knowledge of EU copyright law instruments,
- is familiar with the contemporary issues of copyright law.

Ferdigheter

The student

- can apply knowledge to solve cases involving copyright law in the national and European context,
- can find, evaluate and present sources relevant to solving a concrete problem,
- can carry out **limited independent** research on issues pertaining to copyright law.

Generell kompetanse

The student

- can engage with contemporary debates regarding regulation and harmonization,
- **can plan and carry out assignments within the set limits and time,**
- can communicate the findings of independent research to **a familiar audience.**

Beskriv sammenhengen mellom læringsutbyttet, undervisningen og prøvingen.

.

Litteratur

Hovedlitteratur

Sent in a separate document.

Undervisningssted

Faculty of Law, University of Bergen

Undervisningssemester

- Spring

Undervisningsspråk

English

Undervisningsformer og -metoder

Discussion-based classes. Written assignments.

Emnet har obligatorisk oppgave - Ja

Andre obligatoriske undervisningsaktiviteter

Students are required to submit a paper between 1400 and 1600 words (not including footnotes or appendices) on a designated topic. The paper must be approved by the lecturer. Only students who have had their paper approved, will obtain the right to sit the exam.

Vurdering

Vurderingssemester - Vår

Vurderingsform(er) - Three-hour digital school exam.

Språk eksamensoppgave English

Språk eksamensbesvarelse English

Karakterskala A-E for passed, F for failed

Hjelpemidler til eksamen

Support materials allowed during school exam

See section 3-5 of the Supplementary Regulations for Studies at the Faculty of Law at the University of Bergen.

Special regulations about dictionaries

- According to the Regulations for Studies, one dictionary is permitted support material during the examination. Bilingual dictionaries containing for example both Norwegian-English and English-Norwegian are considered as one dictionary;
  - Bilingual dictionaries to/from the same two languages - for example Norwegian-English/English-Norwegian - in two different volumes are also considered as one dictionary (irrespective of publisher or edition);
  - Dictionaries as described above cannot be combined with any other types of dictionaries;
  - Any kind of combination which makes up more than two physical volumes is forbidden;
  - In case a student has a special need for any other combination than the above mentioned, such combination has to be clarified with/approved by the course coordinator minimum two weeks before the exam. Students who have not been granted permission to have a special combination minimum two weeks before the exam will be subject to the usual regulations (Section 3-5) about examination support materials.
-

Programansvarlig	The Academic Affairs Committee (Studieutvalget) at the Faculty of Law is responsible for ensuring the material content, structure and quality of the course.
Evaluering av emnet	According to the administrative arrangements for course evaluation at the Faculty of Law
Emnebeskrivelsen er utarbeidet av	Associate Professor Liliia Oprysk
E-post	liliia.oprysk@uib.no
E-post	liliia.oprysk@uib.no

Reading list

EU Copyright Law (10 ECTS) **BA**

Books and articles:

1. Pila J., Torremans P. European Intellectual Property Law (2019) Oxford University Press, 2nd ed., pp. 221-341 (Part III The Law of Copyright and Related Rights).
2. Rosati E. Copyright and the Court of Justice of the European Union (2019) Cambridge University Press. pp. 5-30 (Chapter 1).
3. Hugenholtz P.B. Copyright in Europe: Twenty Years Ago, Today and What the Future Holds (2013) Fordham Intell. Prop. Media & Ent. L.J. 503
<https://ir.lawnet.fordham.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1534&context=iplt>

EU Directives and Regulations:

1. Directive 2001/29/EC of the European Parliament and of the Council of 22 May 2001 on the harmonisation of certain aspects of copyright and related rights in the information society, *OJ L 167, 22.6.2001*.
2. Directive 2009/24/EC of the European Parliament and of the Council of 23 April 2009 on the legal protection of computer programs (Codified version) (Text with EEA relevance), *OJ L 111, 5.5.2009*.
3. Directive 96/9/EC of the European Parliament and of the Council of 11 March 1996 on the legal protection of databases, *OJ L 77, 27.3.1996*.
4. Directive (EU) 2019/790 of the European Parliament and of the Council of 17 April 2019 on copyright and related rights in the Digital Single Market and amending Directives 96/9/EC and 2001/29/EC, *OJ L 130, 17.5.2019*.

CJEU case law

1. CJEU, *Eva-Maria Painer v Standard VerlagsGmbH* (2011) Case C-145/10, Judgment of 1 December 2011.
2. CJEU, *ACI Adam BV and Others v Stichting de ThuisKopie* (2014) Case C-435/12, Judgment of 10 April 2014.
3. CJEU, *Art & Allposters International BV v Stichting Pictoright*. (2015) Case C-419/13, Judgment of 22 January 2015.
4. CJEU, *Constantin Film Verleih GmbH v YouTube LLC* (2020) Case C-264/19, Judgment of 9 July 2020.
5. CJEU, *Football Association Premier League Ltd and Others v QC Leisure and Others (C-403/08) and Karen Murphy v Media Protection Services Ltd (C-429/08)* (2011), Judgment of 4 October 2011, paras 76-132, 183-207.
6. CJEU, *Football Dataco Ltd and Others v Yahoo! UK Ltd and Others* (2012) Case C-604/10, Judgment of 1 March 2012.
7. CJEU, *GS Media BV v Sanoma Media Netherlands BV and Others*. (2016) Case C-160/15, Judgment of 8 September 2016.
8. CJEU, *Infopaq International A/S v Danske Dagblades Forening* (2009) Case C-5/08, Judgment of 16 July 2009.
9. CJEU, *ITV Broadcasting Ltd and Others v TVCatchUp Ltd*. (2013) Case C-607/11, Judgment of 7 March 2013.
10. CJEU, *Land Nordrhein-Westfalen v Dirk Renckhoff*. (2018) Case C-161/17, Judgment of 7 August 2018.
11. CJEU, *Levola Hengelo BV v Smilde Foods BV* (2018) Case C-310/17, Judgment of 13 November 2018.
12. CJEU, *Marc Soulier and Sara Doke v Premier ministre and Ministre de la Culture et de la Communication* (2016) Case C-301/15, Judgment of 16 November 2016.
13. CJEU, *Mircom International Content Management & Consulting (M.I.C.M.) Limited v Telenet BVBA* (2021) Case C-597/19, Judgment of 17 June 2021.
14. CJEU, *Nederlands Uitgeversverbond, Groep Algemene Uitgevers v Tom Kabinet Internet BV* (2019) Case C-263/18, Judgment of 19 December 2019.
15. CJEU, *Nils Svensson and Others v Retriever Sverige AB*. (2014) Case C-466/12, Judgment of 13 February 2014.
16. CJEU, *Pelham GmbH, Moses Pelham, Martin Haas v Ralf Hütter* (2019) Case C-476/17, Judgment of 29 July 2019.
17. CJEU, *SAS Institute Inc. v World Programming Ltd* (2012) Case C-406/10, Judgment of 2 May 2012.
18. CJEU, *SI and Brompton Bicycle Ltd v Chedech / Get2Get* (2020) Case C-833/18, Judgment of 11 June 2020.
19. CJEU, *Sociedad General de Autores y Editores de España (SGAE) v Rafael Hoteles SA*. (2006) Case C-306/05, Judgment of 7 December 2006.
20. CJEU, *Società Consortile Fonografici (SCF) v Marco Del Corso*. (2012) Case C-135/10, Judgment of 15 March 2012.
21. CJEU, *Spiegel Online GmbH v Volker Beck* (2019) Case C-516/17, Judgment of 29 July 2019.
22. CJEU, *Stichting Brein v Jack Frederik Willems*. (2016) Case C-527/15, Judgment of 26 April 2017.
23. CJEU, *The British Horseracing Board Ltd and Others v William Hill Organization Ltd* (2004) Case C-203/02, Judgment of 9 November 2004.
24. CJEU, *UsedSoft GmbH v Oracle International Corp*. (2012) Case C-128/11, Judgment of 3 July 2012.
25. CJEU, *VG Bild-Kunst v Stiftung Preußischer Kulturbesitz* (2021) Case C-392/19, Judgment of 9 March 2021.

Emneskildring EU Copyright Law – masternivå

Emnenavn (bokmål)	JUS3514 EU Copyright Law
Emnenavn (nynorsk)	JUS3514 EU Copyright Law
Emnenavn (kortversjon)	EU Copyright Law
Emnenavn (engelsk)	JUS3514 EU Copyright Law
Antall studiepoeng	10
Studienivå	-Master
Type emne	- Spesialemne 5. studieår

The course is available for students:

Studierett

- admitted to the five-year master programme in law
- admitted to the two-year master programme in law
- admitted to the Master of Laws (LLM) in EU and EEA Law
- granted admission to elective courses at the Faculty of Law
- granted additional right to study following completed Master's degree in Law at UiB
- Exchange students at the Faculty of Law

The pre-requirements may still limit certain students' access to the course.

Forkunnskapskrav

Required previous knowledge

Three years of law studies.

Recommended previous knowledge

Good level of English language.

Faglig overlapp*

Combined with JUS277-2-C EU Copyright Law, or JUS2314 EU Copyright Law, this course will generate no new credits.

The course combines well with JUS2305/JUS3503 Privacy and Data Protection - GDPR, JUS2309/JUS3509 Competition Law, JUS3505 / Law, Regulation and Technology, JUS23XX/JUS35XX Legal Technology: Artificial Intelligence and Law, JUS260-2-A Design- og patentrett, JUS260-2-C Kjenneteiknsrett, JUS260-2-D Marknadsføringsrett.

Emneansvarlig(e)

Associate Professor Liliia Oprysk

Emnets mål og innhold

Copyright law protects a wide range of works against unauthorized uses, from art and literary works to software and databases. Serving multiple rationales, copyright plays an important role in fostering cultural development and serves as an incentive for authors and the creative industries (film, music, publishing, software, games, etc.) The digital age rises challenges to the system of copyright law. New ways of (re)using and engaging with protected works emerge while the effective enforcement of protection becomes more difficult.

In Europe, many aspects of the copyright system are harmonized on the EU level and ought to be interpreted uniformly across the EU/EEA. Growing jurisprudence of the Court of Justice of the European Union (CJEU) leads to further harmonization of copyright law and the evolvement of protection in response to technological development.

The objective of the course is to introduce students to the main features of the copyright system and EU copyright law. The following topics form the core of the course:

- basics of copyright protection,
- basis and rationale for EU copyright harmonization,
- EU copyright law and its instruments,
- scope of copyright protection with a focus on aspects harmonized on the EU level,
- landmark case law of the CJEU in the field of copyright,
- contemporary issues of copyright and the EU harmonization.

Læringsutbytte

Kunnskaper

The student

- has **good** knowledge of the structure and norms of copyright law, including the law of neighboring rights,
- has **advanced** knowledge of EU copyright law instruments,
- is familiar with the contemporary issues of copyright law.

Ferdigheter

The student

- can apply knowledge to solve cases involving copyright law in the national and European context,
- can find, evaluate and present sources relevant to solving a concrete problem,
- can carry out **independent** research on issues pertaining to copyright law.

Generell kompetanse

The student

- can engage **critically and reflectively** with contemporary debates regarding regulation and harmonization,
- **can write reasoned answers to legal and policy questions,**
- can communicate the findings of independent_research to **the broader audience, including orally.**

Beskriv sammenhengen mellom læringsutbyttet, undervisningen og prøvingen.

.

Litteratur**Hovedlitteratur**

Sent in a separate document.

Undervisningssted Faculty of Law, University of Bergen

Undervisningssemester - Spring

Undervisningsspråk English

Undervisningsformer og -metoder

Discussion-based classes, written assignments.

Emnet har obligatorisk oppgave - Ja

Andre obligatoriske undervisningsaktiviteter

Students are required to submit a paper between 1800 and 2000 words (not including footnotes or appendices) on a designated topic. The paper must be approved by the lecturer. Only students who have had their paper approved, will obtain the right to sit the exam.

Students are also required to give an oral presentation of the assignment. Participation in classes reserved for presentations is compulsory for all students.

Vurdering

Vurderingssemester Spring

Vurderingsform(er) - Three-hour digital school exam.

Språk eksamensoppgave English

Språk eksamensbesvarelse English

Karakterskala A-E for passed, F for failed

Hjelpemidler til eksamen

Support materials allowed during school exam

See section 3-5 of the Supplementary Regulations for Studies at the Faculty of Law at the University of Bergen.

Special regulations about dictionaries

- According to the Regulations for Studies, one dictionary is permitted support material during the examination. Bilingual dictionaries containing for example both Norwegian-English and English-Norwegian are considered as one dictionary;
- Bilingual dictionaries to/from the same two languages - for example Norwegian-English/English-Norwegian - in two different volumes are also considered as one dictionary (irrespective of publisher or edition);
- Dictionaries as described above cannot be combined with any other types of dictionaries;
- Any kind of combination which makes up more than two physical volumes is forbidden;
- In case a student has a special need for any other combination than the above mentioned, such combination has to be clarified with/approved by the course coordinator minimum two weeks before the exam. Students who have not been granted permission to have a special combination minimum two weeks before the exam will be subject to the usual regulations (Section 3-5) about examination support materials.

Programansvarlig

The Academic Affairs Committee (Studieutvalget) at the Faculty of Law is responsible for ensuring the material content, structure and quality of the course.

Evaluering av emnet

According to the administrative arrangements for course evaluation at the Faculty of Law

Emnebeskrivelsen er utarbeidet av

Associate Professor Lillia Oprysk

E-post

lillia.oprysk@uib.no

E-post

lillia.oprysk@uib.no

Reading list

EU Copyright Law (10 ECTS) MA

Books and articles:

4. Pila J., Torremans P. European Intellectual Property Law (2019) Oxford University Press, 2nd ed., pp. 221-341 (Part III The Law of Copyright and Related Rights).
5. Rosati E. Copyright and the Court of Justice of the European Union (2019) Cambridge University Press. pp. 5-30 (Chapter 1).
6. Ramahlo A. Conceptualising the European Union's Competence in Copyright: What Can the EU Do? (2014) International Review of Intellectual Property and Competition Law 2014-2, 178 available at https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2723998
7. Guibault L. Why Cherry-Picking Never Leads to Harmonisation: The Case of the Limitations on Copyright under Directive 2001/29/EC, 1 (2010) JIPITEC 55, para. 1. available here: <https://www.jipitec.eu/issues/jipitec-1-2-2010/2603>
8. Geiger, C., Jutte, B.P. Platform Liability Under Art. 17 of the Copyright in the Digital Single Market Directive, Automated Filtering and Fundamental Rights: An Impossible Match (2021) GRUR International, 70(6), 2021, 517–543

9. Margoni T., Kretschmer M. A Deeper Look into the EU Text and Data Mining Exceptions: Harmonisation, Data Ownership, and the Future of Technology (2022) GRUR International, 71(8), 2022, 685–701

EU Directives and Regulations:

5. Directive 2001/29/EC of the European Parliament and of the Council of 22 May 2001 on the harmonisation of certain aspects of copyright and related rights in the information society, *OJ L 167, 22.6.2001*.
6. Directive 2009/24/EC of the European Parliament and of the Council of 23 April 2009 on the legal protection of computer programs (Codified version) (Text with EEA relevance), *OJ L 111, 5.5.2009*.
7. Directive 96/9/EC of the European Parliament and of the Council of 11 March 1996 on the legal protection of databases, *OJ L 77, 27.3.1996*.
8. Directive (EU) 2019/790 of the European Parliament and of the Council of 17 April 2019 on copyright and related rights in the Digital Single Market and amending Directives 96/9/EC and 2001/29/EC, *OJ L 130, 17.5.2019*.
9. Regulation (EU) 2017/1128 of the European Parliament and of the Council of 14 June 2017 on cross-border portability of online content services in the internal market, *OJ L 168, 30.6.2017*.

CJEU case law

26. CJEU, *Eva-Maria Painer v Standard VerlagsGmbH* (2011) Case C-145/10, Judgment of 1 December 2011.
27. CJEU, *ACI Adam BV and Others v Stichting de ThuisKopie* (2014) Case C-435/12, Judgment of 10 April 2014.
28. CJEU, *Art & Allposters International BV v Stichting Pictoright*. (2015) Case C-419/13, Judgment of 22 January 2015.
29. CJEU, *Constantin Film Verleih GmbH v YouTube LLC* (2020) Case C-264/19, Judgment of 9 July 2020.
30. CJEU, *Football Association Premier League Ltd and Others v QC Leisure and Others* (C-403/08) and *Karen Murphy v Media Protection Services Ltd* (C-429/08) (2011), Judgment of 4 October 2011, paras 76-132, 183-207.
31. CJEU, *Football Dataco Ltd and Others v Yahoo! UK Ltd and Others* (2012) Case C-604/10, Judgment of 1 March 2012.
32. CJEU, *GS Media BV v Sanoma Media Netherlands BV and Others*. (2016) Case C-160/15, Judgment of 8 September 2016.
33. CJEU, *Infopaq International A/S v Danske Dagblades Forening* (2009) Case C-5/08, Judgment of 16 July 2009.
34. CJEU, *ITV Broadcasting Ltd and Others v TVCatchUp Ltd*. (2013) Case C-607/11, Judgment of 7 March 2013.
35. CJEU, *Land Nordrhein-Westfalen v Dirk Renckhoff*. (2018) Case C-161/17, Judgment of 7 August 2018.
36. CJEU, *Levola Hengelo BV v Smilde Foods BV* (2018) Case C-310/17, Judgment of 13 November 2018.

37. CJEU, Marc Soulier and Sara Doke v Premier ministre and Ministre de la Culture et de la Communication (2016) Case C-301/15, Judgment of 16 November 2016.
38. CJEU, Mircom International Content Management & Consulting (M.I.C.M.) Limited v Telenet BVBA (2021) Case C-597/19, Judgment of 17 June 2021.
39. CJEU, Nederlands Uitgeversverbond, Groep Algemene Uitgevers v Tom Kabinet Internet BV (2019) Case C-263/18, Judgment of 19 December 2019.
40. CJEU, Nils Svensson and Others v Retriever Sverige AB. (2014) Case C-466/12, Judgment of 13 February 2014.
41. CJEU, Pelham GmbH, Moses Pelham, Martin Haas v Ralf Hütter (2019) Case C-476/17, Judgment of 29 July 2019.
42. CJEU, SAS Institute Inc. v World Programming Ltd (2012) Case C-406/10, Judgment of 2 May 2012.
43. CJEU, SI and Brompton Bicycle Ltd v Chedech / Get2Get (2020) Case C-833/18, Judgment of 11 June 2020.
44. CJEU, Sociedad General de Autores y Editores de España (SGAE) v Rafael Hoteles SA. (2006) Case C-306/05, Judgment of 7 December 2006.
45. CJEU, Società Consortile Fonografici (SCF) v Marco Del Corso. (2012) Case C-135/10, Judgment of 15 March 2012.
46. CJEU, Spiegel Online GmbH v Volker Beck (2019) Case C-516/17, Judgment of 29 July 2019.
47. CJEU, Stichting Brein v Jack Frederik Willems. (2016) Case C-527/15, Judgment of 26 April 2017.
48. CJEU, The British Horseracing Board Ltd and Others v William Hill Organization Ltd (2004) Case C-203/02, Judgment of 9 November 2004.
49. CJEU, UsedSoft GmbH v Oracle International Corp. (2012) Case C-128/11, Judgment of 3 July 2012.
50. CJEU, VG Bild-Kunst v Stiftung Preußischer Kulturbesitz (2021) Case C-392/19, Judgment of 9 March 2021.

[Tilbake til sakslisten](#)

Eksterne fagfeller: Bestilling for 2023

Ifølge retningslinjer for eksterne fagfeller ved Universitetet i Bergen skal programstyret gi de eksterne fagfellene en årlig bestilling på hvilke sider ved studietilbudet som ønskes vurdert.¹ Ved vårt fakultet er det Studieutvalget som er programutvalg. Fagfellenes vurdering inngår i det kontinuerlige og periodiske kvalitetsarbeidet gjennom årlig rapportering til programstyret.

Studiedekanen foreslår følgende bestilling for 2023:

I hvor stor grad bidrar læringsutbyttebeskrivelsen på det enkelte emne til kontinuitet og progresjon målt opp mot læringsutbyttebeskrivelsen for programmet med særlig fokus på

- **juridisk metode, herunder hvordan juridisk argumentasjon varierer på ulike rettsområder**
- **utarbeide ulike former for selvstendige skriftlige arbeider**

Undersøkelsen avgrenses til obligatoriske emner på 1.-4. studieår.

Rapporten legges frem for SU til behandling ved første studieutvalgsmøte i 2024.

[Tilbake til sakslisten](#)

Aktivitetsplan (eksamensplan) for Det juridiske fakultet studieåret 2023/2024

Vedlagt er aktivitetsplan for Det juridiske fakultet for studieåret 2023/2024. Studieåret begynner i uke 33 i høstsemesteret og slutter etter uke 25 i vårsemesteret.

Planen er som vanlig laget med utgangspunkt i foregående studieårs aktivitetsplan. Dette betyr at eksamener⁸, obligatoriske oppgaver og andre aktiviteter så langt det er mulig er plassert i samme uke som foregående år. Datoene kan altså variere, men ukenumrene aktivitetene er plassert i forblir de samme⁹.

Eksamensdagene for våremnene kan variere noe fra år til år, da vi her må ta hensyn til mange hellig- og fridager.

Aktivitetsplanen er for det meste identisk med planen fra foregående studieår, men i år har vi også med nye fag for 3. studieår i den nye studieordningen. Studenter på kullet over skal fortsatt ha mulighet til å (gjen-)ta eksamen i de gamle emnene på 3. studieår, så også disse er med i eksamensplanen. (Dette gjelder JUS136, JUS133, JUS134 og JUS135.)

Kontinuasjoneksamener for valgemnene på 3. studieår er foreslått i slutten av påfølgende semester, bortsett fra de norske emnene, som er foreslått å gå i uke 32. Det er derfor bare de norske emnene som er nevnt i denne planen.

Det er satt av tre uker til eksamener i spesialemler i slutten av hvert semester. Eksakte datoer for spesialemlneeksamenene legger vi inn et senere tidspunkt, når datoene er klare, men det blir innenfor de oppsatte ukene.

Vedlegg: Eksamens- og aktivitetsplan for studieåret 2022/23

[Tilbake til saklisten](#)

---

⁸ Det juridiske fakultet er det eneste fakultetet som setter sine eksamensdatoer selv – det er eksamenskontoret på SA som plasserer eksamenene for de andre fakultetene for å utnytte eksamenslokalenes kapasitet maksimalt. Det juridiske fakultet får bestemme datoer grunnet studiets rigide struktur, med lite rom for endringer.

⁹ Med forbehold om bevegelige helligdager og evt. særskilte omstendigheter.

AKTIVITETSPLAN

DET JURIDISKE FAKULTET, STUDIEÅRET 2023/2024

inkludert obligatoriske oppgaver **Sist oppdatert: 08.03.2023**

UKE	MANDAG	TIRSDAG	ONSDAG	TORSDAG	FREDAG
33 (14.–18.8.)	LOKALE MOTTAKSGRUPPER OG SEREMONI. VELKOMSTSEREMONI PÅ MUSÉPLASS	OPPSTART JUS100, JUS221, OG JUS241 Seminaroppgave ut JUS100		OPPSTART JUS231	
34 (21.–25.8.)					
35 (28.8.–1.9.)	E K S A M E N S F R I U K E (S A)				
36 (4.–8.9.)	OPPSTART JUS211 Familie og arverett				
37 (11.–15.9.)					
38 (18.–22.9.)	Oblig publiseres JUS241			Obl arbeidsgruppeoppg ut JUS211	Innleveringsfrist oblig JUS241
39 (25.–29.9.)				Innlevering obl. arb.gr.oppg. JUS211	
40 (2.–6.10.)					Hjemmeeksame n JUS100 9-12
41 (9.–13.10.)	Innleveringsfrist seminaroppgave JUS100 kl. 09			Andre innlev. arbeidsgruppeoppgave JUS221	
42 (16.–20.10.)	OPPSTART JUS212 Avtalerett				

43 (23. – 27.10.)	Oblig publiseres JUS231 kl. 9				EKSAMEN JUS 211 Familie- og arverett
					Frist arb oppg mappe kl. 9 JUS211
					Innleveringsfrist oblig JUS231 kl. 9
44 (30.10.– 3.11.)					
45 (6. – 10.11.)					EKSAMEN JUS241
46 (13. – 17.11.)	OPPSTART JUS242	Kursoppg.1 JUS212 publiseres kl. 09.00			Innleveringsfrist kl. 12.00 Kursoppgave 1 JUS212
47 (20. – 24.11.)					
48 (27.11 – 1.12.)	EKSAMENSUKE SPESIALEMNER				EKSAMEN DIGI113
					EKSAMEN SPESIALEMNER
49 (4. – 8.12.)	EKSAMENSUKE SPESIALEMNER (og JUS221 + JUS135 en av dagene denne uken, de går samme dag)				
50 (11. – 15.12)	EKSAMENSUKE SPESIALEMNER				
	INNLEVERING MASTEROPPGAVE JUS399 ¹⁰	Kursoppg.2 JUS212 publiseres kl. 09.00			Mappeinnleverin g kl. 12.00 JUS212 Avtalerett

¹⁰ Fristen er 10. desember, men denne flyttes til 11. desember siden 10. er en søndag og vi da ikke har brukerstøtte til stede om noen skulle få problemer med innleveringen.

					Eksamen JUS136 og JUS231, 6t
	HJEMMEEKSAMEN JUS221 MAN-FRE (Alternativt uke 49?)				
51 (18. – 22.12)					
52 – 1	J U L O G N Y T T Å R				
2 (8. – 12.1.)	OPPSTARTSMØTE Vårens emner 1. studieår JUS213, JUS214 og JUS215	OPPSTART JUS213		OPPSTART JUS222	
3 (15. – 19.1.)	I N T E R N A S J O N A L U K E				
				INTERNASJONAL DAG?	
4 (22. – 26.1.)	Oblig publiseres JUS242				Innleveringsfrist oblig JUS242
5 (29.1. – 2.2.)					
6 (5. – 9.2.)			Oblig JUS213 publiseres kl. 09.00		
7 (12. – 16.2.)	Innleveringsfrist oblig JUS213 kl. 13.00				
8 (19. – 23.2.)					
9 (26.2. – 2.3.)				FAGKRITISK DAG	EKSAMEN JUS242

10 (4. – 8.3.)	OPPSTART JUS243			Eksamensoppgave publiseres JUS329	EKSAMEN JUS213 ERSTATNINGS- RETT
11 (11.-15.3)					Innlevering 1. utkast semesteroppgave JUS215
12 (18. – 22.3.)	OPPSTART JUS214 Tings- og immaterialrett	Hjemmeeksamen JUS134/JUS232 og JUS290-2-A ¹¹			
13 (25.-29.3)				Skjærtorsdag	Langfredag
14 (1.-5.4)	2. påskedag	Oblig JUS222 publiseres kl. 09.00 ¹²			
15 (8.-12.4)	Oblig JUS222 leveres kl. 13				
16 (15. – 19.4.)	Oblig publiseres JUS243				
17 (22. – 26.4.)	Innleveringsfrist oblig JUS243				EKSAMEN EXPHIL EKSAMEN JUS133
18 (29.4 – 3.5.)			1. mai		
19 (6. – 10.5.)				Kr. Himmelfartsdag	
20 (13. – 17.5.)	INNLEVERING MASTEROPPGAVE JUS399 ¹³ og JUS396				17. mai
21 (20.-24.5.)	2. pinsedag				

¹¹ Overlapper 50 % med JUS134

¹² Med forbehold om evt. endring pga påsken (tidligere har den gått i uke 13).

¹³ Masteroppgaven skal normalt leveres 10.5, men siden dette er en "inneklemt" dag kan vi evt. flytte den til 13.5 i 2024.

22 (27.-31.5.)					
23 (3.-7.6)	EKSAMENSUKE VALG- OG SPESIALEMNER				EKSAMEN JUS214
24 (10.-14.6)	EKSAMENSUKE VALG- OG SPESIALEMNER				
		EKSAMEN JUS243			EKSAMEN JUS222
25 (17.-21.6)	EKSAMENSUKE VALG- OG SPESIALEMNER				Innlevering masteroppgave JUS397 Forskerlinjen
	Innlevering semesteroppgave JUS215 torsdag 20.6 kl. 13.00				

KONTINUASJONSEKSAMENER HØSTEN 2024¹⁴

	MANDAG	TIRSDAG	ONSDAG	TORSDAG	FREDAG
UKE 31 (29.7.-2.8.)	HJEMMEEKSAMEN JUS121 og JUS221 man - fre (ut 09.00-inn 13.00)				
	HJEMMEEKSAMEN JUS134/JUS232 og JUS290-2-A (30.7. kl. 8.00 – 2.8. kl. 14.30)				
	ONSDAG KL. 14.00 JUS100 SEMINAROPPGAVE, JUS211 ARBEIDSOPPGAVE				
	FREDAG KL. 14.00: JUS212 MAPPEINNLEVERING, JUS215 SEMESTEROPPGAVE				
UKE 32 ¹⁵ (5.-9.8.)	JUS100 - kunnskapstest JUS136/JUS231 JUS241	JUS211 – kunnskapstest 2t. JUS222 + JUS123 JUS242	JUS212 JUS133 JUS243	JUS213 JUS135	JUS214 JUS221

[Tilbake til sakslisten](#)

¹⁴ Med forbehold om at det kan komme endringer

¹⁵ Her vil det også bli satt opp kontinuasjonseksamener for de norske valgemnene på 3. studieår